Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus / Public Accounts Committee
PAC(5)-18-20 P1

Senedd Cymru
Comisiwn y Senedd
(a elwid yn Gomisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru tan 5 Mai 2020)

Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon: 2019-20

Mehefin 2020

www.senedd.cymru

Senedd Cymru yw'r corff sy'n cael ei ethol yn ddemocrataidd i gynrychioli buddiannau Cymru a'i phobl. Mae'r Senedd, fel y'i gelwir, yn deddfu ar gyfer Cymru, yn cytuno ar drethi yng Nghymru, ac yn dwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif.

Gallwch weld copi electronig o'r ddogfen hon ar wefan y Senedd:
www.senedd.cymru

Gellir cael rhagor o gopïau o'r ddogfen hon mewn ffurfiau hygyrch, yn cynnwys Braille, print bras, fersiwn sain a chopïau caled gan:

Senedd Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1SN

0300 200 6565

Cysylltu@senedd.cymru

www.senedd.cymru

SeneddCymru

SeneddCymru

Senedd

© Hawlfraint Comisiwn y Senedd 2020
Ceir atgynhyrchu testun y ddogfen hon am ddim mewn unrhyw fformat neu gyfrwng cyn belled ag y caiff ei atgynhyrchu'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol na difrïol. Rhaid cydnabod mai Comisiwn y Senedd sy'n berchen ar hawlfraint y deunydd a rhaid nodi teitl y ddogfen.

Senedd Cymru
Comisiwn y Senedd
(a elwid yn Gomisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru tan 5 Mai 2020)

Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon: 2019-20

Mehefin 2020

CYNNWYS

Trosolwg 7

Rhagair ... 8
Rhagair ... 10
Datganiad o ddiben ... 12
Y Comisiynwyr ... 14
Cynghorwyr Annibynnol ... 16
Uwch Arweinwyr y Comisiwn ... 20
Rheoli'r Comisiwn ... 22
Rheoli Risg ... 24
Crynodeb o weithgaredd ... 26

Dadansoddi perfformiad 29

Darparu cefnogaeth seneddol o'r radd flaenaf ... 31
Ymgysylltu â holl bobl Cymru a hyrwyddo'r Cynulliad ... 53
Defnyddio adnoddau'n ddoeth ... 67

Atebolrwydd 95

Llywodraethu corfforaethol ... 96
Staff a thaliadau ... 121
Atebolrwydd ac archwilio ... 138

Datganiadau ariannol 149

Nodiadau sy'n cyd-fynd â'r Cyfrifon ... 154
Atodiad - adrodd ar reoleidd-dra ... 183

SENEDD
IEUENCTID
CYMRU
WELSH
YOUTH
PARLIAME

TROSOLWG

Mae'r adran Trosolwg hon yn darparu gwybodaeth am bwrpas, strwythur a nodau strategol y Comisiwn a rhai gweithgareddau allweddol sydd wedi digwydd dros y flwyddyn ddiwethaf.

Rhagair

Elin Jones AS
Llywydd, Senedd Cymru

Mae'n bleser gennyf gyflwyno'r Adroddiad Blynyddol hwn ar gyfer fy mhedwaredd flwyddyn fel Llywydd. Dechreuais y flwyddyn yn cynrychioli Cynulliad Cenedlaethol Cymru ac rwy'n dod â'r flwyddyn i ben fel Llywydd Senedd Cymru.

Ond nid yw ein henw mor bwysig â'r hyn y mae'n ei gynrychioli, sef ein gwaith o graffu ar y Llywodraeth a bod yn llais i bobl Cymru. Ac yn ystod y cyfnod hwn, mae hynny'n bwysicach nag erioed.

Wrth i mi ysgrifennu hwn, mae cyfyngiadau symud yn parhau i fod ar waith yng Nghymru. Mae pandemig Covid-19 wedi golygu ein bod ni oll yn wynebu heriau digynsail. Mae cannoedd o deuluoedd wedi colli anwyliaid, ac mae'n rhaid i ni i gyd addasu i ddod i arfer â chadw pellter cymdeithasol.

Golyga hyn ein bod wedi gorfod newid sut rydym yn gweithio. Yn wyneb anawsterau, bu'r Senedd ar flaen y gad yn ei harloesedd wrth iddi ddod yn un o'r Seneddau cyntaf yn y byd i gwrdd drwy Gyfarfod Llawn rhithwir. Mae deddfwrfeydd o bob rhan o'r byd wedi troi atom am gyngor.

Roeddem yn benderfynol i barhau i gwrdd fel Senedd, ac mae'r penderfyniad hwnnw yn adlewyrchu ein hawydd i ddwyn Gweinidogion i gyfrif ac i adlewyrchu barn y cyhoedd. Mae hyn yn rhywbeth sy'n greiddiol

drwy'r Adroddiad Blynyddol; o ymchwiliadau pwyllgorau i ddatblygiad ein Senedd Ieuenctid.

Mae'r flwyddyn ddiwethaf hefyd wedi rhoi cyfle inni fyfyrio. Wrth i ni nodi 20 mlynedd o'r Senedd, gwnaethom ofyn i bleidleiswyr sut yr hoffent gyfrannu at ein gwaith. Yng Nghynulliad Dinasyddion cyntaf Cymru, dewiswyd 60 o bobl yn annibynnol i adlewyrchu ein cenedl gan ddod at ei gilydd am benwythnos i drafod gwahanol opsiynau ar y ffordd ymlaen. Rwy'n falch bod rhai o'r awgrymiadau hynny eisoes wedi'u gweithredu.

Mae ymgorffori diwylliant o urddas a pharch o fewn y sefydliad wedi parhau gyda sesiynau hyfforddi i staff ac Aelodau yn ogystal â'r ymgyrch "Hawl i Herio" i herio ymddygiad annerbyniol.

Hoffwn ddiolch i holl staff y Comisiwn am barhau i gefnogi busnes y Senedd mor effeithiol, ac am frwdfrydedd ac egni'r staff wrth fodloni gofynion newydd, yn enwedig yn yr amseroedd heriol ac unigryw hyn.

Rhagair

Manon Antoniazzi
Prif Weithredwr a Chlerc y Senedd

Yn fy nghyflwyniad i Adroddiad Blynyddol y llynedd, nodais yn fy nghasgliad fy mod yn hyderus bod gan staff y Comisiwn, gyda'n gilydd, yr ymrwymiad, y sgiliau a'r uchelgais i gyflawni popeth oedd yn ofynnol ohonom.

Mae digwyddiadau'r wythnosau diwethaf wedi bod yn heriol, ond gwelwyd ein gwerthoedd ar eu gorau yn yr ysbryd penderfynol, yr ymroddiad a'r cymhelliant a ddangosodd ein swyddogion wrth ymateb i heriau pandemig Covid-19.

Wrth i ddifrifoldeb y sefyllfa ddatblygu, roeddem yn gallu cymryd camau cyflym i sicrhau bod y Cynulliad yn gallu parhau i gynnal cyfarfodydd i wneud y gwaith hanfodol o ddeddfu, craffu ar Lywodraeth Cymru a dwyn Gweinidogion i gyfrif. Byddwn yn disgrifio'r mesurau hyn yn llawn yn Adroddiad Blynyddol y flwyddyn nesaf. Yn y cyfamser, rwy'n falch o gyflwyno crynodeb o flwyddyn llawn arloesi wrth inni arwain y sector gyda threfniadau cadarn o ran defnyddio ein hadnoddau i wasanaethu'r Senedd a phobl Cymru.

Ar 6 Mai, daethom yn Senedd Cymru. Ym mis Ionawr, pan roddwyd Cydsyniad Brenhinol i Ddeddf Senedd ac Etholiadau (Cymru) 2020, gwelwyd penllanw proses hir a chymhleth i'r nifer helaeth o staff y Comisiwn a oedd yn rhan o hynt y Ddeddf.

Er gwaethaf ein henw newydd, byddwch yn sylwi bod y ddogfen hon yn cyfeirio'n bennaf at y sefydliad fel 'y Cynulliad'; mae hyn yn adlewyrchu'r ffaith ein bod yn edrych yn ôl dros y 12 mis diwethaf cyn i'n henw newid.

Trwy gydol y flwyddyn, cefnogwyd Pwyllgorau i greu cyfres o adroddiadau pwysig ar bynciau sydd o ddiddordeb i'r cyhoedd: ar ran teithwyr trên, edrychwyd ar achosion o amharu ar y gwasanaeth rheilffyrdd;

i'r miloedd sy'n gofalu am anwyliaid, cynhaliwyd ymchwiliad ar eu rhan i sicrhau bod gofalwyr di-dâl yn cael eu cydnabod yn iawn; ac ar ran disgyblion y dyfodol, tynnwyd sylw at bryderon ynghylch dysgu hanes Cymru.

Yn ystod blwyddyn ariannol 2019-20, fe wnaethom ddathlu'r gorffennol a chynllunio ar gyfer y dyfodol. Gwnaethom nodi 20 mlynedd ers etholiadau cyntaf y Cynulliad ym 1999 gyda gŵyl Gwlad, a oedd yn cynnwys digwyddiadau ledled Cymru dros yr haf. Ond, hyd yn oed wrth inni ystyried ein gorffennol, roedd nifer o drafodaethau'r ŵyl yn canolbwyntio ar y ffordd ymlaen. O'r herwydd, roedd yn briodol bod Aelodau llewyrchus ein Senedd Ieuenctid yn chwarae rhan mor ganolog yn y rhaglen.

Gwnaethom hefyd ystyried ein hanghenion ein hunain yn y dyfodol wrth inni gyhoeddi ein Strategaeth Pobl newydd. Am y tro cyntaf, bydd yn cwmpasu'r tymor hwn a thymor nesaf y Senedd; gan gynnig parhad yn ogystal â chyfle i adolygu blaenoriaethau sy'n newid. Mae ein hymrwymiad i amrywiaeth a chynhwysiant wedi aros wrth graidd ein datblygiad polisi, yn ogystal â phenderfyniad y dylai'r Senedd ddarparu amgylchedd gwaith cefnogol, parchus.

Mae ein hadroddiad amgylcheddol yn adlewyrchu ein hymroddiad i fod yn sefydliad mwy gwyrdd. Ar ôl cyflwyno cychod gwenyn i'r ystâd y llynedd, rydym wedi cydweithio â'r RSPB a Bug Life i wella ein cynefin peillio gan gynnwys adeiladu pwll dŵr bychan.

Mae'r ymdrechion o un flwyddyn i'r llall i wella ein heffeithlonrwydd ynni hefyd yn dwyn ffrwyth. Rydym wedi haneru ein hôl troed ynni o'i gymharu â 2012-2013, sef blwyddyn ein llinell sylfaen, ac felly rydym eisoes yn gwneud yn sylweddol well na'r targed ar gyfer y metrig hwn.

Gwnaethom barhau â'n hymrwymiad i sicrhau bod pobl yn gallu gweithio yn eu dewis iaith wrth i ni gynnal ein harolwg sgiliau iaith cyntaf. Nod yr arolwg oedd sicrhau bod gan dimau ar draws y sefydliad y sgiliau iaith angenrheidiol i ddarparu gwasanaethau dwyieithog rhagorol.

Wrth i mi ysgrifennu'r cyflwyniad hwn, mae'n anodd edrych yn llawer pellach na'r pandemig presennol, Covid-19. Mae Cymru wedi dioddef ei siâr o'r afiechyd, a bydd sawl agwedd ar fywyd yn newid am byth. Wrth i lywodraethau ar draws y DU gynllunio sut i ddod allan o'r cyfyngiadau symud, bydd seneddau hefyd yn ystyried sut y gall rhai o'u ffyrdd newydd o weithio ddod yn barhaol. Ac er y bydd hynny'n esgor ar heriau newydd, rwy'n parhau i fod yn hyderus y byddwn ni, fel staff Comisiwn y Senedd, yn sicrhau bod gan ein Senedd bopeth sydd ei angen arni i aros wrth galon bywyd cyhoeddus Cymru.

Datganiad o ddiben

Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Cynulliad Cenedlaethol Cymru yw'r corff sy'n cael ei ethol yn ddemocrataidd i gynrychioli buddiannau Cymru a'i phobl, deddfu ar gyfer Cymru, cytuno ar drethi yng Nghymru, a dwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif.

Comisiwn y Cynulliad

Mae Comisiwn y Cynulliad yn gwasanaethu'r Cynulliad Cenedlaethol er mwyn hwyluso ei lwyddiant hirdymor fel sefydliad democrataidd cryf, hygyrch a blaengar a deddfwrfa sy'n gweithredu'n effeithiol ar gyfer pobl Cymru.

Nodau Strategol Comisiwn y Cynulliad ar gyfer y Pumed Cynulliad

- Darparu cefnogaeth seneddol o'r radd flaenaf
- Ymgysylltu â holl bobl Cymru a hyrwyddo'r Cynulliad
- Defnyddio adnoddau'n ddoeth

EIN GWERTHOEDD

PARCH

Rydym yn gynhwysol ac yn garedig, ac rydym yn gwerthfawrogi cyfraniadau ein gilydd wrth ddarparu gwasanaethau rhagorol.

ANGERDD

Rydym yn bwrpasol wrth gefnogi democratiaeth, gan dynnu ynghyd i wneud gwahaniaeth i bobl Cymru.

Blaenoriaethau Comisiwn y Cynulliad ar gyfer y Pumed Cynulliad

- Caniatáu i'r Aelodau ragori yn eu rolau seneddol, gan ddarparu gwasanaethau ymatebol ac arloesol i'w cefnogi.
- Sicrhau bod gan y Cynulliad yr adnoddau a'r arbenigedd y mae eu hangen arno i gynrychioli buddiannau Cymru, wrth i'r DU ymadael â'r UE.
- Caiff y Cynulliad ei gefnogi yn y gwaith o gyflwyno diwygiadau cyfansoddiadol er mwyn creu senedd sy'n gweithio i Gymru.
- Sicrhau Senedd Ieuenctid sy'n uchelgeisiol ac yn ymgysylltiol, sy'n cyfoethogi'r Cynulliad, ac sy'n ysbrydoli pobl ifanc i gymryd rhan yn y broses ddemocrataidd.
- Sicrhau bod gwell dealltwriaeth o rôl y Cynulliad a'r broses o gymryd rhan, a ddangosir ar ffurf lefelau uwch o ymgysylltu.
- Cyfoethogi gwaith ac enw da'r Cynulliad, a hynny drwy ddatblygu a gwella ein cysylltiadau â seneddau ledled y byd.
- Sicrhau bod staff y Comisiwn yn teimlo eu bod yn rhan o'r un tîm, a bod pawb yn deall sut y maent yn cyfrannu at gyflawni nodau'r Comisiwn.
- Sicrhau bod yr holl Aelodau, staff ac ymwelwyr yn gallu gweithio mewn amgylchedd diogel lle mae urddas ac amrywiaeth yn cael eu parchu.
- Sicrhau bod rheolaethau cyllido, rheolaethau prosiectau a rheolaethau eraill yn caniatáu i'r Comisiwn gyflawni, a dangos gwerth am arian ym mhopeth a wnawn.

BALCHDER

Rydym yn arddel arloesedd ac yn dathlu ein llwyddiannau fel tîm.

UN TÎM
YDYM NI

Y Comisiynwyr

Mae Deddf Llywodraeth Cymru 2006 yn rhagnodi bod Cynulliad Cenedlaethol Cymru (y Cynulliad) yn penodi Comisiynwyr y Cynulliad, sy'n gyfrifol am ddarparu'r staff a'r adnoddau sydd eu hangen i'r Cynulliad gyflawni ei waith yn effeithiol ar gyfer pobl Cymru.

Elin Jones AC: Plaid Cymru

Etholwyd 11 Mai 2016 – Presennol
Y Llywydd yw Cadeirydd y Comisiwn ac mae'n gyfrifol hefyd, fel Comisiynydd, am gyfathrebu ac ymgysylltu.

Roedd Elin Jones yn bresennol mewn 7 allan o 7 o gyfarfodydd y Comisiwn

Suzy Davies AC: Ceidwadwyr Cymreig

Penodwyd 9 Mehefin 2016 – Presennol
Y Comisiynydd sydd â chyfrifoldeb dros y gyllideb a llywodraethu, gan gynnwys bod yn aelod o'r Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg.

Roedd Suzy Davies yn bresennol mewn 6 allan o 7 o gyfarfodydd y Comisiwn

Joyce Watson AC: Llafur Cymru

Penodwyd 9 Mehefin 2016 – Presennol
Y Comisiynydd sydd â chyfrifoldeb dros gydraddoldeb, a'r Comisiwn fel cyflogwr staff y Cynulliad.

Roedd Joyce Watson yn bresennol mewn 7 allan o 7 o gyfarfodydd y Comisiwn

Mae'r Comisiwn yn cael ei gadeirio gan y Llywydd ac mae'n cynnwys pedwar Aelod Cynulliad sydd wedi'u penodi gan y Cynulliad. Mae gan bob aelod o'r Comisiwn bortffolio o gyfrifoldebau penodol.

Y rheswm dros yr amrywiad yn nifer y cyfarfodydd yw oherwydd eu cyfnodau gwahanol yn y swydd.

David Rowlands AC: UKIP Cymru 6 Mai 2016 – 20 Mai 2019
Plaid Brexit 20 Mai 2019 – Presennol

Penodwyd 15 Tachwedd 2018 – Presennol
Y Comisiynydd sydd â chyfrifoldeb am ddiogelwch ac adnoddau'r Cynulliad.

Roedd David Rowlands yn bresennol mewn 6 allan o 7 o gyfarfodydd y Comisiwn

Sian Gwenllian AC: Plaid Cymru

Penodwyd 22 Tachwedd 2018 – 28 Ionawr 2020
Y Comisiynydd sydd â chyfrifoldeb dros ieithoedd swyddogol, a darparu a thrawsnewid gwasanaethau i'r Aelodau.

Roedd Sian Gwenllian yn bresennol mewn 6 allan o 6 o gyfarfodydd y Comisiwn

Rhun ap Iorwerth AC: Plaid Cymru

Appointed 28 January 2020 – Present

Y Comisiynydd sydd â chyfrifoldeb dros ieithoedd swyddogol, a darparu a thrawsnewid gwasanaethau i'r Aelodau.

Roedd Rhun ap Iorwerth yn bresennol mewn 1 allan o 1 o gyfarfodydd y Comisiwn

Cynghorwyr Annibynnol

Mae'r Comisiwn yn penodi Cynghorwyr Annibynnol i sicrhau bod y Comisiynwyr a thîm gweithredol y Cynulliad yn cael eu herio'n adeiladol ac yn cael sicrwydd bod y trefniadau llywodraethu yn gywir, yn effeithiol ac yn briodol.

Hugh Widdis
Tachwedd 2013 - Presennol

Bu Hugh yn aelod o Bwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg Comisiwn y Cynulliad. Daeth ei dymor fel Cynghorydd Annibynnol i ben ym mis Hydref 2019.

Roedd Hugh Widdis yn bresennol mewn 2 allan o 3 o gyfarfodydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg.

Ann Beynon
Tachwedd 2018 - Presennol

Dechreuodd Ann ei phenodiad fel Cynghorydd Annibynnol ym mis Tachwedd 2018 ac mae'n aelod o Bwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg Comisiwn y Cynulliad a'r Pwyllgor Cynghori ar Daliadau, Ymgysylltu a'r Gweithlu.

Roedd Ann Beynon yn bresennol mewn 4 allan o 4 o gyfarfodydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg a 4 allan o 4 o gyfarfodydd y Pwyllgor Cynghori ar Daliadau, Ymgysylltu a'r Gweithlu.

Robert (Bob) Evans
Tachwedd 2018 - Presennol

Dechreuodd Bob ei benodiad yn Gynghorydd Annibynnol ac yn aelod o'r Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg ym mis Tachwedd 2018. Ym mis Chwefror 2019, cafodd ei benodi yn Gadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg.

Roedd Bob Evans yn bresennol mewn 4 allan o 4 o gyfarfodydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg.

Y rheswm dros yr amrywiad yn nifer y cyfarfodydd yw oherwydd eu cyfnodau gwahanol yn y swydd.

Ceri Hughes
Tachwedd 2018 - Presennol

Dechreuodd Ceri ei phenodiad yn Gynghorydd Annibynnol ym mis Tachwedd 2018 ac mae'n aelod o'r Pwyllgor Cynghori ar Daliadau, Ymgysylltu a'r Gweithlu.

Roedd Ceri Hughes yn bresennol mewn 4 allan o 4 o gyfarfodydd y Pwyllgor Cynghori ar Daliadau, Ymgysylltu a'r Gweithlu..

Sarah Pinch
Tachwedd 2018 - Presennol

Dechreuodd Sarah ei phenodiad yn Gynghorydd Annibynnol ym mis Tachwedd 2018 ac mae wedi'i phenodi yn Gadeirydd y Pwyllgor Cynghori ar Daliadau, Ymgysylltu a'r Gweithlu.

Roedd Sarah Pinch yn bresennol mewn 3 allan o 4 o gyfarfodydd y Pwyllgor Cynghori ar Daliadau, Ymgysylltu a'r Gweithlu.

Dr Aled Eirug
Ebrill 2019 - Presennol

Dechreuodd Aled ei benodiad yn Gynghorydd Annibynnol ym mis Ebrill 2019 ac mae'n aelod o'r Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg.

Roedd Aled Eirug yn bresennol mewn 4 allan o 4 o gyfarfodydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg.

Prif rôl y Cynghorwyr Annibynnol yw gweithredu fel aelodau o'r Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg neu'r Pwyllgor Cynghori ar Daliadau, Ymgysylltu a'r Gweithlu a helpu i sicrhau bod y Comisiynwyr ac uwch dîm rheoli'r Comisiwn yn cael eu cynorthwyo a'u herio mewn modd adeiladol wrth eu gwaith. Maent yn unigolion sydd â chyfoeth o brofiad o fod ar fyrddau, mewn llywodraeth ac yn y sector cyhoeddus, ar y lefelau uchaf, i helpu'r Comisiwn i gyrraedd ei safonau uchel ei hun o lywodraethu da a defnydd effeithlon o arian cyhoeddus.

Mae'r Cynghorwyr Annibynnol yn ymwneud â nifer o weithgareddau a gwasanaethau'r Comisiwn, gan weithredu fel cyfeillion beirniadol ar brosiectau ac weithiau'n cymryd rhan yng nghyfarfodydd y Comisiwn.

Tâl

Mae Cynghorwyr Annibynnol yn derbyn tâl heb bensiwn o £5,000 y flwyddyn, a £7,000 y flwyddyn i'r Cadeiryddion.

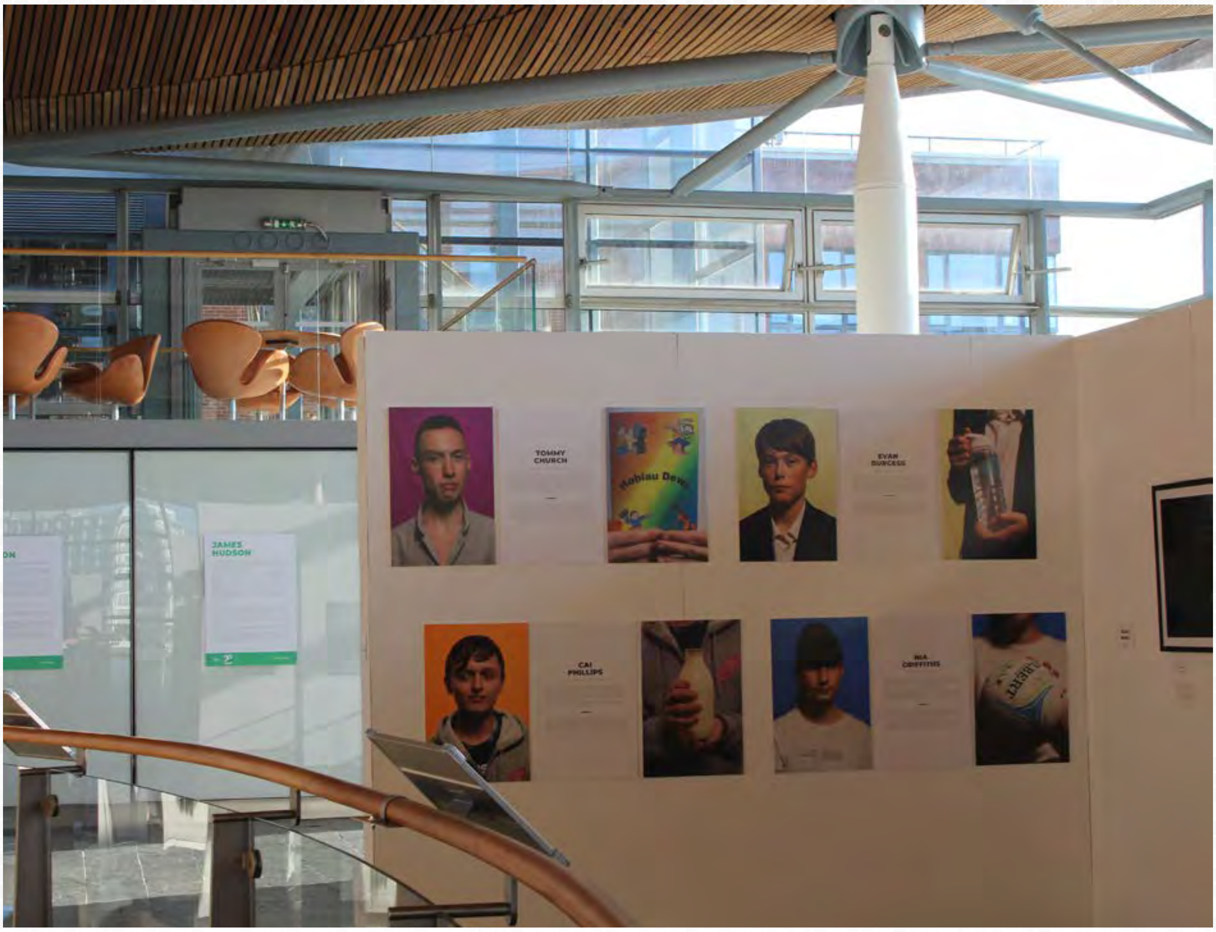

20
DATGANOLI
DEVOLUTION
DEWI

Uwch Arweinwyr y Comisiwn

Manon Antoniazzi
Prif Weithredwr a Chlerc

Yn unol â Deddf Llywodraeth Cymru 2006, mae Comisiwn y Cynulliad yn dirprwyo ei swyddogaethau, gan gynnwys cyfrifoldeb dros reoli staff, i'r Prif Weithredwr a'r Clerc, yn amodol ar nifer o eithriadau ac amodau. Y Prif Weithredwr hefyd yw Prif Swyddog Cyfrifyddu'r Comisiwn. I'w chefnogi, mae gan y Prif Weithredwr dîm o Gyfarwyddwyr sy'n rhannu'r cyfrifoldeb am reoli corfforaethol strategol yn ogystal â'r cyfrifoldebau penodol a amlinellir isod.

Siwan Davies
Cyfarwyddwr Busnes

Darparu gwasanaethau seneddol, cyfreithiol, cyfansoddiadol ac ymchwil arbenigol i'r Cynulliad, gan sicrhau bod busnes y Cynulliad yn cael ei gyflawni'n effeithlon ac yn effeithiol gan gynnwys pasio deddfwriaeth trwy'r Cynulliad a darparu cyngor arbenigol diduedd i Aelodau'r Cynulliad.

David Tosh
Cyfarwyddwr Adnoddau

Darparu swyddogaethau TGCh, ystadau a chyfleusterau, adnoddau dynol, y Swyddfa Rhaglenni a Newid, diogelwch, caffael a llywodraethu a sicrwydd corfforaethol. Nia Morgan, y Cyfarwyddwr Cyllid/Pennaeth y Gwasanaethau Ariannol, sy'n gyfrifol am strategaeth ariannol gorfforaethol, cynllunio, rheoli cyllidebau, taliadau a phensiynau, ac mae'n adrodd i David Tosh.

Arwyn Jones
Cyfarwyddwr Cyfathrebu ac Ymgysylltu

Darparu gwasanaethau cymorth y Comisiwn a'r Aelodau, gan gynnwys cymorth i swyddfa'r Llywydd a'r uwch dîm rheoli, gwasanaethau ysgrifenyddiaeth i'r byrddau corfforaethol a'r Comisiwn, yn ogystal â rheoli'r swyddogaethau cyfieithu a chofnodi a'r Cynllun Ieithoedd Swyddogol. Sicrhau bod ein gwasanaethau cyfathrebu corfforaethol, ymgysylltu ag ymwelwyr a gwybodaeth gyhoeddus yn cael eu darparu'n effeithlon ac yn effeithiol.

Dechreuodd Arwyn ei rôl fel Cyfarwyddwr ym mis Medi 2019; Craig Stephenson oedd yn gwneud y swydd o'i flaen (gweler isod).

Craig Stephenson
Cyfarwyddwr Ymgysylltu

Gadawodd Craig y Comisiwn fel rhan o'r cynllun gadael gwirfoddol ym mis Medi 2019.

Elisabeth Jones
Cyfarwyddwr a Phrif Gynghorydd Cyfreithiol

Gadawodd Elisabeth y Comisiwn fel rhan o'r cynllun gadael gwirfoddol ym mis Mai 2019.

Mae'r swydd yn rhoi cyngor, her adeiladol a sicrwydd ar draws ystod cyfrifoldebau'r Llywydd, y Comisiynwyr, y Pwyllgorau ac i'r Clerc a'r uwch reolwyr, gan gynnwys materion a allai godi cwestiynau cyfreithiol arbennig o newydd neu gymhleth. Mae'r swydd yn wag ar hyn o bryd a rhoddir cyngor cyfreithiol i'r Comisiwn gan Huw Williams ar sail ymgynghorol dros dro.

Rheoli'r Comisiwn

Mae'r Bwrdd Gweithredol yn gyfrifol am sicrhau bod adnoddau ariannol a staffio'r Comisiwn wedi'u cynllunio i fodloni gofynion hysbys. Yn benodol, mae'n gyfrifol am gynllunio a blaenoriaethu cronfa prosiect y Comisiwn sy'n canolbwyntio ar gynnal a chadw'r ystâd, darparu gwasanaethau TGCh effeithiol a darparu prosiectau newydd i wella perfformiad ac effeithiolrwydd gwasanaethau.

Elfen bwysig o gyfrifoldeb y Bwrdd Gweithredol yw cynnig trosolwg ac arweinyddiaeth strategol o raglen newid y Comisiwn. Caiff y Bwrdd Gweithredol ei gadeirio gan y Prif Weithredwr ac mae'n cynnwys y Cyfarwyddwyr, y Cyfarwyddwr Cyllid/Pennaeth y Gwasanaethau Ariannol, y Pennaeth Adnoddau Dynol a Chynhwysiant, a Phennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol. Dyma'r corff gwneud penderfyniadau strategol ar gyfer pob mater a ddirprwyir gan y Comisiwn. Mae hefyd yn gorff ymgynghorol i'r Comisiwn, wrth bennu strategaeth, nodau a blaenoriaethau'r Comisiwn, y gyllideb, a rheoli risgiau corfforaethol.

Mae'r Tîm Arwain yn cynnwys aelodau'r Bwrdd Gweithredol a phob Pennaeth Gwasanaeth. Prif gyfrifoldeb y Tîm Arwain yw sicrhau bod cynlluniau a blaenoriaethau gweithredol yn cael eu cyflawni'n effeithiol.

STRWYTHUR LLYWODRAETHU

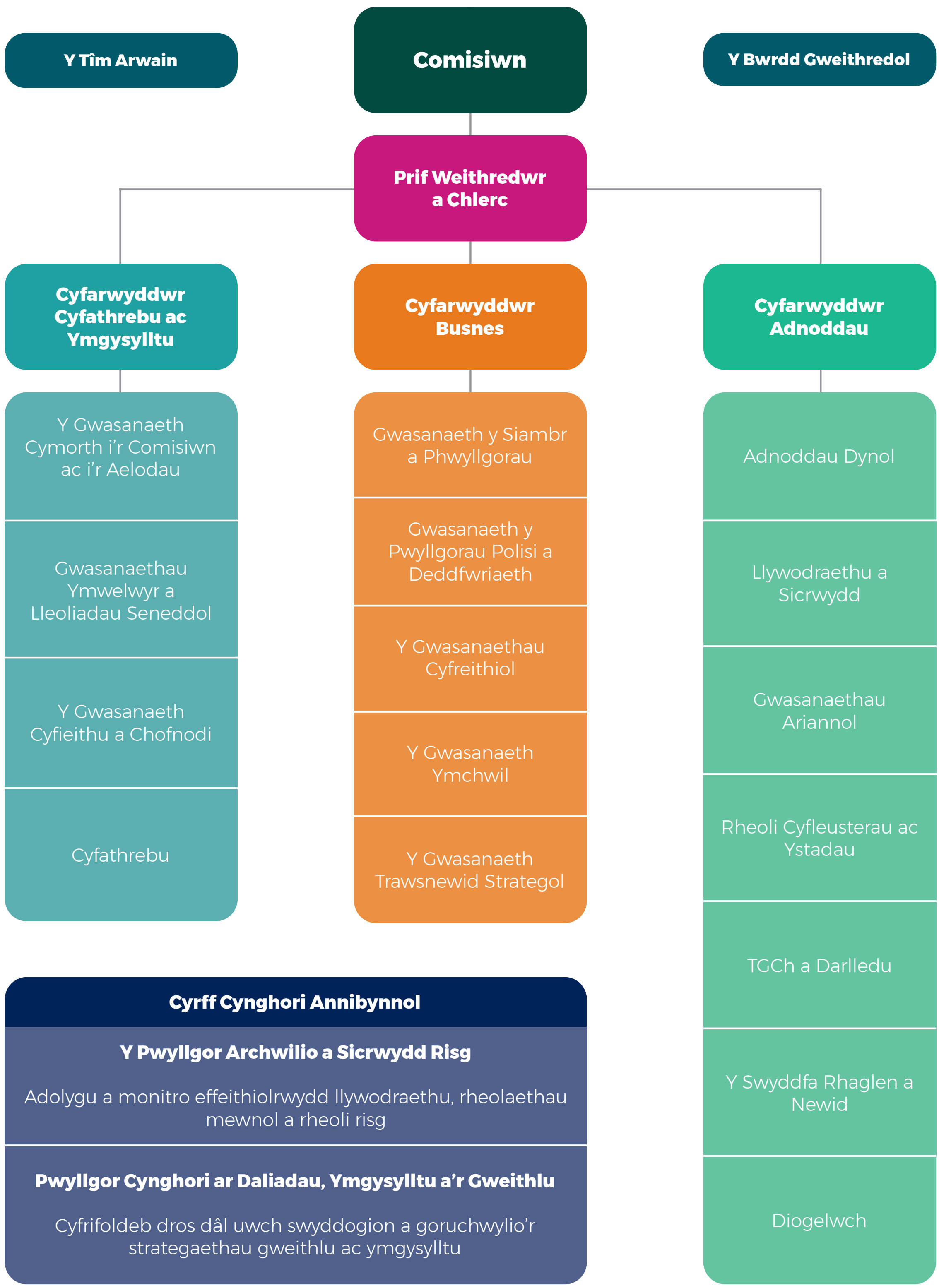

Rheoli Risg

Mae'r Comisiwn yn gweithredu proses rheoli risg trwy haenau lle caiff risgiau eu nodi a'u rheoli ar lefel gwasanaeth neu brosiect, a'u hadolygu'n rheolaidd. Yna caiff risgiau sy'n dod yn rhai arwyddocaol eu trosglwyddo'n risgiau corfforaethol i'r Cyfarwyddwr perthnasol fod yn berchen arnynt.

Caiff y dull gweithredu ar gyfer lliniaru risg ei sicrhau drwy adolygiad chwarterol y Bwrdd Gweithredol ac mae Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg hefyd yn adolygu risgiau corfforaethol yn ei gyfarfodydd, ac yn dewis risg benodol ar gyfer asesiad manwl.

Drwy'r cyfnod hwn rydym wedi bod yn rheoli risgiau corfforaethol yn y meysydd a restrir isod (mae rhai o'r risgiau hyn wedi cael eu rheoli trwy gydol y flwyddyn, tra bo rhai wedi eu hychwanegu yn ystod y flwyddyn ac eraill bellach wedi eu dileu):

- capasiti corfforaethol y Comisiwn i gyflawni ei flaenoriaethau;
- capasiti o ran y llety;
- urddas a pharch;
- diwygio cyfansoddiadol;
- Brexit;
- diogelu;
- seiberddiogelwch a chydymffurfio â'r Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol (GDPR);
- cefnogi trefniadau contract ar gyfer meddalwedd Legislative Workbench; a
- effaith Covid-19.

Gellir gweld rhagor o wybodaeth am adnabod a rheoli risg, ynghyd â'r manylion am y risgiau a ychwanegwyd ac a ddilëwyd yn y Datganiad Llywodraethu ar dudalen 112.

Crynodeb o'r gweithgareddau

Nod Strategol y Comisiwn	Blaenoriaethau'r Comisiwn	Risgiau Corfforaethol Dynodedig	Meysydd a nodwyd i ganolbwyntio arnynt a'u datblygu yn ystod 2019-20	Cynnydd a wnaed yn ystod 2019-20	Edrych ymlaen at 2020-21
Darparu cefnogaeth seneddol o'r radd flaenaf	Caniatáu i'r Aelodau ragori yn eu rolau seneddol, gan ddarparu gwasanaethau ymatebol ac arloesol i'w cefnogi.	Cefnogi trefniadau contract ar gyfer meddalwedd Legislative Workbench	Dechrau cynllunio sut y gall ein gwasanaethau gefnogi Aelodau yn y Chweched Senedd orau.	Mae sawl adolygiad o feysydd gwaith sy'n cael eu gwneud a fydd yn llunio'r gwasanaethau rydym yn eu darparu i Aelodau yn y Chweched Senedd, yn enwedig adolygiad o'n gwasanaethau cyfathrebu a'r Strategaeth Gyfathrebu newydd; y gefnogaeth a ddarperir i Aelodau fel cyflogwyr gan Gymorth Busnes Aelodau, cefnogaeth i Aelodau pwyllgor; ac argymhellion y Pwyllgor gan gynnwys yr adolygiad sy'n cael ei gynnal gan y Pwyllgor Safonau Ymddygiad a'r Pwyllgor ar Ddiwygio Etholiadol y Senedd.	Cynllunio'n effeithiol ar gyfer dechrau'r Chweched Senedd Cyflymu'r adolygiad o'r gefnogaeth i bwyllgorau
	Sicrhau bod gan y Cynulliad yr adnoddau a'r arbenigedd y mae eu hangen arno i gynrychioli buddiannau Cymru, wrth i'r DU ymadael â'r UE.	Brexit		Ar ôl cynnal ymchwiliadau eang i effaith Brexit ar Gymru a thrwy ymgysylltu ag ystod eang o randdeiliaid, roedd y pwyllgorau wedi'u paratoi ar gyfer y DU yn ymadael â'r UE ddiwedd mis Ionawr 2020. Er mwyn sicrhau bod buddiannau Cymru yn cael eu diogelu yn ystod y broses ymadael, parhaodd y Pwyllgor Materion Allanol a Deddfwriaeth Ychwanegol â'i archwiliad o'r goblygiadau i Gymru yn sgil Brexit a chyfeiriodd at fuddiannau Cymru gyda chyfranogwyr allweddol yn y DU a'r UE.	
	Cefnogi'r Cynulliad yn y gwaith o gyflwyno diwygiadau cyfansoddiadol er mwyn creu senedd sy'n gweithio i Gymru.	Diwygio Cyfansoddiadol	Cynllunio'n effeithiol i sicrhau trosglwyddiad llyfn a threfnus wrth newid enw'r Cynulliad, sydd wedi'i drefnu ar gyfer mis Mai 2020 pe bai'r Bil yn cael ei basio.	O dan gyfarwyddyd Bwrdd Prosiect Diwygio'r Senedd, sefydlwyd Tîm Integredig Newid Enw i "ddod â chynrychiolwyr o wasanaethau ar draws y Cynulliad ynghyd i gynllunio, cydlynu a gweithredu enw newydd y Cynulliad, trwy'r Cynulliad a chyda phartneriaid allanol". Mae wedi rhoi camau llywodraethu syml ond effeithiol ar waith i arwain y gwaith o gyflawni'r prosiect newid enw.	

Gellir dod o hyd i ragor o wybodaeth am y risgiau corfforaethol a'r cynnydd a wnaed ar y meysydd a nodwyd y dylid canolbwyntio arnynt a'u datblygu yn ystod 2019-20 yn y Datganiad Llywodraethu ar dudalen 105.

Nod Strategol y Comisiwn	Blaenoriaethau'r Comisiwn	Risgiau Corfforaethol Dynodedig	Meysydd a nodwyd i ganolbwyntio arnynt a'u datblygu yn ystod 2019-20	Cynnydd a wnaed yn ystod 2019-20	Edrych ymlaen at 2020-21
Ymgysylltu â holl bobl Cymru a hyrwyddo'r Cynulliad	Sicrhau Senedd Ieuenctid sy'n uchelgeisiol ac sy'n ymgysylltiol sy'n cyfoethogi'r Cynulliad ac sy'n ysbrydoli pobl ifanc i gymryd rhan yn y broses ddemocrataidd.	Diogelu	Adolygu a datblygu gwaith y Senedd Ieuenctid, gan sicrhau arfer da parhaus mewn perthynas â diogelu a chysylltu'r gwaith yn effeithiol â gwaith y Cynulliad.	Ar lefel gorfforaethol, gweithiodd y sefydliad i fynd i'r afael â'r risgiau diogelu a nodwyd a'u lliniaru, ac mae wedi penodi swyddog diogelu penodol yn y gwasanaeth Adnoddau Dynol i arwain a mynd i'r afael â'r holl faterion diogelu sy'n ymwneud â Senedd Ieuenctid Cymru a'r sefydliad ehangach. Cynhaliwyd y sesiwn gyntaf ar y cyd rhwng Aelodau Senedd Ieuenctid Cymru ac Aelodau'r Cynulliad a chyhoeddodd Senedd Ieuenctid Cymru ei hadroddiad mawr cyntaf, Sgiliau Bywyd yn y Cwricwlwm.	
	Sicrhau bod gwell dealltwriaeth o rôl y Cynulliad a'r broses o gymryd rhan, a ddangosir ar ffurf lefelau uwch o ymgysylltu.		Sicrhau ymgysylltiad gwleidyddol ac allanol effeithiol â rhanddeiliaid i gefnogi'r Llywydd a datblygiad rhaglen Diwygio'r Cynulliad, gan gynnwys *Bil y Senedd ac Etholiadau (Cymru).*	Sefydlwyd Bwrdd Prosiect Diwygio'r Senedd, sy'n atebol i'r Prif Weithredwr, i oruchwylio'r gwaith o gynllunio a chyflawni strategaeth ddeddfwriaethol a rhaglen ddiwygio Comisiwn y Cynulliad. Mae'n gwneud gwaith goruchwylio strategol o ymgysylltu â rhanddeiliaid, sy'n cael ei lywio gan drafodaethau rheolaidd â'r Llywydd, er mwyn sicrhau bod yr elfennau o'r *Ddeddf Senedd ac Etholiadau (Cymru)* y mae'r Comisiwn yn gyfrifol amdanynt yn cael eu cyflawni'n effeithiol. Cynhaliwyd Cynulliad Dinasyddion a oedd yn archwilio sut mae pobl yn ymgysylltu â'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau yn y Cynulliad ar hyn o bryd ac yn trafod ffyrdd newydd o alluogi cyfranogiad dinasyddion. Cynhaliodd y Comisiwn drafodaethau manwl ynghylch cynnal wythnos o Fusnes y Cynulliad yn yr Wyddgrug. Fodd bynnag, oherwydd y coronafeirws roedd yn rhaid gohirio'r cynlluniau.	Ailffocysu gwasanaethau yn ymwneud ag ymgysylltu â'r cyhoedd â chanlyniadau clir
	Cyfoethogi gwaith ac enw da'r Cynulliad, a hynny drwy ddatblygu a gwella ein cysylltiadau â seneddau ledled y byd.			Rydym yn parhau i chwarae rhan weithredol wrth hyrwyddo democratiaeth Cymru i gynulleidfaoedd rhyngwladol yng Nghymru a thramor, ac yn ystod y cyfnod hwn mae'r Cynulliad wedi cyflwyno rhaglen waith brysur ac uchelgeisiol fel rhan o'r Fframwaith ar gyfer Ymgysylltu Rhyngwladol.	

Nod Strategol y Comisiwn	Blaenoriaethau'r Comisiwn	Risgiau Corfforaethol Dynodedig	Meysydd a nodwyd i ganolbwyntio arnynt a'u datblygu yn ystod 2019-20	Cynnydd a wnaed yn ystod 2019-20	Edrych ymlaen at 2020-21
Defnyddio adnoddau'n ddoeth	Sicrhau bod staff y Comisiwn yn teimlo eu bod yn rhan o'r un tîm, a bod pawb yn deall sut y maent yn cyfrannu at gyflawni nodau'r Comisiwn.	Capasiti corfforaethol y Comisiwn i gyflawni ei flaenoriaethau		Mae'r Strategaeth Pobl: 2019 - 2023 yn canolbwyntio'n glir ar ein blaenoriaethau. Mae ein huchelgeisiau strategol yn canolbwyntio ar bedwar nod cydgysylltiedig, ac mae pob un wedi'i gefnogi gan ein hymrwymiadau i amrywiaeth, cynhwysiant a'n gwerthoedd sefydliadol.	Adfywio ymwybyddiaeth llywodraethu ar draws y sefydliad
	Sicrhau bod yr holl Aelodau, staff ac ymwelwyr yn gallu gweithio mewn amgylchedd diogel lle mae urddas ac amrywiaeth yn cael eu parchu.	Urddas a pharch	Cwblhau ein hymateb i argymhellion y Pwyllgor Safonau Ymddygiad a gweithgareddau prif ffrwd ar draws y sefydliad i helpu i wreiddio diwylliant o urddas a pharch.	Mae holl argymhellion y Pwyllgor a gyfeiriwyd at y Comisiwn wedi'u hystyried ac mae nifer o newidiadau a gwelliannau wedi'u cyflwyno. Yn y dyfodol bydd ymgyrch i gynyddu ymwybyddiaeth ymhellach, ochr yn ochr â'r adolygiad parhaus o'n polisïau a'n harferion i sicrhau bod diwylliant o urddas a pharch yn parhau i fod yn rhan annatod ohono.	
		Effaith Covid-19.		Sefydlwyd trefniadau llywodraethu yn ymwneud â'n hymateb i bandemig Covid-19. Mae ein prosesau gwneud penderfyniadau wedi datblygu wrth i ddifrifoldeb y sefyllfa ddod i'r amlwg, ac wrth i bolisi Llywodraeth y DU symud o gyfyngu i oedi.	Gwerthuso gwersi a ddysgwyd ac effeithiau tymor hir pandemig Covid-19
	Sicrhau bod rheolaethau cyllido, rheolaethau prosiectau a rheolaethau eraill yn caniatáu i'r Comisiwn gyflawni, a dangos gwerth am arian ym mhopeth a wnawn.	Seiberddiogelwch a chydymffurfio â'r Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol (GDPR)		Mae seiberddiogelwch yn risg gorfforaethol a adolygir yn rheolaidd, gan gynnwys gan y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg. Mae'r bygythiad hwn yn parhau i fod yn uchel ac mae'r Comisiwn wedi ymateb drwy barhau i gyflwyno ystod o fesurau diogelu ac ymgyrchoedd codi ymwybyddiaeth.	Gwaith parhaus yn ymwneud â seiberddiogelwch ac adolygu diogelwch corfforol i gadw'n wastad â newid Adfywio ein hymdrechion ynghylch cydymffurfio â Diogelu Data / GDPR
			Comisiynu adolygiad o recriwtio corfforaethol – edrych ar gylch bywyd cyfan y broses bresennol gyda'r nod o wella sut y gallwn fod yn fwy hyblyg wrth recriwtio yn y tymor hir. Bydd hyn yn rhedeg ochr yn ochr â (neu cyn) cyflwyno system recriwtio ar-lein newydd.	Cynhaliwyd yr adolygiad a gwnaed nifer o argymhellion, yr ydym wedi'u cyflwyno yn ystod y flwyddyn. Yn sgil brandio newydd, sy'n canolbwyntio ar ein pobl, gwelwyd cynnydd yn nifer ac amrywiaeth y ceisiadau. Gwnaed nifer o newidiadau i'r broses a lluniwyd canllawiau newydd ar gyfer y panel dethol. Bydd y System Recriwtio ac Olrhain Ar-lein newydd, a fydd yn cael ei gyflwyno yn 2020, yn gwella'r broses i ymgeiswyr yn sylweddol.	
					Gwerthuso ein dull o reoli prosiectau a rhaglenni, gan gynnwys effeithiolrwydd y Swyddfa Rhaglen a Newid

DADANSODDI PERFFORMIAD

Mae'r adran hon ar ddadansoddi perfformiad yn darparu manylion am sut rydym wedi datblygu gwaith ar flaenoriaethau'r Comisiwn o dan ein nodau strategol.

CEFNOGI'R CYFARFOD LLAWN

12 Nifer y dadleuon Aelodau unigol

70 Nifer y Cyfarfodydd Llawn

CWESTIYNAU A OFYNNWYD YN Y CYFARFOD LLAWN

45 Amserol

1,225 Llafar

1,648 Ysgrifenedig

3 Brys

DARPARU CEFNOGAETH SENEDDOL O'R RADD FLAENAF

Yn yr adran hon o'r Adroddiad Blynyddol rydym yn disgrifio sut rydym wedi cyflawni busnes y Cynulliad.

CEFNOGI DEDDFWRIAETH

Cyflwyno **6** Bil newydd

6 Bil wedi'u pasio i ddod yn ddeddfau*

*(gan gynnwys un Bil pwyllgor ac un Bil Comisiwn)

CEFNOGI'R PWYLLGORAU

377 Cyfarfodydd Pwyllgor

97 Adroddiadau pwyllgorau

Brexit

Fel yr amlinellwyd yn Adroddiad Blynyddol y llynedd, roedd prif effaith Brexit ar y Cynulliad yn ymwneud â'i waith fel deddfwrfa, wrth i'r Cynulliad ystyried swm sylweddol o ddeddfwriaeth yn ymwneud â Brexit, gan gynnwys Biliau Brexit y DU yn gofyn am gydsyniad datganoledig.

Ar ôl cynnal ymchwiliadau eang i effaith Brexit ar Gymru a thrwy ymgysylltu ag ystod eang o randdeiliaid, roedd y pwyllgorau wedi'u paratoi ar gyfer y DU yn ymadael â'r UE ddiwedd mis Ionawr 2020. Paratowyd adroddiadau ar bynciau mor amrywiol ag effaith Brexit ar addysg uwch ac addysg bellach yng Nghymru, egwyddorion amgylcheddol a llywodraethu ar ôl Brexit, a chynigion ynghylch cynllun ffermio cynaliadwy.

Er mwyn sicrhau bod buddiannau Cymru yn cael eu diogelu yn ystod y broses ymadael, parhaodd y Pwyllgor Materion Allanol a Deddfwriaeth Ychwanegol â'i archwiliad o'r goblygiadau i Gymru yn sgil Brexit a chyfeiriodd at fuddiannau Cymru gyda chyfranogwyr allweddol yn y DU a'r UE. Roedd hyn yn cynnwys gwaith i ddeall yr effaith ar ddinasyddion yr UE sy'n byw yng Nghymru, craffu ar baratoadau Llywodraeth Cymru ar gyfer Brexit, a chyhoeddi asesiad o'r goblygiadau i Gymru sy'n deillio o'r Cytundeb Ymadael a'r Datganiad Gwleidyddol.

Mae'r Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol wedi ystyried nifer ddigynsail o is-ddeddfwriaeth, wrth i Weinidogion Cymru a'r DU geisio cywiro'r llyfr statud cyn i gyfraith yr UE roi'r gorau i fod yn gymwys.

Wrth gefnogi Aelodau, mae staff y Comisiwn wedi ymateb yn gyflym i sefyllfaoedd a datblygiadau sy'n dod i'r amlwg yn y trafodaethau ar Brexit, gan lunio sesiynau briffio ysgrifenedig a llafar ar y cytundebau, y datganiadau a'r datblygiadau cyfreithiol, a hynny'n aml ar fyr rybudd.

Mae'r Comisiwn wedi parhau i ymgysylltu ag arbenigedd allanol trwy'r Fframwaith Academaidd Brexit sy'n galluogi comisiynu darnau byr o waith sy'n ymwneud â Brexit, ynghyd â darparu hyfforddiant i staff ac Aelodau ar oblygiadau Brexit mewn meysydd polisi datganoledig fel iechyd a pholisi cymdeithasol.

Mae pwyllgorau'r Cynulliad bellach yn ymateb i'r heriau ôl-Brexit yr oeddent yn eu rhagweld, gan gynnwys craffu ar gytundebau rhyngwladol y DU (gyda'r UE ac eraill), fframweithiau polisi cyffredin ledled y DU, cyfansoddiad cyfnewidiol y DU, a lle Cymru yn y byd ar ôl Brexit. Mae'r gwaith o gysylltu'n rheolaidd â seneddau eraill y DU drwy sianeli a arweinir gan Aelodau, a rhwng swyddogion ar bob lefel ac ar bob agwedd, gan gynnwys busnes arfaethedig a threfniadau yn y dyfodol ar gyfer gwaith rhyng-seneddol, wedi bod yn hanfodol. Mae gwaith wedi bod yn mynd rhagddo i helpu i gydlynu ymgysylltiad y Cynulliad â sefydliadau'r UE a sefydliadau eraill ym Mrwsel, gan gynnwys cydlynu trafodaethau ar berthynas y Cynulliad yn y dyfodol â sefydliadau a phartneriaid yr UE ar ôl Brexit.

40
39
38
37
32
33
34
36
35
31
30
28
29
27
26
25
24
23
22
20
19
18
14
21
15
16
17
13
12
11
10

Diwygio cyfansoddiadol

Cafodd Deddf Senedd ac Etholiadau (Cymru) 2020 Gydsyniad Brenhinol ar 15 Ionawr 2020.

Yn wahanol i'r mwyafrif o ddeddfwriaeth a ystyriwyd gan y Cynulliad, ni chafodd y Bil ei ddatblygu a'i gyflwyno gan Lywodraeth Cymru. Yn hytrach, cafodd ei gyflwyno gan y Llywydd, ar ran y Comisiwn.

Mae'r gyfraith newydd yn ymestyn yr etholfraint ar gyfer etholiadau i'r ddeddfwrfa i bobl ifanc 16 a 17 oed ac i ddinasyddion tramor cymwys. Dyma'r newid mwyaf i'r etholfraint yng Nghymru ers i'r oed pleidleisio ostwng o 21 i 18 ym 1969.

Cytunodd y Comisiwn a Llywodraeth Cymru ar Femorandwm Cyd-ddealltwriaeth i weithio ar y cyd ar y cynigion deddfwriaethol hyn a oedd yn ymwneud â newidiadau i'r etholfraint. Ystyriwyd mai hwn oedd y defnydd gorau o adnoddau cyhoeddus, a oedd yn sicrhau, lle bo'n bosibl, bod newidiadau'r Comisiwn i'r etholfraint yn gyson â threfniadau Llywodraeth Cymru ar gyfer llywodraeth leol, a thrwy hynny ddarparu fframwaith gweinyddol cydlynol ar gyfer etholiadau datganoledig Cymru.

Mae'r Ddeddf hefyd yn:

- Ailenwi Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn Senedd Cymru neu Welsh Parliament Bydd Aelodau'r Cynulliad yn cael eu galw'n 'Aelodau o'r Senedd' neu'n 'Members of the Senedd'. Bydd y newid enw yn dod i rym yn gyfreithiol ym mis Mai 2020.
- Newid y rheolau o ran pwy all sefyll mewn etholiad i'r Senedd. Mae rhai swyddi anghymwys erbyn hyn ond yn cael effaith pan fydd Aelod a gaiff ei ethol yn cymryd y llw neu'n cadarnhau teyrngarwch. Mae hyn yn golygu y gall person mewn swydd o'r fath aros i weld a gaiff ei ethol cyn ymddiswyddo o'i swydd. Yn y gorffennol, byddent wedi gorfod ymddiswyddo wrth sefyll etholiad.

Mae'r Ddeddf yn gwahardd Aelodau Tŷ'r Arglwyddi rhag bod yn Aelodau o'r Senedd. O 2021, bydd yn rhaid i unrhyw Aelodau o Dŷ'r Arglwyddi sy'n cael eu hethol i'r Senedd wneud cais am ganiatâd

i fod yn absennol o Dŷ'r Arglwyddi cyn y caniateir iddynt wasanaethu yn y Senedd.

Mae'r Ddeddf hefyd yn estyn y dyddiad cau ar gyfer cyfarfod cyntaf y Senedd ar ôl etholiad; ac yn egluro pwerau'r Comisiwn i godi tâl am nwyddau a gwasanaethau.

Roedd arwyddocâd cyfansoddiadol y Ddeddf yn golygu bod yn rhaid iddi sicrhau cefnogaeth uwchfwyafrif o'r Aelodau er mwyn cael ei phasio. Ar 27 Tachwedd 2019, pleidleisiodd 41 o'r 60 Aelod o blaid pasio'r Bil, gan gynnwys y Llywydd a'r Dirprwy Lywydd.

Roedd gostwng yr oed pleidleisio yn un o brif argymhellion yr adroddiad, Senedd sy'n gweithio i Gymru, a gafodd ei gyhoeddi ym mis Rhagfyr 2017 gan y Panel Arbenigol ar Ddiwygio Etholiadol. Roedd yr un adroddiad yn argymell y dylid cynyddu maint y Cynulliad gan gael 20 i 30 Aelod ychwanegol, a'u hethol drwy system etholiadol fwy cyfrannol gydag atebolrwydd i etholwyr ac amrywiaeth yn ganolog i hynny.

Ar 10 Mehefin 2019, ysgrifennodd y Llywydd at yr holl Aelodau i egluro, er ei bod yn hyderus bod yr achos o blaid cynyddu nifer yr Aelodau wedi'i wneud, nad oedd consensws eto ynghylch sut y dylid ethol Aelodau. Am y rheswm hwnnw, penderfynodd y Comisiwn nad oedd yn bosibl deddfu ar Gyfnod 2 diwygio etholiadol yn y Pumed Cynulliad.

Fodd bynnag, byddai'r Comisiwn yn parhau i ystyried materion sy'n ymwneud â maint y Cynulliad a sut y dylid ethol Aelodau, gan hwyluso'r ddadl gyhoeddus a chynorthwyo'r pleidiau gwleidyddol wrth iddynt ystyried eu barn ar y materion hyn.

Ar 10 Gorffennaf 2019, cytunodd y Cynulliad fod angen cynnydd yn nifer yr Aelodau, a galwodd am ragor o waith trawsbleidiol i fwrw ymlaen â'r materion hyn.

Felly, sefydlwyd Pwyllgor newydd (y Pwyllgor ar Ddiwygio Etholiadol y Cynulliad) ar 18 Medi 2019, i edrych ar argymhellion y Panel Arbenigol ar Ddiwygio Etholiadol y Cynulliad. Nod y Pwyllgor yw:

- cydgrynhoi ac ychwanegu at y sylfaen dystiolaeth bresennol;
- hysbysu ac ymgysylltu â'r cyhoedd; ac
- amlinellu cynllun ar gyfer diwygio i lywio ystyriaeth pleidiau gwleidyddol o'u safbwyntiau polisi a'u maniffestos ar gyfer etholiad y Senedd yn 2021.

Roedd y Pwyllgor wedi bwriadu cynnal cynulliad dinasyddion dros

ddau benwythnos ym mis Gorffennaf 2020 gyda'r canfyddiadau yn rhan o'r sylfaen dystiolaeth y byddai'r Pwyllgor yn dod i gasgliadau arni ac yn gwneud argymhellion. Fodd bynnag, oherwydd pandemig Covid-19 bu'n rhaid canslo'r cyfarfodydd hyn.

Mae'r Pwyllgor yn bwriadu cyhoeddi ei adroddiad yn gynnar yn nhymor yr hydref 2020. Bydd y Pwyllgor yn cael ei ddiddymu yn dilyn dadl yn y Cyfarfod Llawn ar ei adroddiad terfynol.

Bydd y Comisiwn yn ymgysylltu ag ymchwiliadau ac argymhellion y Pwyllgor ac yn ymateb iddynt, ac mae'r Llywydd a'r Prif Weithredwr a Chlerc wedi rhoi tystiolaeth lafar ac ysgrifenedig i'r Pwyllgor yn ystod ei waith. Mae'r Comisiwn hefyd yn paratoi ar gyfer y Chweched Senedd ar y sail y bydd 60 Aelod gyda'r bwriad o liniaru ei effaith ar y gallu i graffu ar Weinidogion.

CYNNYDD Y BIL

- **Cyflwyno'r Bil Senedd ac Etholiadau (Cymru):** 12 Chwefror 2019
- **Cyfnod 1:** Pwyllgor yn ystyried yr egwyddorion cyffredinol – dechrau Chwefror – cyhoeddi adroddiad ym mis Mehefin 2019
- **Cyfnod 1:** Dadl yn y Cyfarfod Llawn ar yr egwyddorion cyffredinol – Gorffennaf 2019
- **Cyfnod 2:** Pwyllgor yn ystyried gwelliannau – dechrau Gorffennaf 2019
- **Cyfnod 2:** Ystyriaeth mewn Pwyllgor o'r Cynulliad Cyfan ym mis Hydref 2019
- **Cyfnod 3:** Y Cyfarfod Llawn yn ystyried y gwelliannau – Tachwedd 2019
- **Cyfnod 4:** Pasio'r Bil yn y Cyfarfod Llawn – Tachwedd 2019
- **Deddf Senedd ac Etholiadau (Cymru) 2020 yn cael Cydsyniad Brenhinol:** Ionawr 2020

NEWID ENW

Cynulliad Cenedlaethol Cymru	**Senedd Cymru**
Comisiwn y Cynulliad	**Comisiwn y Senedd**
Prif Weithredwr a Chlerc y Cynulliad	**Prif Weithredwr a Chlerc y Senedd**
Aelod Cynulliad (AC)	**Aelod o'r Senedd (AS)**
Pumed Cynulliad (hyd at 5 Mai 2020)	**Pumed Senedd** (o 6 Mai 2020)
Pwyllgor Cynulliad	**Pwyllgor Senedd**

NEWIDIADAU ALLWEDDOL I'R DDEDDF

Gostwng yr oedran pleidleisio ar gyfer etholiadau'r Cynulliad i 16

Senedd Cymru
Welsh Parliament

Newid enw'r Cynulliad

Gwneud newidiadau eraill i drefniadau etholiadol a threfniadau mewnol y Cynulliad

Newid y gyfraith sy'n ymwneud ag anghymhwyso person rhag bod yn Aelod Cynulliad

CASEY-JANE BISHOP
my story isn't over
CHARLEY OLIVER-HOLLAND
ELLIE MURPHY

Cymorth i bwyllgorau

Mae pwyllgorau'r Cynulliad yn dwyn ynghyd Aelodau o bob rhan o'r sbectrwm gwleidyddol i wneud gwaith allweddol ar ran y Cynulliad.

Mae gwaith y pwyllgorau yn canolbwyntio ar dri phrif fater:

- goruchwylio'r broses ar gyfer gwneud deddfwriaeth y Cynulliad;
- craffu ar Lywodraeth Cymru, cyrff cyhoeddus ac uwch ddeiliaid swyddi cyhoeddus neu eu dwyn i gyfrif;
- cynnal eu hastudiaethau eu hunain o feysydd allweddol ym mywyd Cymru drwy ymchwiliadau polisi, cyhoeddi eu canfyddiadau a'i gwneud yn ofynnol i Lywodraeth Cymru ac eraill ymateb.

Cefnogir pob pwyllgor gan dîm integredig sy'n cynnwys y staff clercio, a chynrychiolwyr o'r gwasanaethau ymchwil, cyfreithiol, cyfieithu a chyfathrebu.

Dyma rai enghreifftiau o'r ystod eang o waith a wnaed gan bwyllgorau'r Cynulliad yn 2019-20.

Deddfwriaeth: Datblygu dull newydd o ymgynghori ar raddfa fawr

Bu'r Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg yn craffu ar Fil Plant (Diddymu Amddiffyniad Cosb Resymol) (Cymru) Llywodraeth Cymru. Pwrpas y Bil oedd diddymu'r amddiffyniad cosb resymol o'r gyfraith gyffredin, felly nid yw bellach ar gael yng Nghymru i rieni fel amddiffyniad rhag curo neu ymosod ar blentyn.

Gan gydnabod y diddordeb tebygol yn y Bil hwn, creodd y Pwyllgor borth ar-lein fel rhan o'i ymgynghoriad cyhoeddus i'w gwneud yn haws i'r cyhoedd a sefydliadau rannu eu barn gyda'r Aelodau, ac i'r safbwyntiau hynny gael eu dadansoddi'n gynhwysfawr.

Yn ogystal, comisiynodd y Pwyllgor Gampws Gwyddorau Data yn y Swyddfa Ystadegau Gwladol i gynnal dadansoddiad gwyddor data annibynnol o'r ymatebion, er mwyn nodi'r prif faterion a godwyd. Cafodd ei ddefnyddio ochr yn ochr â dadansoddiad y Pwyllgor ei hun o'r ymatebion – 655 i gyd – i sicrhau bod yr ystod o safbwyntiau yn cael eu hadlewyrchu yn adroddiad terfynol y Pwyllgor.

Craffu: Amharu ar y rheilffyrdd yn yr hydref

Mae ansawdd y ddarpariaeth reilffyrdd, a'r oedi a'r gorlenwi y mae teithwyr yn eu dioddef ar draws y rhwydwaith rheilffyrdd, yn cael eu nodi'n gyson gan y cyhoedd fel meysydd sy'n peri pryder.

Ym mis Mawrth 2019 cyhoeddodd Pwyllgor yr Economi, Seilwaith a Sgiliau adroddiad ar amharu ar y rheilffyrdd yn ystod hydref 2018, ac yn dilyn hynny, cyfarfu'r Aelodau â darparwyr i drafod paratoadau a oedd yn cael eu gwneud ar gyfer hydref 2019. Er gwaetha'r paratoadau hyn, roedd y ffigurau ar gyfer canslo ac amser teithwyr a gollwyd yn hydref 2019 yn waeth nag yn 2018. Gan gydnabod y rhesymau amrywiol a chymhleth y tu ôl i'r problemau hyn, roedd yr Aelodau'n teimlo ei bod yn bwysig sicrhau gwaith craffu ar bob lefel sy'n gysylltiedig â darparu'r gwasanaeth rheilffordd.

Yn 2020, cynhaliodd y Pwyllgor sesiynau a ddarlledwyd yn gyhoeddus ar berfformiad ac atebolrwydd gyda Ken Skates AC, Gweinidog yr Economi, Trafnidiaeth a Gogledd Cymru, Trafnidiaeth Cymru, KeolisAmey a Network Rail. Yn ei sesiwn cyhoeddodd y Gweinidog fod hysbysiadau cosb o tua £2.3m wedi eu rhoi i KeolisAmey.

Gan ddefnyddio'r broses graffu, gweithiodd y Pwyllgor ar ran teithwyr rheilffordd i nodi meysydd i'w gwella, helpu'r cyhoedd i ddeall beth sy'n mynd o'i le, a sicrhau bod sefydliadau sy'n darparu ein gwasanaethau rheilffyrdd yn egluro'r hyn y maent yn ei wneud i unioni pethau.

Ymchwiliad Polisi: Gofalu am ein dyfodol

Ym mis Tachwedd 2019, cyhoeddodd y Pwyllgor Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Chwaraeon ganfyddiadau ei ymchwiliad i effaith Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 mewn perthynas â gofalwyr di-dâl.

Gofalwyr di-dâl sy'n gyfrifol am ddarparu'r mwyafrif helaeth o ofal yng Nghymru, ac amcangyfrifir ei fod yn cyfateb i £8.1 biliwn y flwyddyn. Bwriad Deddf 2014 oedd darparu hawliau cryfach a gwell gwasanaethau i'r gofalwyr hyn. Fodd bynnag, erbyn 2018 roedd tystiolaeth wedi dod i'r amlwg yn awgrymu nad oedd yn cael yr effaith a ddymunwyd. Yn y cyd-destun hwn y cynhaliodd y Pwyllgor ei ymchwiliad.

Fel rhan o'r gwaith o gasglu tystiolaeth, roedd y Pwyllgor yn arbennig o awyddus i glywed gan bobl oedd â phrofiad byw o fod yn ofalwr di-dâl. Cynhaliodd ddigwyddiad grwpiau trafod gyda gofalwyr a staff cymorth ag

ystod eang o brofiadau, gan gynnwys gofalu am bobl â dementia, salwch meddwl, canser a strôc. Cynhaliodd sesiwn hefyd gyda gofalwyr ifanc, fel rhan o weithdy yn nodi Diwrnod Ymwybyddiaeth Gofalwyr Ifanc.

Yn seiliedig ar y dystiolaeth a glywodd, gwnaeth y Pwyllgor 31 o argymhellion i Lywodraeth Cymru, gyda phob un â'r nod o sicrhau bod rôl a chyfraniad sylweddol gofalwyr di-dâl o bob oed yn cael eu cydnabod, eu gwerthfawrogi a'u cefnogi'n briodol.

Mae'r Llywodraeth wedi ymateb yn ffurfiol gan amlinellu'r camau sydd ar y gweill neu wedi'u cynllunio mewn ymateb i argymhellion y Pwyllgor. Bydd yr adroddiad a'r ymateb yn destun dadl yn y Cynulliad.

Ymchwiliad Polisi: Addysgu hanes, diwylliant a threftadaeth Cymru

Yn 2018 nododd arolwg barn gan y Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu bryder gan y cyhoedd ynghylch 'sut mae hanes, diwylliant a threftadaeth Cymru yn cael eu haddysgu yn ein hysgolion'. Roedd ymdeimlad o frys i'r ymchwiliad oherwydd bod Llywodraeth Cymru yn ymgynghori ar newidiadau eang i gwricwlwm yr ysgol.

Clywodd y Pwyllgor gan athrawon, cymdeithasau hanes, disgyblion ac academyddion, a nododd bryderon y gallai'r newidiadau effeithio'n andwyol ar ddealltwriaeth disgyblion o'r hyn a oedd wedi llunio eu cenedl a chyfraniad Cymru i'r byd. Mynegwyd pryderon hefyd na fyddai cyfraniad cymunedau lleiafrifoedd ethnig i hanes Cymru yn cael digon o sylw.

Cyhoeddodd y Pwyllgor ei adroddiad, Addysgu Hanes Cymru, ym mis Tachwedd 2019. Mae Llywodraeth Cymru eisoes wedi derbyn argymhelliad i edrych eto ar hyfforddiant cychwynnol athrawon a deunyddiau addysgu i gynnwys mwy o ffocws ar amrywiaeth. Yn unol â'r argymhelliad, bydd Estyn (yr arolygiaeth addysg a hyfforddiant yng Nghymru) yn cynnal adolygiad o'r addysgu presennol mewn ysgolion i asesu i ba raddau y mae ysgolion ar hyn o bryd yn cwrdd â'u gofynion i addysgu cynnwys Cymreig.

Ymgysylltu academaidd

Rydym wedi parhau i ddatblygu cyfres o fentrau i wneud y mwyaf o ymgysylltiad academyddion yng ngwaith y Cynulliad, gan arwain at well cyfnewid gwybodaeth. Mae ymgysylltiad academaidd â gwaith y Cynulliad yn ein helpu i gyflawni pob un o'n tri nod strategol.

Dyma rai enghreifftiau:

- Dewiswyd saith cymrawd academaidd i weithio ochr yn ochr â'r Gwasanaeth Ymchwil yn ystod 2019. Mae pob un wedi creu nifer o allbynnau ymchwil sydd wedi'u cyhoeddi, ac wedi darparu sesiynau briffio llafar i bwyllgorau i'w helpu gyda'u gwaith craffu. Er enghraifft, mae Dr David Dallimore wedi creu tair sesiwn friffio i'r Gwasanaeth Ymchwil ar integreiddio addysg a gofal plant yn y blynyddoedd cynnar, ac mae wedi briffio aelodau'r Pwyllgor Plant a Phobl Ifanc cyn sesiwn graffu gyda'r Dirprwy Weinidog.

- Cynhaliwyd cynhadledd academaidd bwysig yn y Senedd ym mis Tachwedd 2019. Daeth bron i 70 o gynrychiolwyr i gynhadledd flynyddol Grŵp Seneddau'r Gymdeithas Astudiaethau Gwleidyddol, gan gynnwys pobl o gyn belled â Chanada, Bahrain ac Oman.

- Dechreuodd myfyriwr o Brifysgol Caerdydd radd PhD tair blynedd gyda'r Gwasanaeth Ymchwil ar arwyddocâd parhaus cyfraith yr UE i Gynulliad Cenedlaethol Cymru yn ystod ymadawiad y DU a thu hwnt. Bydd yn treulio dau ddiwrnod yr wythnos ar gyfartaledd gyda'r Cynulliad i helpu gyda'n gwaith Brexit.

- Croesawyd pum intern PhD arall a ariannwyd gan UKRI ar gyfer lleoliadau tri mis gyda'r Gwasanaeth Ymchwil yn ystod 2019. Bydd chwech arall yn ymuno â ni yn ystod 2020.

Gwasanaethau dwyieithog

Mae ein gwaith dros y flwyddyn ddiwethaf wedi canolbwyntio'n bennaf ar yr arolwg sgiliau iaith, adolygu a diweddaru cynlluniau iaith gwasanaethau a chynllunio capasiti.

Prif nod y gwaith oedd deall mwy am sgiliau iaith ein staff a sicrhau bod gan dimau ar draws y sefydliad y sgiliau iaith angenrheidiol i ddarparu gwasanaethau dwyieithog rhagorol. Bydd y gwaith hwn yn golygu bod gweithio dwyieithog yn rhan naturiol o fywyd bob dydd yn y Cynulliad ac mae'n arbennig o bwysig os ydym am wireddu ein huchelgais i fod yn sefydliad gwirioneddol ddwyieithog sy'n arwain y ffordd yng Nghymru a thu hwnt. Gellir gweld canlyniadau'r gwaith hwn ar draws y sefydliad, gyda thimau'n meddwl yn wahanol am sgiliau iaith, ac yn rhannu arbenigedd.

Yn ystod y flwyddyn, llofnododd y Prif Weithredwr a Chlerc, ar ran y Comisiwn, Femorandwm Cyd-ddealltwriaeth gyda Chomisiynydd y Gymraeg. Yn unol â Deddf Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Ieithoedd Swyddogol) 2012, nid yw'r Comisiwn yn ddarostyngedig i Safonau'r Gymraeg nac yn atebol i Gomisiynydd y Gymraeg. Fodd bynnag, mae'r Cynllun Ieithoedd Swyddogol yn nodi bod ein safonau gwasanaeth yn cymharu'n ffafriol â Safonau'r Gymraeg, ac yn nodi na fyddai'r Comisiwn yn dymuno mynd islaw ysbryd y Safonau. Mae'r Memorandwm yn sefydlu perthynas anffurfiol rhwng y ddau sefydliad, sy'n caniatáu inni gyfnewid syniadau a rhannu arfer gorau. Bydd swyddogion o'r ddau sefydliad yn cyfarfod o bryd i'w gilydd, a chafodd y cyfarfod cyntaf ei gynnal ym mis Mawrth 2020.

Rydym hefyd wedi gwneud defnydd arloesol o dechnoleg eleni i ddarparu gwasanaethau dwyieithog yn ystod pandemig digynsail Covid-19. Er mwyn sicrhau bod Aelodau'r Cynulliad yn gallu parhau â'r gwaith hanfodol o graffu ar ddeddfwriaeth a dwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif ar adeg pan nad oeddent yn gallu bod yn bresennol ar yr ystâd, roedd angen gweithredu ar frys. Gwnaethom ymchwilio i'r dechnoleg sydd ar gael i gynnal cyfarfodydd ar-lein dwyieithog ar gyfer nifer fawr o bobl a phenderfynwyd defnyddio meddalwedd Zoom. Roedd

hyn oherwydd ei fod yn galluogi cyfieithu ar y pryd. Ar 1 Ebrill 2020, cynhaliwyd cyfarfod rhithwir cyntaf y Cynulliad brys a oedd yn gwbl ddwyieithog. Rydym wedi cael ein canmol yn genedlaethol ac yn rhyngwladol am hyn, ac yn y cyfamser rydym wedi cynghori sawl corff cyhoeddus ac awdurdod lleol ar gynnal cyfarfodydd rhithwir gan ddefnyddio cyfieithu ar y pryd.

Mae'r Tîm Sgiliau Iaith hefyd wedi defnyddio Microsoft Teams a meddalwedd Skype i ddarparu hyfforddiant sgiliau iaith o bell. Mae dysgwyr wedi mynychu eu gwersi arferol ar-lein, ac mae tiwtoriaid wedi addasu'r ddarpariaeth i sicrhau ein bod yn cynnal ein dull unigryw o ddysgu. Bydd y Tîm Sgiliau Iaith yn gwerthuso'r ddarpariaeth er mwyn darganfod beth sy'n gweithio'n dda fel y gallwn ddefnyddio ein profiad i ddatblygu gwasanaethau ac adnoddau ar gyfer cyflwyno dysgu o bell yn y dyfodol.

Ymateb i bandemig Covid-19

Bu'n rhaid i'r Comisiwn, fel pob corff seneddol arall yn y DU a ledled y byd, wneud penderfyniadau digynsail i reoli effaith pandemig Covid-19 wrth barhau i gynnal gweithgarwch seneddol hanfodol a sicrhau diogelwch Aelodau, staff a'r cyhoedd.

Mae ein prosesau gwneud penderfyniadau wedi esblygu wrth i ddifrifoldeb y sefyllfa ddatblygu ac rydym yn parhau i ddilyn y canllawiau a'r wybodaeth a gyhoeddir gan Lywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru.

Y peth pwysicaf yn ein holl waith cynllunio a phenderfynu fu'r angen i sicrhau y gallai'r Cynulliad barhau i gwrdd i gynnal ei fusnes hanfodol, sef: busnes sy'n gysylltiedig â Covid-19, y rhaglen ddeddfwriaethol, gofynion statudol ac unrhyw waith arall sy'n gorfod cael ei wneud o fewn amser penodol. Cymerodd y Cynulliad nifer o gamau allweddol gan gynnwys:

- Yn ystod yr wythnos a ddechreuodd ar 16 Mawrth, cyfarfu'r Pwyllgor Busnes a phenderfynwyd atal yr holl fusnes nad oedd yn hanfodol. Erbyn diwedd yr wythnos honno, roedd pob pwyllgor wedi rhoi'r gorau i gyfarfod.
- Yn ystod y Cyfarfod Llawn rheolaidd diwethaf a gynhaliwyd ar 18 Mawrth, cytunodd y Cynulliad ar Reolau Sefydlog brys newydd i hwyluso parhad busnes hanfodol, gan gynnwys:

  - ethol Cadeirydd Dros Dro at ddibenion cadeirio cyfarfodydd llawn, rhag ofn na all y Llywydd na'r Dirprwy Lywydd gadeirio'r cyfarfodydd;

  - ethol Llywydd Dynodedig i arfer yr ystod lawn o swyddogaethau, rhag ofn bod y Llywydd na'r Dirprwy Lywydd yn methu â gweithredu o gwbl;

  - gwahardd y cyhoedd o gyfarfodydd y Cynulliad, ar sail iechyd y cyhoedd.

Ar 23 Mawrth, cytunodd y Pwyllgor Busnes:

- I drefnu un Cyfarfod Llawn yr wythnos am y dyfodol rhagweladwy (ac eithrio toriad wythnos ar ôl y Pasg);
- I gyfarfod fel 'Senedd Frys' – sy'n

cynnwys hyd at 16 o'r 60 Aelod – gyda llai o bresenoldeb gan bob grŵp gwleidyddol (6 o'r Llywodraeth, 3 o'r Ceidwadwyr, 2 o Blaid Cymru, 1 o'r Blaid Brexit, gyda phob un o'r 4 Aelod annibynnol â hawl i fod yn bresennol);

- Na ddylai pwyllgorau gwrdd hyd nes y clywir yn wahanol.

Ar 24 Mawrth cynhaliwyd y Cyfarfod Llawn brys cyntaf. Trefn y busnes oedd Datganiad gan y Prif Weinidog, Datganiad gan y Gweinidog Iechyd, a Chynnig Cydsyniad Deddfwriaethol yn ceisio cydsyniad y Cynulliad y dylai darpariaethau yn y Bil Coronafeirws, i'r graddau eu bod yn dod o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad, gael eu hystyried gan Senedd y DU. Roedd y Rheolau Sefydlog brys eraill yn cynnwys:

- Darpariaeth i'r Llywydd adalw'r Cynulliad gyda chytundeb y Pwyllgor Busnes, i ystyried mater sydd o bwys cyhoeddus brys sy'n ymwneud ag iechyd y cyhoedd;

- Cworwm llai o bedwar (yn hytrach na deg) at ddibenion pleidleisio;

- Pleidleisio wedi'i bwysoli, gydag enwebai o bob grŵp gwleidyddol yn pleidleisio ar ran ei grŵp;

- Datgymhwyso'r gofyniad i gael Cwestiynau Llafar ym mhob Cyfarfod Llawn;

- Proses dros dro ar gyfer trin is-ddeddfwriaeth, sy'n golygu gwaith craffu gan y Cynulliad cyfan, yn hytrach na phwyllgor.

Ar 27 Mawrth, cytunodd y Pwyllgor Busnes y byddai'r 'Senedd Frys' nesaf yn cael ei chynnal ar 1 Ebrill, a hynny yn rhithwir.

Cynhaliwyd y Cyfarfod Llawn 'rhithwir' cyntaf, y sesiwn seneddol gyntaf i gael ei chynnal trwy fideo-gynhadledd yn y DU, ddydd Mercher 1 Ebrill. Penderfynwyd ar bresenoldeb gan ddefnyddio'r model 'Senedd Frys', gan ganiatáu ar gyfer 16 Aelod, ac roedd y sesiwn ar gael yn llawn ar Senedd.tv ar ddiwedd y cyfarfod. Trefn y busnes oedd Datganiad gan y Prif Weinidog, Datganiad gan y Gweinidog Iechyd, a Datganiad gan Weinidog yr Economi a Thrafnidiaeth.

Gan adeiladu ar lwyddiant y cyfarfod ar 1 Ebrill, cytunodd y Pwyllgor Busnes y dylai'r 'Senedd Frys' barhau i gyfarfod yn rhithwir.

Cyfarfu'r Cyfarfod Llawn rhithwir nesaf ar 8 Ebrill a chafodd ei ddarlledu'n fyw. Dyblodd nifer yr Aelodau a gymerodd ran. Trefn y busnes oedd Datganiad gan y Prif Weinidog, Datganiad gan y Gweinidog Iechyd, Datganiad gan Weinidog yr Amgylchedd, a dadl Cyfnod 1 y Bil Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru). Cafwyd pleidlais wedi'i phwysoli.

Ar adeg ysgrifennu'r adroddiad hwn, mae'r 'Senedd Frys' yn parhau i gwrdd yn rhithwir unwaith yr wythnos.

Ar ôl treialu platfform Zoom yn llwyddiannus ar gyfer y Cyfarfod Llawn, estynnwyd yr un dechnoleg i bwyllgorau. Cytunodd y Pwyllgor Busnes ar amserlen dreigl bedair wythnos ar gyfer busnes y pwyllgorau, gan ddechrau yn ystod wythnos 27 Ebrill, gyda chyfarfodydd rhithwir yn cael eu darlledu'n fyw.

RHANNU EIN GWAITH

79,397 o ddilynwyr ar ein prif gyfrifon cyfryngau cymdeithasol corfforaethol

YMGYSYLLTU Â PHOBL

18
o ymweliadau allanol

23
o ddirprwyaethau ymwelwyr mewnol

---

20 DATGANOLI DEVOLUTION

Cyrhaeddodd ymgyrch ddigidol Dathlu 20 Mlynedd **3,557,563** o bobl ym mis Mai 2019

Ymwelodd **9,300** o bobl â'r Senedd fel rhan o Eisteddfod yr Urdd

---

Cynhaliwyd **12** cyfarfod rhanbarthol o Senedd Ieuenctid Cymru

YMGYSYLLTU Â HOLL BOBL CYMRU A HYRWYDDO'R CYNULLIAD

Mae'r rhan hon o'r Adroddiad Blynyddol yn tynnu sylw at y gwaith rydym wedi'i wneud i godi ymwybyddiaeth o'r Cynulliad a'i waith a'i wneud yn fwy hygyrch i holl bobl Cymru.

Dathlu 20 mlynedd o ddatganoli

I nodi 20 mlynedd ers ei sefydlu ym 1999, cynhaliodd y Cynulliad nifer o ddigwyddiadau yn ystod haf 2019. Roedd y rhaglen o ddigwyddiadau yn trafod ac yn dathlu'r cyflawniadau a wnaed dros yr 20 mlynedd diwethaf ac yn canolbwyntio ar ddyfodol Cymru. Ymgysylltodd y Cynulliad â phobl, cymunedau a sefydliadau ledled Cymru.

I ddechrau'r rhaglen, ar 6 Mai 2019, union 20 mlynedd ers i bobl Cymru bleidleisio yn etholiad cyntaf y Cynulliad, cynhaliodd y Cynulliad jambori llawn hwyl, a oedd yn cynnwys gorymdaith liwgar o amgylch Bae Caerdydd a llawer o weithgareddau rhyngweithiol ar gyfer pobl o bob oed.

Ar 7 Mai, daeth Aelodau'r Cynulliad, cyn Aelodau'r Cynulliad a rhanddeiliaid allweddol o bob rhan o Gymru ynghyd i dderbyniad i ddathlu 20 mlynedd o ddatganoli.

Yn dilyn areithiau gan Elin Jones AC, Llywydd Cynulliad Cenedlaethol Cymru a Mark Drakeford AC, Prif Weinidog Cymru, arweiniodd Huw Stephens, y cyflwynydd radio a theledu, noson yn dathlu doniau diwylliannol Cymru.

Darllenodd Ifor ap Glyn, Bardd Cenedlaethol Cymru, ei gerdd a gomisiynwyd yn arbennig, Y Cynulliad yn 20 oed. Roedd y cerddorion Robin Huw Bowen a Kizzy Crawford yn perfformio hefyd.

Ym mis Medi, ar benwythnos hir o weithgareddau yn y Senedd a'r Pierhead, fel rhan o Ŵyl GWLAD – Dyfodol Cymru, bu'r Cynulliad yn gweithio gydag ystod o bartneriaid i gyflwyno sgyrsiau, perfformiadau comedi a hyd yn oed cyngerdd roc.

Cafwyd gwyliau bach yng Nghaernarfon, Caerfyrddin a Wrecsam yn ystod mis Tachwedd a oedd yn cynnwys gweithgareddau teuluol, sioeau a pherfformiadau i ddifyrru pobl a rhoi gwybod iddynt am waith y Cynulliad.

Trefnwyd arddangosfa ffotograffig, Nifer o Leisiau, Un Genedl, mewn partneriaeth â Ffotogallery fel rhan o'r ŵyl, gyda'r nod o ddangos cyfoeth ac amrywiaeth daearyddiaeth, diwylliant a chymdeithas Cymru. Aeth yr arddangosfa ar daith o amgylch y wlad ym mis Hydref 2019.

Wrth edrych yn ôl ar yr 20 mlynedd diwethaf, dywedodd Elin Jones AC, y Llywydd:

> *Teg yw dweud bod y cyfnod ers ethol yr Aelodau cyntaf hynny ym 1999 wedi cynnig ei siâr o heriau i Senedd ifanc fel hon. Yn wir, dechrau o brin ddim oedden ni bryd hynny.*
>
> *Ond gyda'r newydd-deb hynny daeth y cyfle hefyd i dorri ein cwys ein hunain. O'r cychwyn, Senedd gwbl ddwyieithog oedd hon, a Senedd gynhwysol, gyda chydraddoldeb yn ein nodweddu o'r cychwyn cyntaf.*
>
> *[...]*
>
> *Darn wrth ddarn, mae'r gwaith o adeiladu Senedd, o adeiladu cenedl, wedi mynd rhagddo, ac erbyn heddiw, rydym yn sefyll ar seiliau cadarn penseiri cynnar datganoli.*

Wrth edrych ymlaen, nododd Mark Drakeford AC, Prif Weinidog Cymru:

> *Rwy'n gobeithio, yn ystod yr 20 mlynedd nesaf, y gallwn ddweud y bydd gwleidyddiaeth flaengar wedi'i chynnal yma yng Nghymru, ei bod yn dal i fod yn fan lle caiff atebion eu saernïo ar y cyd i fod yn broblemau cyfunol, a lle caiff systemau eu newid i gyrraedd bywydau'r rhai hynny â'r lleiaf, nid dim ond y rhai sydd â'r mwyaf, a'n bod yn gallu dangos, fel yr ydym ni'n ei wneud yn y tymor Cynulliad hwn, nad yw'r duedd gynyddol honno yng ngwleidyddiaeth Cymru yn dod i ben o bell ffordd.*
>
> *[...]*
>
> *Rwy'n hyderus y bydd Cymru yn parhau i ddangos y ffordd ymlaen—dangos y ffordd at gymdeithas mwy llewyrchus, mwy cyfartal, mwy gwyrdd, a chymdeithas sy'n deg i bawb.*

Eisteddfod yr Urdd

Daeth Eisteddfod yr Urdd i Fae Caerdydd ym mis Mai 2019, a chwaraeodd y Cynulliad ran allweddol wrth gynnal y dathliadau. Am y tro cyntaf erioed, roedd mynediad i Eisteddfod yr Urdd yn rhad ac am ddim er mwyn denu cynulleidfaoedd newydd.

Yn ystod yr wythnos, ymwelodd 9,300 o bobl â'r Senedd i weld yr arddangosfa Celf, Dylunio a Thechnoleg, gan ymgysylltu â gwybodaeth a gweithgareddau sy'n hyrwyddo'r Cynulliad a Senedd Ieuenctid Cymru. Defnyddiwyd y Pierhead fel Pabell y Dysgwyr a chroesawyd bron i 8,000 o ymwelwyr.

Yn dilyn ei boblogrwydd yn ystod yr Eisteddfod Genedlaethol yn 2018, roedd caniatáu i'r cyhoedd eistedd yng nghadair y Llywydd er mwyn cael tynnu llun yn boblogaidd iawn unwaith eto gyda llawer o ymwelwyr.

Yn ystod yr wythnos canolbwyntiodd y staff ar rannu pedair prif neges:

- Codi ymwybyddiaeth o Senedd Ieuenctid Cymru;
- Tynnu sylw at y ffaith bod 20 mlynedd wedi mynd heibio ers sefydlu'r Cynulliad;
- Hyrwyddo gwaith pwyllgorau'r Cynulliad mewn meysydd sy'n ymwneud yn benodol â'r Gymraeg, y celfyddydau, diwylliant a phlant / pobl ifanc; ac
- Annog pobl i ymateb i ymgynghoriadau cyfredol perthnasol.

Roedd ffurflenni adborth a gwblhawyd gan rai o'r ymwelwyr yn dangos bod 70% wedi dweud bod eu hymweliad wedi cynyddu eu diddordeb yng ngwaith y Cynulliad, a dywedodd dros 50% ei fod wedi cynyddu eu dealltwriaeth o'r Cynulliad.

Yn ogystal ag Eisteddfod yr Urdd, defnyddiodd y Cynulliad Sioe Frenhinol Cymru, yr Eisteddfod Genedlaethol a Pride Cymru fel cyfleoedd dros yr haf i gwrdd â phobl Cymru a'u gwahodd i ymgysylltu â gwaith y Cynulliad.

SENEDD
IEUENCTID
CYMRU
NYC
SENEDD
IEUENCTID
CYMRU
WELSH
YOUTH
PARLIAMENT

Sgiliau Bywyd yn y Cwricwlwm
Life Skills in the Curriculum

SENEDD IEUENCTID CYMRU

Yn ystod y flwyddyn, nododd Senedd Ieuenctid Cymru nifer o gerrig milltir nodedig.

- Cynhaliwyd sesiwn gyntaf hanesyddol ar y cyd ym mis Mehefin 2019 rhwng Aelodau Senedd Ieuenctid Cymru ac Aelodau'r Cynulliad, a chytunwyd yn unfrydol ar ddatganiad ar y cyd yn amlinellu ymrwymiad y Cynulliad a Senedd Ieuenctid Cymru i weithio gyda'i gilydd ar ran pobl ifanc Cymru.

- Cynhaliodd Senedd Ieuenctid Cymru ei hymgynghoriad cyntaf ar Sgiliau Bywyd yn y Cwricwlwm a llunio ei hadroddiad cyntaf, a oedd yn cynnwys nifer o argymhellion. Trafodwyd yr adroddiad yn ddiweddarach yn y Siambr gyda'r Gweinidog Addysg, Cadeirydd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg a Chomisiynydd Plant Cymru.

- Nododd Senedd Ieuenctid Cymru 30 mlynedd o Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn trwy ddod i gyfarfod ffurfiol y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg. Cawsant gyfle i ddangos hawliau plant ar waith trwy ddiweddaru'r Pwyllgor ar waith a blaenoriaethau Senedd Ieuenctid Cymru hyd yma a llywio ymchwiliad y Pwyllgor ar hawliau plant yng Nghymru

Cymerodd Aelodau Senedd Ieuenctid Cymru ran hefyd yn y digwyddiadau i nodi 20 mlynedd o ddatganoli, yn y sioeau haf ac yn ngŵyl GWLAD.

Y FLWYDDYN MEWN YSTADEGAU:

12 CYFARFOD RHANBARTHOL WEDI'U CYNNAL

2 GYFARFOD PRESWYL I BOB UN O'R 60 O AELODAU'R SENEDD IEUENCTID

YMGYSYLLTU Â BRON I 7,000 O BOBL

186 CAIS AM GYFWELIADAU CYFRYNGAU

2 DDIGWYDDIAD RHANBARTHOL YN Y GOGLEDD A'R DE

Cynulliad Dinasyddion

Ym mis Gorffennaf 2019, ymgasglodd 60 o bobl o bob rhan o Gymru yn Neuadd Gregynog yn y Drenewydd i gynnal Cynulliad Dinasyddion – y cyntaf i Gymru. Trafodwyd sut y gall pobl yng Nghymru lunio eu dyfodol trwy waith y Cynulliad.

Dewiswyd cyfranogwyr trwy broses loteri ddinesig, a oedd yn cynnwys defnyddio cronfa ddata cod post i anfon llythyrau at 10,000 o gartrefi yng Nghymru a gofyn a hoffai rhywun yn y cartref, a oedd dros 16 oed, gymryd rhan yn y Cynulliad Dinasyddion. O'r rhai a ddangosodd ddiddordeb, defnyddiwyd samplu ar hap fesul haen i ddewis 60 o gyfranogwyr a oedd yn adlewyrchu cyfansoddiad y cyhoedd yng Nghymru yn gywir. Roedd hyn yn cynnwys oedran; lefel addysgol; ethnigrwydd; rhyw; lledaeniad daearyddol; sgiliau Cymraeg ac a oeddent wedi pleidleisio neu beidio yn Etholiadau'r Cynulliad yn 2016.

"Pan ddaeth llythyr drwy'r drws yn fy ngwahodd i gymryd rhan yng y Cynulliad Dinasyddion roedd gen i ddiddordeb mawr ac nid oeddwn yn gwybod beth i'w ddisgwyl – ond ar ôl mynd drwy'r broses roeddwn i'n llawn cyffro ac yn teimlo'n gadarnhaol iawn. Yn aml gallwch chi deimlo ar wahân iawn i'r broses wleidyddol – ond roedd yn braf cael eich cynnwys a bod rhywun yn gwrando arnoch. Roedd y syniad o fynd â syniadau i groestoriad o'r boblogaeth er mwyn eu trafod yn apelio ataf yn fawr – roedd yn gwneud i mi deimlo bod gan y system ddiddordeb yn ei dinasyddion"

- Mark Curry, aelod o'r Cynulliad Dinasyddion.

Yn y cyfarfod, bu'r Cynulliad Dinasyddion yn trafod, ac yna'n pleidleisio ar yr hyn roedden nhw'n credu oedd yr heriau allweddol sy'n wynebu Cymru – roedd y rhain yn cynnwys gwasanaethau iechyd, gwasanaethau iechyd meddwl ac addysg. Roeddent hefyd yn pleidleisio ar feysydd yr oeddent yn teimlo sy'n gweithio'n dda yng Nghymru gan gynnwys cynnal a chadw adeiladau hanesyddol a mynediad iddynt; cynnyrch a bwyd lleol o ansawdd uchel; a diogelu'r amgylchedd gyda chynnydd da ar ailgylchu.

Un agwedd allweddol ar y Cynulliad Dinasyddion oedd edrych ar sut mae pobl ar hyn o bryd yn ymgysylltu â'r rhai sy'n gwneud

penderfyniadau yn y Cynulliad a thrafod ffyrdd newydd o alluogi cyfranogiad dinasyddion, er enghraifft, ffyrdd newydd y gallai pobl gymryd rhan yn ymchwiliadau ac ymgynghoriadau pwyllgorau'r Cynulliad; ffyrdd y gallai aelodau'r cyhoedd fod yn rhan o'r broses o gwestiynu'r llywodraeth; galluogi pobl i leisio barn ar sut mae'r gyllideb yng Nghymru yn cael ei chymeradwyo; ac wrth osod yr agenda wleidyddol ehangach.

Roedd aelodau'r Cynulliad Dinasyddion yn glir y dylai'r Cynulliad barhau i wneud mwy i ennyn diddordeb pobl ledled Cymru a chroesawyd y defnydd o ffyrdd arloesol fel gwasanaethau dinasyddion a llwyfannau ar-lein.

Ar 29 Medi 2019, fel rhan o ŵyl GWLAD, cyflwynwyd adroddiad y Cynulliad Dinasyddion i'r Cynulliad i'w ystyried a'i weithredu.

Yn dilyn hynny, lansiodd y Cynulliad blatfform ar-lein newydd a threfnu Cynulliad Dinasyddion arall. Fodd bynnag, oherwydd pandemig Covid-19 mae'r Cynulliad Dinasyddion hwn wedi'i ohirio a bydd yn cael ei aildrefnu yn y dyfodol.

"Roedd y Cynulliad y Dinasyddion yn syniad gwych. Dim ond pan fyddant yn mynd i bleidleisio y mae rhai pobl yn ymgysylltu yn y broses ond mae hon yn ffordd effeithiol o gyrraedd pobl na fyddent fel arfer yn rhan o'r broses wleidyddol. Mae'n ffordd wych o bontio'r bwlch rhwng pobl a gwleidyddiaeth.

Roedd yn brofiad gwych a gobeithio y bydd pawb yn cael mwy o lais yn y dyfodol."

- Poppy Jones, Aelod o'r Cynulliad Dinasyddion a myfyriwr chweched dosbarth o Gaerdydd

Ymgysylltu rhyngwladol

Mae'r Cynulliad yn parhau i chwarae rhan weithredol wrth hyrwyddo democratiaeth Cymru ymysg cynulleidfaoedd rhyngwladol yng Nghymru a thramor, ac yn ystod y cyfnod hwn mae'r Cynulliad wedi cyflwyno rhaglen waith brysur ac uchelgeisiol fel rhan o'r Fframwaith ar gyfer Ymgysylltu Rhyngwladol.

Trwy gymryd rhan mewn rhwydweithiau rhyngwladol, bod yn aelod o Gynhadledd Cynulliadau Deddfwriaethol Rhanbarthol Ewrop, yn ogystal â threfnu rhaglenni ymweld mewnol ac allanol, rydym wedi lleoli'r Cynulliad fel Senedd arloesol, sy'n barod i ymgysylltu a rhannu arfer democrataidd gorau ar draws y byd.

Ymysg uchafbwyntiau'r rhaglen ymgysylltu eleni oedd ymweliad dau Aelod o Senedd Ieuenctid Cymru â Degfed Senedd Ieuenctid y Gymanwlad yn India, y Llywydd yn ymweld â Brwsel ar gyfer rhaglen o gyfarfodydd a digwyddiadau Dydd Gŵyl Dewi, a'r Cynulliad yn cynnal ymweliad swyddogol gan Lefarydd Senedd Catalwnia, Roger Torrent. Ym mis Chwefror 2020, aeth y Llywydd ar ymweliad â Chanada a oedd yn cynnwys rhaglenni yn y Senedd Ffederal yn Ottawa, yn ogystal â Chynulliad Cenedlaethol Quebec, a oedd yn trafod ystod eang o faterion, gan gynnwys ieithoedd swyddogol, archwilio a risg ac ymgysylltu â phobl ifanc.

Mae'r Cynulliad yn parhau i fod â chysylltiadau gwaith da gyda sefydliadau rhyngwladol megis Cymdeithas Seneddol y Gymanwlad a Sefydliad Democratiaeth San Steffan i hyrwyddo llywodraethu da o fewn democratiaethau sy'n esblygu ac yn datblygu. Fel rhan o Gymdeithas Seneddol y Gymanwlad, mae Aelodau'r Cynulliad wedi cymryd rhan mewn nifer o raglenni a gweithgareddau gan gynnwys y gynhadledd flynyddol yn Kampala, Uganda lle roedd gan y Dirprwy Lywydd rôl amlwg wrth gadeirio ac annerch sesiynau ar seneddwyr ag anableddau a seneddwyr benywaidd. Fel rhan o Sefydliad Democratiaeth San Steffan, mae'r Cynulliad wedi croesawu dirprwyaethau seneddol o Sri Lanka a'r Maldives. Mae tystiolaeth yn barod fod newidiadau wedi'u rhoi ar waith yn senedd y Maldives,

yn seiliedig ar fodel pwyllgorau'r Cynulliad.

Mae Aelodau'r Cynulliad hefyd wedi cymryd rhan yng nghyfarfodydd llawn Cymdeithas Seneddol Prydain ac Iwerddon lle roedd trafodaethau'n canolbwyntio ar newid hinsawdd a Brexit. Ymwelodd pwyllgor o Gymdeithas Seneddol Prydain ac Iwerddon â Chaerdydd fel rhan o ymchwiliad gan glywed tystiolaeth ar fater ieithoedd lleiafrifol yn ei awdurdodaethau.

Mae swyddogion y Comisiwn wedi parhau i chwarae rhan bwysig wrth hyrwyddo democratiaeth Cymru i'n cynulleidfaoedd rhyngwladol trwy rannu arbenigedd o'u rolau o fewn amrywiaeth o wasanaethau'r Comisiwn. Mae hyn wedi cynnwys rhoi cyflwyniadau i nifer o ddirprwyaethau sy'n ymweld â'r Cynulliad yn ogystal ag ymweliadau gan staff y Comisiwn â deddfwrfeydd sy'n datblygu, ar gais ein partneriaid rhwydwaith rhyngwladol. Rhannwyd cyngor ac arbenigedd ar ddatblygu Gwasanaethau Ymchwil a chymorth Datblygiad Proffesiynol i Aelodau gyda seneddau Gambia a Malawi yn y drefn honno.

Mae'r Cynulliad, mewn partneriaeth â Llywodraeth Cymru, hefyd wedi croesawu nifer o uwch ddiplomyddion ar ymweliadau â Bae Caerdydd. Mae'r cyfarfodydd wedi cael eu hwyluso rhwng y Llywydd a'r Dirprwy Lywydd â Llysgenhadon yr Almaen, y Ffindir, Awstria, Serbia, Periw a Norwy.

CYNLLUN PRENTISIAETH

Cynnydd o 136% mewn ceisiadau o'r flwyddyn flaenorol
Cynnydd o 43% mewn ceisiadau gan ymgeiswyr BAME o'r flwyddyn flaenorol

CYFRIFOLDEB ARIANNOL

39% o wariant caffael gyda chyflenwyr o Gymru

Tanwariant o 1.2% yn y gyllideb weithredol yn ystod y flwyddyn

CYFRIFOLDEB AMGYLCHEDDOL

Gostyngiad o 49% yng nghyfanswm yr allyriadau nwyon tŷ gwydr crynswth o'i gymharu â llinell sylfaen 2012-13

100% o ddargyfeirio gwastraff o safleoedd tirlenwi

DEFNYDDIO ADNODDAU'N DDOETH

Mae'r adran hon o'r adroddiad blynyddol yn dangos sut rydym yn defnyddio ein hadnoddau i gefnogi busnes y Cynulliad a sut rydym yn sicrhau ein bod yn eu defnyddio'n effeithlon ac yn effeithiol.

DYFARNIADAU AC ACHREDIADAU

Stonewall 100 CYFLOGWR GORAU TOP 100 EMPLOYERS CYMRU 2020

Stonewall TOP 100 100 CYFLOGWR GORAU TOP 100 EMPLOYERS 2019

yn cefnogi AGE POSI+IVE

Stonewall CANMOLIAETH PERFFORMWYR DISGLAIR STAR PERFORMER COMMENDATION 2019

Stonewall PRIF GYFLOGWR CYNHWYSOLTRAWS TOP TRANS INCLUSIVE EMPLOYER 2019

hyderus o ran anabledd CYFLOGWR

teuluoedd sy'n gweithio – newid y ffordd yr ydym yn byw ac yn gweithio

BUDDSODDWYR MEWN POBL | Aur

LOUDER THAN WORDS

TOP 30 EMPLOYER for Working Families

autism friendly awtistiaeth gyfeillgar – The National Autistic Society Cymru / Cymdeithas Genedlaethol Awtistiaeth Cymru

ACTION ON HEARING LOSS – A national charity since 1911

LOVE IS LOVE IS

Ein pobl

Wrth i'r Cynulliad barhau i esblygu, mae ein gallu i sicrhau bod gennym weithlu ystwyth yn dibynnu ar y ffaith bod gan ein pobl y sgiliau, y wybodaeth a'r ymddygiadau cywir i gyflawni ein nodau ac i baratoi ar gyfer gofynion a heriau'r dyfodol.

Yn ystod 2019 cyhoeddom ein Strategaeth Pobl: 2019 - 2023 sy'n rhoi ffocws clir ar y blaenoriaethau dros oes y Pumed Cynulliad a thu hwnt. Am y tro cyntaf, mae'r Strategaeth yn pontio dau dymor y Cynulliad yn fwriadol, gan roi rhywfaint o barhad, a chyfle i adolygu blaenoriaethau yn unol â'r cyfeiriad strategol a osodir gan y Chweched Cynulliad.

Mae ein huchelgeisiau strategol yn canolbwyntio ar bedwar nod strategol rhyng-gysylltiedig, ac mae pob un wedi'i gefnogi gan ein hymrwymiadau i amrywiaeth, cynhwysiant a'n gwerthoedd sefydliadol.

Rydym am **ddenu, cadw a chydnabod** yr amrywiaeth ehangaf o dalent:

- Rydym wedi canolbwyntio ar arallgyfeirio ein gweithlu ac wedi cael blwyddyn lwyddiannus arall o recriwtio carfan amrywiol o brentisiaid trwy weithio'n agos gydag ysgolion a phartneriaid cymunedol, a defnyddio'r cyfle hwn i fuddsoddi mewn datblygu ein cenhedlaeth newydd o arweinwyr fel cyfeillion prentis.
- Rydym wedi addasu ein dull gweithredu mewn meysydd anodd eu recriwtio trwy gynlluniau graddedigion wedi'u targedu, rhaglen secondiad mewnol, ac wedi hysbysebu rolau hyblyg penodol sy'n apelio at farchnad amrywiol.
- Rydym wedi datblygu rhaglen fentora fewnol mewn partneriaeth â'n rhwydwaith staff BAME, wedi parhau â'n partneriaethau ymgysylltu academaidd fel dull amgen o arallgyfeirio ein gweithlu, ac wedi gweithio gyda llu o sefydliadau a chyrff i gefnogi unigolion a grwpiau sydd eisiau deall mwy am y Cynulliad trwy dreulio amser byr gyda ni.
- Rydym wedi parhau i ddangos bod y Comisiwn yn gyflogwr rhagorol trwy anrhydeddau allanol, gan gynnwys gwobrau ar gyfer sefydliad ac ystâd sy'n Gyfeillgar i Awtistiaeth, y 10 gweithle gorau sy'n ystyriol o

deuluoedd, y Cyflogwr Gorau yng Nghymru ar gyfer LHDTQ+ gan Stonewall, clod am ein rhwydwaith cydraddoldeb staff LHDTQ+, ac ail-achredu ein safon Aur Buddsoddwyr mewn Pobl.

Rydym am sicrhau bod gennym yr hyblygrwydd i ymateb i flaenoriaethau sy'n newid trwy fuddsoddi yn ein pobl, **adeiladu portffolio o brofiad, sgiliau ac arbenigedd;** ymgorffori diwylliant o arloesi a chreu cyd-ddealltwriaeth gyda'n gilydd a gydag Aelodau'r Cynulliad:

- Yn ystod y flwyddyn rydym wedi manteisio ar y cyfleoedd a roddwyd inni gan y cynllun Ymadael Gwirfoddol, o wneud newidiadau bach ond effeithiol hyd at ailstrwythuro gwasanaethau.
- Rydym wedi gweithio gyda staff ar draws meysydd i gyd-ddylunio dulliau amgen ar gyfer gwelliant parhaus. Mae hyn wedi cynnwys datblygu Adolygiad Perfformiad a Datblygiad newydd a phrosesau ar gyfer bylchau sgiliau. Er mwyn cefnogi'r dull hwn yn well, rydym wedi buddsoddi mewn technoleg ryngweithiol, sy'n cefnogi ein hethos o un tîm, sy'n lleihau gwastraff, ac sy'n cefnogi ein hymrwymiadau amrywiaeth a pharhad busnes trwy sicrhau y gellir cefnogi busnes o bell yn ôl yr angen.

Rydym wedi canolbwyntio ar adeiladu ein gallu sefydliadol drwy **gael ein harwain gan werthoedd**, a hynny mewn modd sy'n gwneud y gorau o'n perfformiad sefydliadol fel Un Tîm,:

- Rydym wedi ymgorffori ein gwerthoedd sefydliadol trwy hyfforddiant ac ymddygiadau, gan eu hyrwyddo ochr yn ochr â'n nodau a'n blaenoriaethau ar gyfer y Pumed Cynulliad. Rydym wedi dangos ein gwerthoedd ar waith trwy ein gwobrau cydnabyddiaeth flynyddol newydd.
- Rydym wedi parhau i gefnogi ymrwymiad y Cynulliad i Urddas a Pharch, ac wedi canolbwyntio ar ymgyrch Hawl i Herio lwyddiannus sydd wedi gweld nifer fawr o Aelodau'r Cynulliad, Staff Cymorth Aelodau a staff y Comisiwn yn ymrwymo i'r addewid.
- Rydym wedi ymgorffori cyfres o sesiynau hyfforddiant i gefnogi Urddas, Parch, a'r hyder i herio, wedi ymuno mewn partneriaeth â Survivors Trust i ddarparu llinell gymorth aflonyddu rhywiol annibynnol, ac wedi lansio rhaglen e-Ddysgu wedi'i chynllunio i gefnogi'r rhai sy'n arwain neu'n rheoli eraill.
- Rydym wedi adeiladu ar ganlyniadau cadarnhaol yr arolwg staff, gan adolygu meysydd lle mae cyfleoedd

i wneud mwy, gan gynnwys canolbwyntio'n wahanol ar arweinyddiaeth a newid trwy ddatblygu gweithredol.

Mae ein hymrwymiad i greu amgylchedd sy'n ffafriol ac yn fuddiol i weithwyr ac ymwelwyr yn golygu ein bod yn ymdrechu'n barhaus i ddatblygu diwylliant gwaith sy'n hyrwyddo **iechyd a lles** ein pobl:

- Rydym wedi adolygu ac archwilio ein harferion, wedi cefnogi staff trwy gynnig hyfforddiant mewn meysydd presennol gan gynnwys lles meddyliol, Iechyd a Diogelwch, a chymorth cyhyrysgerbydol, a meysydd diddordeb amrywiol newydd gan gynnwys diogelu a'r menopos.
- Rydym wedi parhau i weithio ar gael gwared ar unrhyw stigma canfyddedig yn ymwneud â chyflyrau iechyd a chynyddu gwybodaeth a dealltwriaeth trwy ddigwyddiadau rheolaidd, ymgyrchoedd hyrwyddo, a gweithio gyda'n rhwydweithiau cydraddoldeb yn y gweithle i rannu profiadau a darparu cefnogaeth cymheiriaid.

Amrywiaeth a chynhwysiant

Mae Adroddiad Blynyddol Amrywiaeth a Chynhwysiant 2019-2020 yn cynnwys gwybodaeth fanwl am ein gwaith yn y maes hwn, ynghyd â data monitro amrywiaeth y gweithlu a recriwtio, a'n data adrodd ar gyflog cyfartal a bwlch cyflog rhwng y rhywiau. Mae'r adroddiad hwn ar gael ar ein gwefan.

Dyma rai o uchafbwyntiau'r flwyddyn:

- Mae ein hymateb i Barhad Busnes yn sgil Covid-19 wedi canolbwyntio ar amrywiaeth a chynhwysiant. Rydym wedi sicrhau ein bod wedi deall anghenion busnes a'u cydbwyso ag anghenion unigol a'r cymorth sydd ei angen ar Aelodau'r Cynulliad a'n cydweithwyr, i'w cadw'n wybodus ac yn ddiogel.
- Nodwyd 20 mlynedd o ddatganoli gyda digwyddiad i'r holl staff, dathlu ein staff trwy gynllun cydnabod newydd, a chyhoeddi rhifyn 20 mlynedd arbennig o'r cylchgrawn mewnol Llechen i nodi'r achlysur.
- Lansiwyd ymgyrch lwyddiannus 'Hawl i Herio' a oedd yn adeiladu ar y cynnydd rydym wedi'i wneud gyda'n hymrwymiad Urddas a Pharch, gan rymuso pawb i wneud rhywbeth os ydynt yn dyst i ymddygiad amhriodol yn ein gweithle.
- Fel rhan o'n hymrwymiad i ehangu cynhwysiant trwy recriwtio, fe wnaethom gynnwys ymgeiswyr llwyddiannus ac aflwyddiannus yn ein hadolygiad o arferion recriwtio. Mae hyn wedi arwain at frandio newydd, mwy cynhwysol, a phrosesau cliriach i wella profiad yr ymgeisydd, ac rydym yn gweithio ar wella hyn ymhellach yn ystod y misoedd nesaf.
- Cafodd ein hymrwymiad i ddatblygu ein prentisiaid ei ategu ymhellach wrth i Mahima Khan, ein prentis BAME cyntaf, ennill Gwobrau Prentis y Flwyddyn QSA. Mae cynllun prentisiaeth eleni wedi denu mwy o geisiadau nag erioed o'r blaen.
- Fe wnaethom ennill y gweithle gorau yng Nghymru ar gyfer gweithwyr LHDTQ+ gan Stonewall UK ac fe wnaethom hefyd gadw ein lle yn y 10 Gorau yn y DU am y chweched flwyddyn yn olynol. Eleni cawsom hefyd ein henwi fel Grŵp Rhwydwaith Cymeradwyaeth Uchel.

- Lansiwyd ein canllaw menopos i helpu menywod sy'n mynd trwy'r cyfnod anodd hwn yn y gweithle. Hefyd buom yn cynnal sesiynau ymwybyddiaeth i reolwyr llinell a chydweithwyr ar sut y gallant gefnogi eu cydweithwyr.
- Rydym wedi bod yn gweithio gyda darparwyr allanol i ddarparu hyfforddiant amrywiaeth a chynhwysiant wyneb yn wyneb ac ar-lein i holl staff Aelodau'r Cynulliad. Ymhlith yr uchafbwyntiau mae Dewch i Ni Siarad am Hil, Ymwybyddiaeth Ddiwylliannol, ein catalog Skill Boosters newydd a gweminarau meddwlgarwch.
- Rydym wedi nodi llawer o ddigwyddiadau amrywiaeth a chynhwysiant llwyddiannus trwy gydol y flwyddyn, gan gynnwys ein hwythnos Amrywiaeth a Chynhwysiant, Pride, brecwast Iechyd Meddwl Dynion, lansio Wales Ability a'n trafodaeth Panel LHDT.
- Fe wnaethon hefyd ymuno â'r Siarter Hil yn y Gwaith. Mae'r Siarter hon yn helpu busnesau i wella cydraddoldeb hil yn y gweithle ac mae'n cynnwys pum prif alwad i weithredu i arweinwyr a sefydliadau ar draws pob sector.
- Buom yn gweithio mewn partneriaeth â Busnes yn y Gymuned fel partneriaeth graidd gyfun gan drafod rhyw, hil a lles.
- Mae gwaith wedi cychwyn i baratoi ar gyfer tymor nesaf y Cynulliad ar Benderfyniad y Bwrdd Taliadau, sy'n canolbwyntio ar gael gwared ar rwystrau posibl i sefyll etholiad fel ffordd o helpu i ddenu ystod amrywiol o ymgeiswyr.

Mahima Khan
Prentis y Flwyddyn QSA

Trefniadau rheoli ariannol ein cyllideb

Mae'n rhaid i'r Comisiwn ddarparu'r Cynulliad â'r staff, eiddo a gwasanaethau sydd eu hangen i hybu ei rôl fel deddfwrfa gref, hygyrch a blaengar sy'n gwasanaethu pobl Cymru yn llwyddiannus.

Defnyddir cyllideb y Comisiwn i dalu am gostau rhedeg y Cynulliad yn ogystal â chostau cyflogau a lwfansau Aelodau'r Cynulliad fel y'u pennir gan y Bwrdd Taliadau annibynnol.

Mae'r Comisiwn wedi parhau i fireinio'r ffordd y mae'n cyflwyno ei gyllideb yn seiliedig ar y gwaith craffu a wnaed gan y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a'r Pwyllgor Cyllid a'r adborth a gafwyd.

Mae'r dull cyllidebol a fabwysiadwyd ar gyfer 2020-21 yn gyson â'r hyn a nodwyd yn nogfen gyllideb 2019-20 ar gyfer cyllidebau di-dâl a chronfeydd prosiect.

Mae'r cysylltiad uniongyrchol â symudiadau ym Mloc Cymru wedi'i ddileu bellach yn unol â'r canllawiau a ddarperir yn Natganiad o Egwyddorion y Pwyllgor Cyllid. Mae cyllideb y Comisiwn yn anelu at fod yn dryloyw, ac yn ddarbodus, ac mae wedi'i gosod yng nghyd-destun y sefyllfa cyllido ariannol hirdymor yng Nghymru.

Mae'n ystyried gofyniad cyllidebol y Comisiwn am y tair blynedd ariannol sydd i ddod a sut mae'r Comisiwn yn blaenoriaethu ei adnoddau i sicrhau nad yw gwasanaethau'n cael eu peryglu.

Cymeradwyodd Aelodau'r Cynulliad gyllideb 2020-21 yn unfrydol ar 13 Tachwedd 2019.

Croeso
i'r Senedd
Senedd

Effeithiau amgylcheddol

Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, rydym wedi gweithredu sawl menter amgylcheddol yn ymwneud â'n hadeiladau a'n hystâd ehangach, a hynny er mwyn lleihau ein defnydd o gyfleustodau a darparu cynefin mwy croesawgar i fywyd gwyllt.

Gan ddatblygu ar y cychod gwenyn y gwnaethom eu cyflwyno'r llynedd, rydym wedi gweithio gydag RSPB a Bug Life i wella'r cynefin peillio o amgylch ein hystâd ym Mae Caerdydd fel rhan o'u menter Urban Buzz, gan gynnwys llain blodau gwyllt, gardd fwy amrywiol a phwll dŵr bach.

Rhoddwyd nifer sylweddol o fesurau arbed ynni ar waith yn ystod y flwyddyn, gan gynnwys gosod mwy o oleuadau LED, gyda synwyryddion is-goch goddefol i leihau eu defnydd, yn ogystal â gwelliannau sylweddol i'r ffordd y mae ein prif swyddfa'n cael ei chynhesu.

Mae'r ymdrechion hyn, ynghyd â grid trydan mwy gwyrdd y DU, wedi helpu i leihau ein hôl troed ynni i hanner lefel ein blwyddyn waelodlin 2012-2013. Felly rydym wedi rhagori'n sylweddol ar y targed ar gyfer y metrig hwn eisoes, ac wrth inni symud i flwyddyn olaf ein strategaeth garbon gyfredol rydym yn canolbwyntio nawr ar strategaeth newydd a fydd yn mynd â ni o 2021 hyd at 2030.

Mae ein gwaith amgylcheddol yn parhau o dan faner system reoli wedi'i hardystio'n ffurfiol sy'n cynnwys archwiliad blynyddol gan gorff sydd wedi'i achredu gan UKAS yn erbyn gofynion

ISO14001. Darperir crynodeb o'n perfformiad, ochr yn ochr â'r data ystadegol gofynnol, ond gellir dod o hyd i ragor o wybodaeth yn ein Hadroddiad Cynaliadwyedd Blynyddol, sydd ar gael ar ein gwefan.

Ynni

Rydym wedi gweld gostyngiad yn y defnydd o ynni eleni, yn enwedig trydan. Mae'r defnydd o nwy hefyd wedi lleihau, er i ni gael cyfnod gwresogi hirach na'r llynedd. Gellir priodoli rhai o'r arbedion hyn i'r mesurau effeithlonrwydd ynni a osodwyd trwy gydol y flwyddyn ddiwethaf, gan gynnwys goleuadau a rheolyddion mwy effeithlon, gwelliannau effeithlonrwydd gyda'r systemau gwresogi ac oeri, yn ogystal â rhagor o fecanweithiau rheoli amser ar ffynonellau gwres a boeleri dŵr. Mae gosod boeleri nwy mwy effeithlon newydd yn Nhŷ Hywel, ein prif adeilad, hefyd wedi helpu i wrthbwyso cyfnod gwresogi'r gaeaf.

Cafodd y defnydd is o nwy a thrydan ei wrthbwyso gan godiadau mewn costau cyfleustodau, gyda phrisiau trydan yn codi tua 16% eleni, a nwy 20%. O ystyried natur ein gweithrediadau, trydan yw'r gydran fwyaf o'n galw am gyfleustodau o bell ffordd, ac oherwydd, hynny rydym wedi gweld costau'n codi er gwaethaf ein hymdrechion i leihau defnydd. Rydym yn parhau i brynu ynni trwy Wasanaeth Caffael Cenedlaethol Llywodraeth Cymru, yn unol â'r rhan fwyaf o weddill sector cyhoeddus Cymru.

Gwastraff ac adnoddau

Yn ystod 2019, mewn ymateb i newid yn y gofynion gweithredol, newidiwyd ein contractwyr ar gyfer ein darpariaeth rheoli gwastraff ac wrth wneud hynny roeddem yn gallu gostwng cost y gwasanaeth yn sylweddol. Rydym yn credu bod swm tebyg o wastraff wedi'i gynhyrchu â'r llynedd, er bod mwy yn mynd i'r cyfleuster adfer ynni, ac rydym yn gweithio gyda'r contractwr newydd i sicrhau adroddiadau effeithiol. Nid oes unrhyw wastraff yn cael ei anfon i safleoedd tirlenwi.

Mae ein system cynaeafu dŵr glaw fel arfer yn cefnogi ein galw am ddŵr yn effeithlon, ond oherwydd bod angen gwagio, glanhau ac ail-lenwi'r tanciau dŵr glaw ar gyfer gwaith cynnal a chadw, rydym wedi profi cynnydd yn y dŵr a ddefnyddiwyd ar yr ystâd eleni.

Mae ein defnydd o bapur wedi lleihau eto eleni, yn sgil darparu argraffu canolog dilynol, sydd o gymorth i leihau'r defnydd diangen o bapur.

Teithio

Mae teithio busnes wedi bod yn debyg i'r llynedd, gydag ychydig mwy o filltiroedd wedi'u teithio ar ffyrdd a rheilffyrdd, a llai o filltiroedd awyr na'r un cyfnod yn 2018-19. Fodd bynnag, mae effeithlonrwydd carbon ein dulliau teithio wedi gwella, gyda mwy o staff yn dewis defnyddio cerbydau allyriadau isel neu isel iawn (gan gynnwys ein car trydan at ddefnydd pawb), yn ogystal â hyd yn oed ambell daith ddi-garbon ar un o'n beiciau at ddefnydd pawb.

Rydym yn parhau i hyrwyddo opsiynau teithio cynaliadwy ac iach gyda staff, a hynny o ran teithiau busnes a chymudo fel y'i gilydd.

Allyriadau nwyon tŷ gwydr [1, 2, 3]		***2012-13 (llinell sylfaen)***	***2016-17***	***2017-18***	***2018-19***	***2019-20***
Dangosyddion nad ydynt yn ariannol (tCO2e)	*Cyfanswm cwmpas yr allyriadau crynswth* [4]	329	*308*	*297*	*239*	236
	Cyfanswm cwmpas yr allyriadau crynswth [5]	1,470	*1,133*	*955*	*732*	*643*
	Cyfanswm cwmpas yr allyriadau crynswth [6]	432	*396*	*390*	*316*	*261* [7]
	Cyfanswm yr allyriadau y tu hwnt i'r cwmpas	298	*4.1*	*5.3*	*7.4*	*6.0*
	Cyfanswm yr allyriadau crynswth	2,588	*1,846*	*1,659*	*1,304*	*1,156*
	Cyfanswm yr allyriadau net	2,290	*1,841*	*1,654*	*1,296*	*1,150*
Gwariant ar fentrau gwrthbwyso achrededig (e.e. Cronfa Gwrthbwyso'r Llywodraeth)		£0	*£0*	*£0*	*£0*	*£0*
Dangosyddion Ariannol (£)	*Gwariant Crynswth yng nghyswllt yr Ymrwymiad i Leihau Allyriadau Carbon*	Amh	Amh	Amh	Amh	Amh

[1] Mae'r holl ddata ynghylch ynni bellach yn cynnwys yr allyriadau trawsyrru a dosbarthu cyfredol ac ôl-weithredol ac allyriadau o'r ffynnon i'r tanc lle y bo'n berthnasol.

[2] Mae'r holl ddata ynghylch teithio bellach yn cynnwys allyriadau o'r ffynnon i'r tanc cyfredol ac ôl-weithredol ar gyfer defnyddio tanwydd.

[3] Ac eithrio teithio Aelodau'r Cynulliad a'u staff cymorth rhwng mis Ionawr a mis Mawrth 2020 oherwydd oedi o ran gofynion adrodd. Mae blynyddoedd blaenorol wedi'u haddasu wrth i'r hawliadau terfynol ar gyfer y blynyddoedd hynny gael eu prosesu..

[4] Mae'n cynnwys costau trydan ac aerdymheru ar gyfer 'fferm weinyddwyr' oddi ar y safle rhwng 2010 a phan y daeth i ben ym mis Mehefin 2018.

[5] Mae'r holl ddata ynghylch ynni yn cynnwys yr allyriadau trawsyrru a dosbarthu cyfredol ac ôl-weithredol ac allyriadau o'r ffynnon i'r tanc lle y bo'n berthnasol.

[6] Mae'r holl ddata ynghylch teithio bellach yn cynnwys ffigurau'r holl allyriadau o'r ffynnon i'r tanc cyfredol ac ôl-weithredol ar gyfer defnyddio tanwydd.

[7] Ac eithrio teithio Aelodau'r Cynulliad a'u staff cymorth rhwng mis Ionawr a mis Mawrth 2020 oherwydd oedi o ran gofynion adrodd. Mae blynyddoedd blaenorol wedi'u haddasu wrth i'r hawliadau terfynol ar gyfer y blynyddoedd hynny gael eu prosesu.

Y defnydd o ynni [8, 9]		2012-13 (llinell sylfaen)	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
Dangosyddion nad ydynt yn ariannol (oriau cilowat)	Trydan (tariff adnewyddadwy o 2018)	3,194,890	2,623,244	2,602,054	2,647,115	2,596,810
	Nwy	1,741,299	1,481,681	1,452,075	1,314,772	1,289,334
	Biomas (adnewyddadwy)	840,438	308,850	409,770	492,420	404,690
Dangosyddion nad ydynt yn ariannol (tCO2e)	Cyfanswm yr allyriadau ynni	1,880	1,563	1,363	1,066	962
Dangosyddion Ariannol (£)	Cyfanswm y gwariant ar ynni	458,168	377,993	431,187	467,404	521,093

Cynhyrchu gwastraff		2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
Dangosyddion nad ydynt yn ariannol (tunelli)	Cyfanswm y gwastraff	123	140	142	128	103
	Ailgylchu/Adfer	118	136	138	124	104
	Adfer Ynni	-	-	4.04	4.07	43.0
	Tirlenwi	3.7	5	0	0	0
	Gwastraff wedi'i gompostio	12.5	15.9	17.0	17.0	17.5
	Gwastraff peryglus	0.4	0.15	0.4	0.3	0.2
	Papur a brynwyd (cyfateb i filiwn o ddalennau A4)	2.48	1.99	2.92	2.73	2.33
Dangosyddion ariannol (£)	Gwariant ar waredu gwastraff	33,266	36,455	33,008	31,649	27,025

[8] Mae'n cynnwys costau trydan ac aerdymheru ar gyfer 'fferm weinyddwyr' oddi ar y safle rhwng 2010 a phan y daeth i ben ym mis Mehefin 2018.

[9] Mae'r holl ddata ynghylch ynni yn cynnwys yr allyriadau trawsyrru a dosbarthu cyfredol ac ôl-weithredol ac allyriadau o'r ffynnon i'r tanc lle y bo'n berthnasol.

Y defnydd o ddŵr		2014-15 (llinell sylfaen)	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
Dangosyddion nad ydynt yn ariannol (m3)	Y dŵr a gyflenwyd (uniongyrchol)	6,117	5,347	4,158	6,064	6,281
	Y dŵr a gasglwyd (anuniongyrchol)	1,554	853	578	542	515
	Tynnu dŵr (anuniongyrchol)	0	0	0	0	0
Dangosyddion ariannol (£)	Gwariant ar y cyflenwad a charthffosiaeth	22,245	19,376	15,424	12,189	18,065

Teithio Swyddogol [10, 11]		2013-14 (llinell sylfaen)	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
Dangosyddion nad ydynt yn ariannol (milltiroedd)	Teithio ar fusnes	884,176	820,851	724,400	732,235	625,557 [12]
	Cerbydau y mae'r Cynulliad yn berchen arnynt, a cherbydau wedi'u llogi	31,949	15,803	16,512	16,705	13,003
Dangosyddion Ariannol (£)	Gwariant ar deithio ar fusnes swyddogol	349,775	328,532	337,805	301,200	246,101 [13]

[10] Mae'r holl ddata teithio bellach yn cynnwys allyriadau presennol ac ôl-weithredol ffynnon i'r tanc ar gyfer defnyddio tanwydd.

[11] Ac eithrio teithio Aelodau'r Cynulliad a'u staff cymorth rhwng mis Ionawr a mis Mawrth 2020 oherwydd oedi gyda gofynion adrodd. Addaswyd blynyddoedd blaenorol wrth i hawliadau terfynol ar gyfer y blynyddoedd hynny gael eu prosesu.

[12] Ac eithrio teithio Aelodau'r Cynulliad a'u staff cymorth rhwng mis Ionawr a mis Mawrth 2020 oherwydd oedi gyda gofynion adrodd. Addaswyd blynyddoedd blaenorol wrth i hawliadau terfynol ar gyfer y blynyddoedd hynny gael eu prosesu.

[13] Ac eithrio teithio Aelodau'r Cynulliad a'u staff cymorth rhwng mis Ionawr a mis Mawrth 2020 oherwydd oedi gyda gofynion adrodd. Addaswyd blynyddoedd blaenorol wrth i hawliadau terfynol ar gyfer y blynyddoedd hynny gael eu prosesu.

Mae'r wybodaeth wedi'i datblygu ar gyfer ein Hadroddiad Blynyddol a Chyfrifon yn unol â Chanllawiau Trysorlys Ei Mawrhydi ynghylch Cyflwyno Adroddiadau ar Gynaliadwyedd ar gyfer blwyddyn ariannol 2019-20. Rydym hefyd yn defnyddio ffactorau trawsnewid DEFRA ar gyfer 2019 ar gyfer ffigurau cyfatebol carbon deuocsid (CO2e). Mae CO2e yn uned fesur gyffredinol sy'n ei gwneud yn bosibl cymharu potensial cynhesu byd-eang nwyon tŷ gwydr gwahanol. Caiff allyriadau eu hadrodd yn seiliedig ar y dull rheoli ariannol a ddefnyddir ar gyfer yr ystâd graidd weinyddol yn unig.

Ceir crynodeb llawn o'n perfformiad amgylcheddol yn yr Adroddiad Cynaliadwyedd Blynyddol, sydd ar gael ar ein gwefan.

Adroddiad ar Ddangosyddion Perfformiad Allweddol Corfforaethol

Mae ein Hadroddiad ar Ddangosyddion Perfformiad Allweddol Corfforaethol yn ystyried perfformiad Comisiwn y Cynulliad yn ystod y cyfnod rhwng mis Ebrill 2019 a mis Mawrth 2020, yn ôl ei nodau strategol.

Yn dilyn sylwadau gan y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Phwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg Comisiwn y Cynulliad, cynhaliwyd adolygiad o'n Dangosyddion Perfformiad Allweddol yn nechrau 2019 er mwyn canolbwyntio'n fanylach ar nodau a blaenoriaethau'r Comisiwn a'u gwneud yn fwy heriol. Adroddir yma felly am y set newydd hon o Ddangosyddion Perfformiad Allweddol.

Mae rhai o'r mesurau hyn yn statig, a byddant yn parhau hyd at weddill y Pumed Cynulliad, ond rydym hefyd wedi cynnwys set o fesurau 'ymestyn' er mwyn gwella perfformiad mewn nifer o feysydd a nodwyd, a bydd y rhain yn cael eu hadolygu'n flynyddol.

Darparu cefnogaeth seneddol o'r radd flaenaf

Cynnydd yn ystod y flwyddyn:

Cyflawnwyd holl dargedau'r Dangosyddion Perfformiad Allweddol ar gyfer darparu cefnogaeth seneddol o'r radd flaenaf.

Perfformiad cyson uchel ar Gofnod y Trafodion gyda'r targedau cyhoeddi yn cael eu cyflawni 100% trwy gydol y flwyddyn.

Er y bu gostyngiad bach yng nghyfarfodydd y Cyfarfod Llawn a'r pwyllgorau a gynhaliwyd o fewn gofynion statudol o gymharu â blynyddoedd blaenorol, cwblhawyd y rhain serch hynny ymhell o fewn y targed.

Rydym wedi gweld cynnydd yn y sgôr cyfartalog o arolwg boddhad Aelodau'r Cynulliad a Staff Cymorth Aelodau'r Cynulliad o ran darparu cefnogaeth seneddol o'r radd flaenaf.

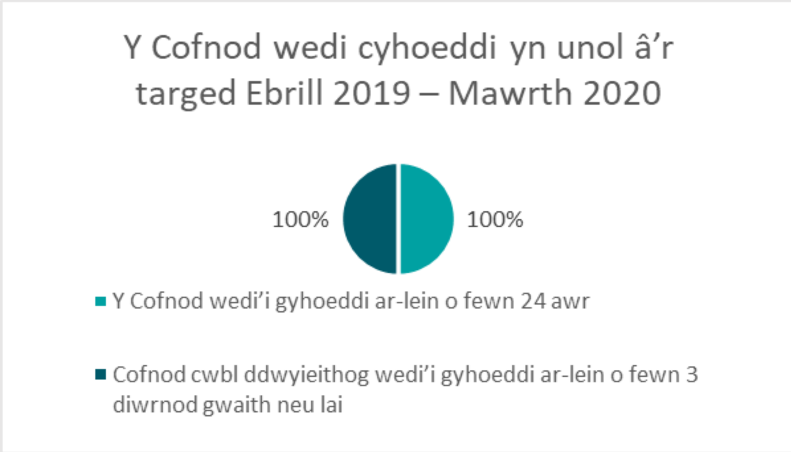

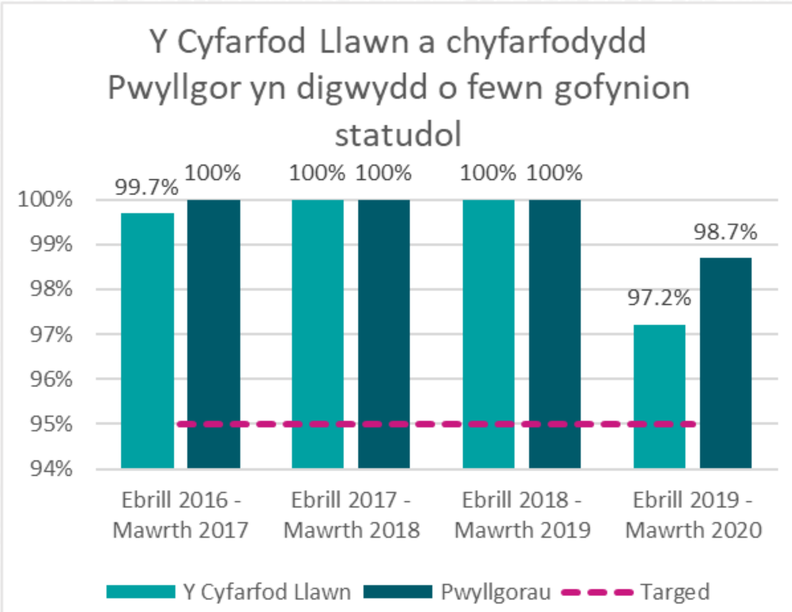

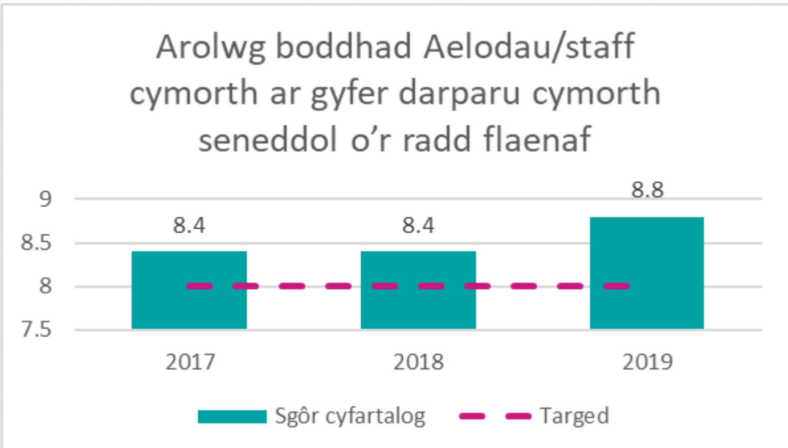

Ymgysylltu â holl bobl Cymru a hyrwyddo'r Cynulliad

Cynnydd yn ystod y flwyddyn:

Dros y flwyddyn ddiwethaf rydym wedi cymryd rhan mewn rhwydweithiau seneddol rhyngwladol perthnasol i wella proffil y Cynulliad a dangos ein gwaith i gynulleidfaoedd rhyngwladol. Yn ôl y disgwyl wrth gynllunio gwaith ymgysylltu o'r fath, arweiniodd rhai ffactorau allanol at ganslo nifer o ymrwymiadau ymgysylltu mewnol a gynlluniwyd, ond gwelsom gynnydd bach yn yr ymgysylltu allanol.

Yn ystod eleni, cynhaliwyd 483 o ddigwyddiadau a noddwyd gan Aelodau a chynhaliwyd 495 o deithiau ar yr ystâd. Rydym wedi cyflwyno nifer o fentrau ymgysylltu newydd â'r cyhoedd gan gynnwys Cynulliad Dinasyddion a Gŵyl GWLAD, ac rydym wedi cynnwys pobl mewn ymgynghoriadau pwyllgor. Rydym yn parhau i ymgysylltu â phobl ifanc trwy ddarparu sesiynau allgymorth mewn ysgolion, colegau a grwpiau ieuenctid, yn ogystal â chroesawu grwpiau i'n canolfan addysg. Mae'r gweithgareddau ymgysylltu hyn wedi arwain at gynnydd yn hyder, diddordeb a dealltwriaeth y cyhoedd o waith y Cynulliad.

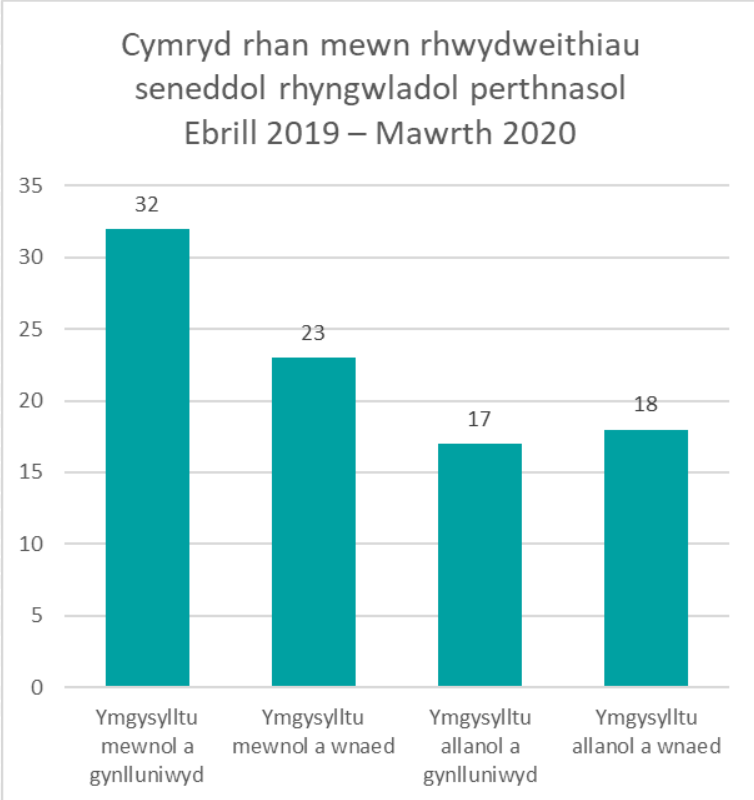

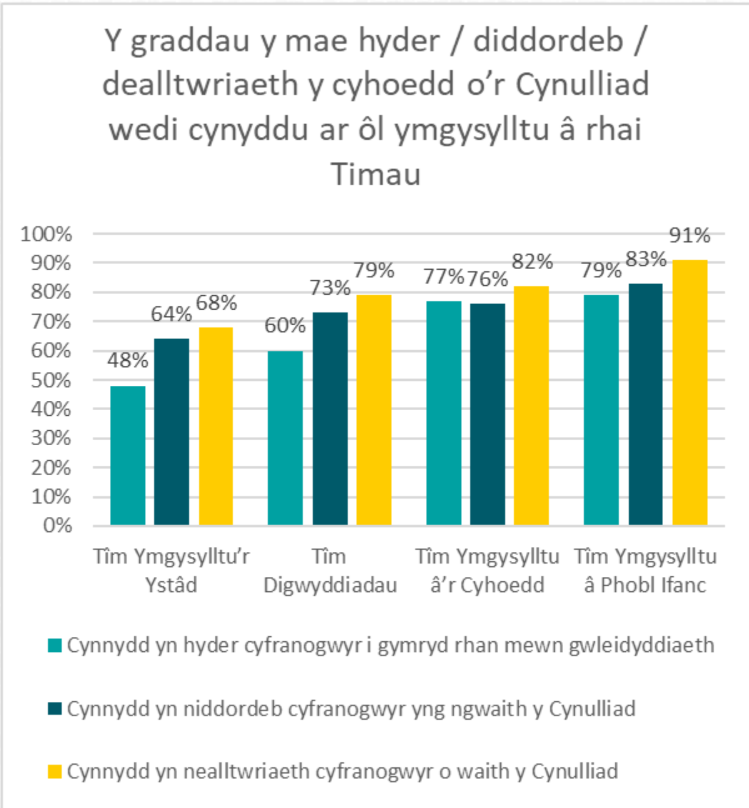

Ymgysylltu â holl bobl Cymru a hyrwyddo'r Cynulliad

Cynnydd yn ystod y flwyddyn:

Yn y flwyddyn ariannol hon gwelwyd cynnydd o 11.7% mewn dilynwyr ar draws prif gyfrifon cyfryngau cymdeithasol y Cynulliad (prif dudalennau Facebook Cynulliad Cymru / Assembly Wales, sianeli Twitter, LinkedIn, Instagram a YouTube). Cynhaliwyd y gyfradd twf yn dda trwy gydol y flwyddyn gyda chynnydd yn gysylltiedig â digwyddiadau allweddol, er enghraifft y gweithgareddau dathlu 20 mlynedd o'r Cynulliad a chamau olaf y *Bil Senedd ac Etholiadau (Cymru)*.

Cafwyd ymdrech ar y cyd i ennyn diddordeb y cyfryngau yng ngwaith y pwyllgorau ac mae hyn wedi gweld peth llwyddiant gyda llanw a thrai dros y flwyddyn, fel arfer yn dilyn cylch tymor/blwyddyn y Cynulliad. Hydref 2019 oedd y mis prysuraf a mwyaf llwyddiannus gyda llawer o ymgyrchoedd cyfathrebu yn ymwneud â gwaith y pwyllgorau yn cyd-daro.

Oherwydd Covid-19, cafodd holl waith y pwyllgorau ei atal dros dro ym mis Mawrth 2020.

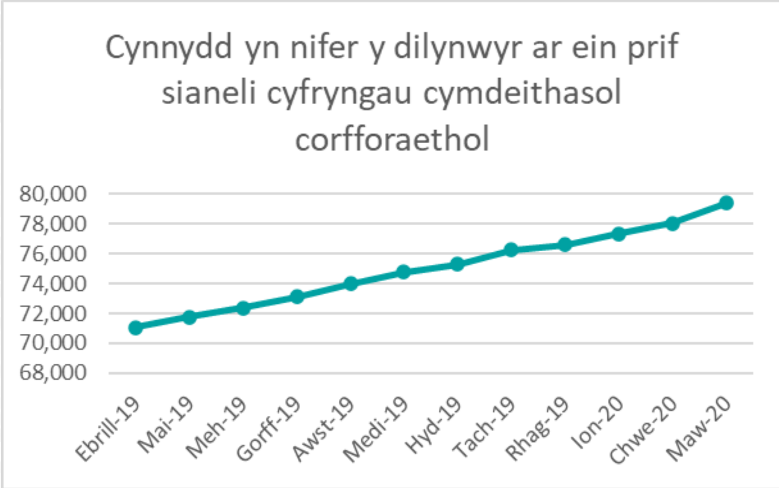

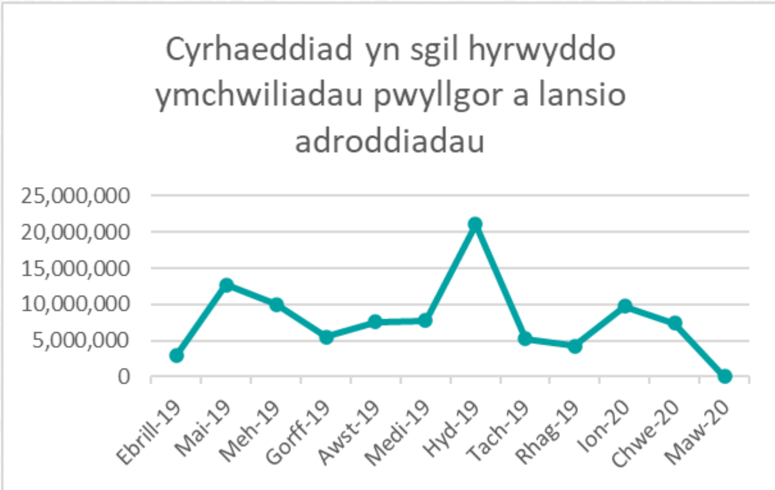

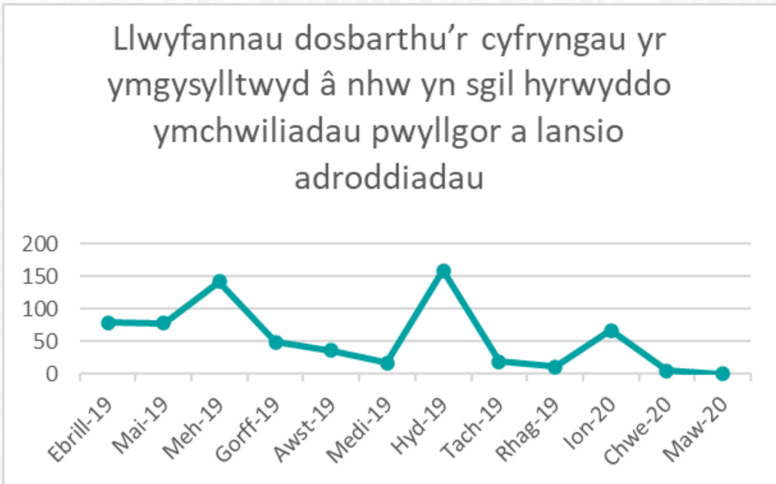

Defnyddio adnoddau'n ddoeth

Cynnydd yn ystod y flwyddyn:

Mae'r alldro gweithredol ar ddiwedd y flwyddyn o fewn targed cyllideb weithredol y Comisiwn a gymeradwywyd am y flwyddyn ariannol. Mae Adroddiad ISA260 yn cyd-fynd â'n cyfrifon diamod, a ardystiwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru, ac mae'n cadarnhau na chodwyd unrhyw faterion arwyddocaol.

Rydym yn parhau i gael sgôr ymgysylltu uchel yn yr arolwg staff ac yn perfformio'n uwch na sgôr canolrif Arolwg Pobl y Gwasanaeth Sifil o 58%. Bydd ein harolwg staff nesaf yn cael ei gynnal mewn partneriaeth â'n hachrediad Buddsoddwyr mewn Pobl yr ydym yn ei ddisgwyl ym mis Mawrth/Ebrill 2020.

Bu cynnydd o un flwyddyn i'r llall yn nifer cyfartalog y dysgwyr Cymraeg sydd wedi cofrestru ar bob lefel. Mae cyflwyno hyfforddiant Cymraeg Lefel Cwrteisi a lefelau sgiliau iaith wedi arwain at gynnydd yn y niferoedd sy'n dysgu a chael sesiynau gloywi iaith ar bob lefel.

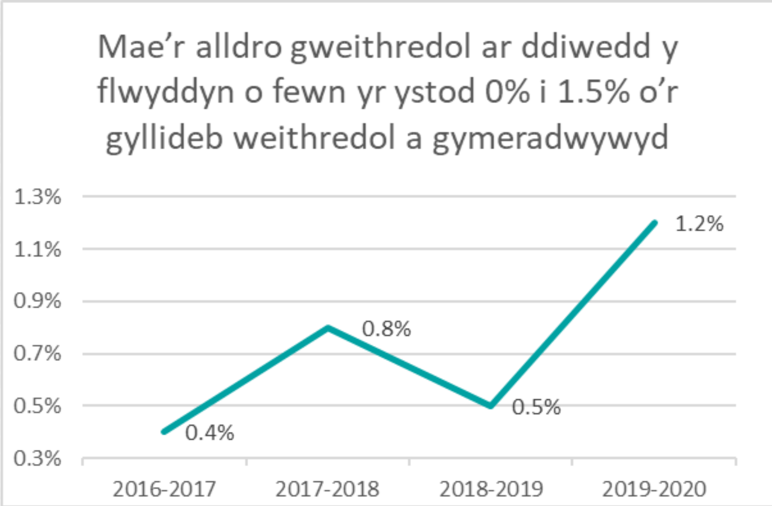

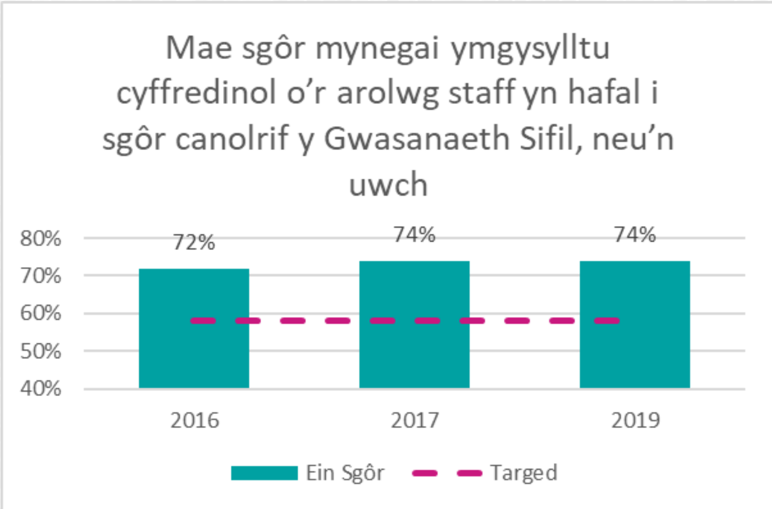

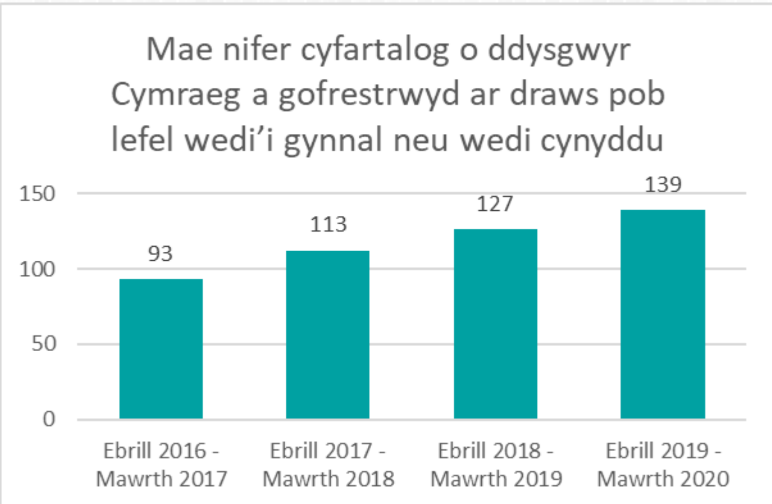

Dangosyddion 'Ymestyn'

Cynnydd yn ystod y flwyddyn:

Mae gennym darged i gynyddu nifer y ceisiadau am swyddi a hysbysebir yn allanol gan unigolion sy'n nodi eu bod yn bobl dduon, Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig (BAME) o un flwyddyn i'r llall am y 3 blynedd nesaf.

Dros y ddwy flynedd ddiwethaf rydym wedi gweld cynnydd yn nifer y ceisiadau a dderbyniwyd gan bobl BAME o gymharu â 2016-2017. Fodd bynnag, mae hyn yn dal i fod yn ganran fach o'r ceisiadau a dderbyniwyd yn gyffredinol ac rydym yn gwneud gwaith i godi ymwybyddiaeth o'r Cynulliad fel cyflogwr o fewn cymunedau BAME.

Mae cyfraddau absenoldeb ar gyfer y 12 mis cyfartalog ar ddiwedd mis Mawrth 2020 wedi cynyddu ers y llynedd. Roedd achosion misol o absenoldeb wedi aros yn is na meincnod CIPD (3.8%) yn gyson ers mis Ebrill 2019. Yn anffodus mae cynnydd mawr ym mis Ionawr 2020 wedi arwain at gyfartaledd dreigl o 12 mis sy'n fwy na'r meincnod. Mae absenoldeb yn parhau i fod yn ffocws.

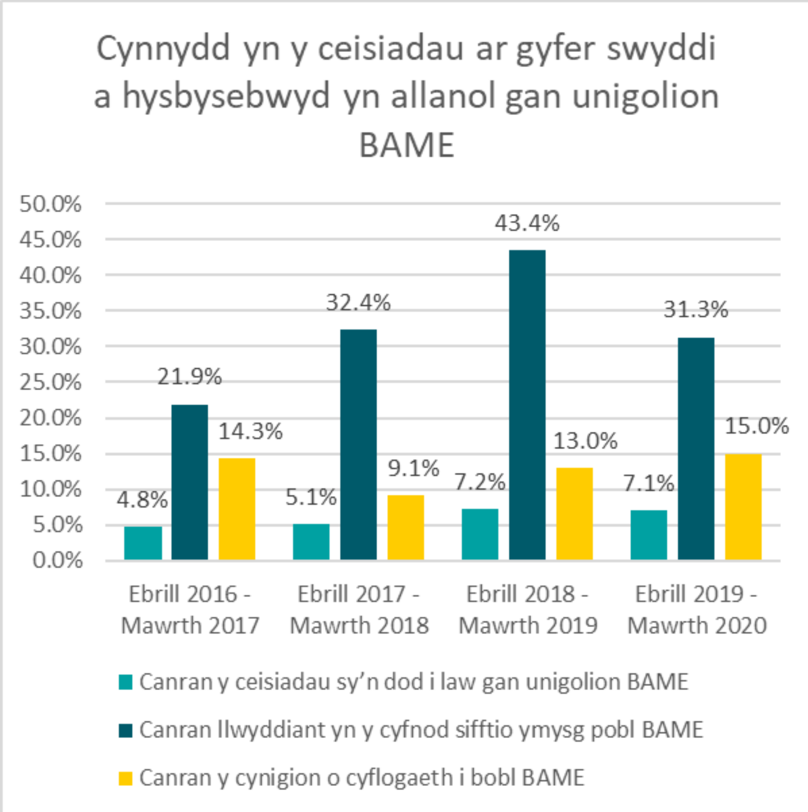

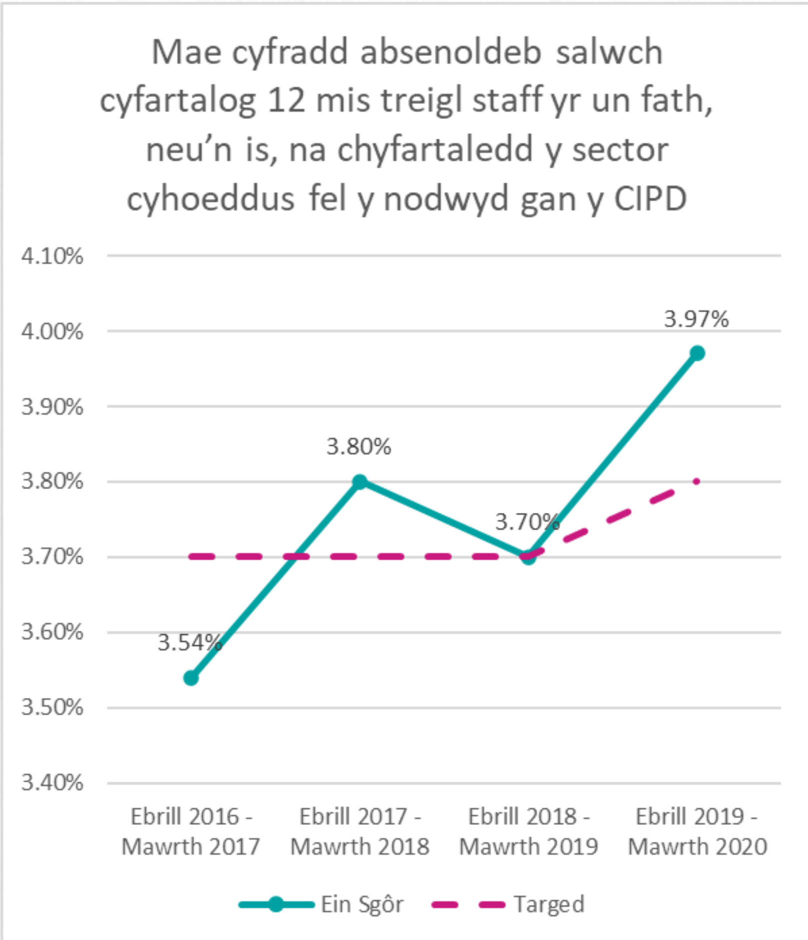

Dangosyddion 'Ymestyn'

Cynnydd yn ystod y flwyddyn:

Yn 2019, gwelwyd cynnydd yn y sgôr boddhad cyfartalog yn arolwg boddhad Aelodau / Staff Cymorth Aelodau ar gyfer cefnogi Aelodau i weithio yn eu dewis iaith, o gymharu â 2018. Bydd yr arolwg boddhad nesaf yn cael ei gwblhau ym mis Medi 2020.

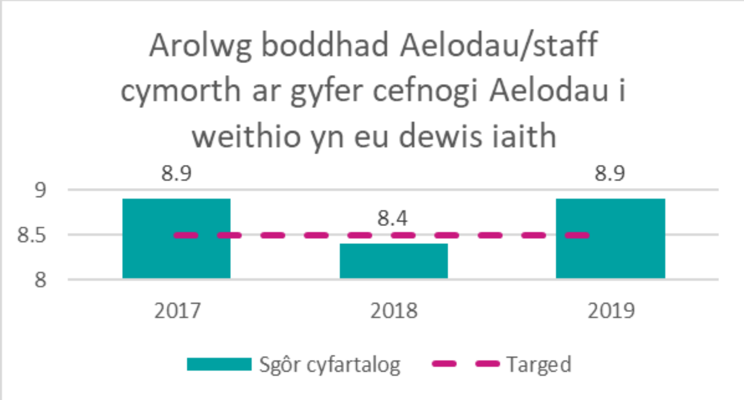

Er mwyn hwyluso gallu'r Aelodau i weithio yn eu dewis iaith yn y Cyfarfod Llawn a'r Pwyllgorau, ein nod yw cyflwyno 100% o bapurau'n ddwyieithog yn ôl yr amserlenni y cytunwyd arnynt. Er ein bod yn darparu canran uchel o bapurau i'r amserlenni y cytunwyd arnynt, mae gennym dipyn o ffordd i fynd cyn cyrraedd ein targed ar gyfer papurau'r pwyllgorau.

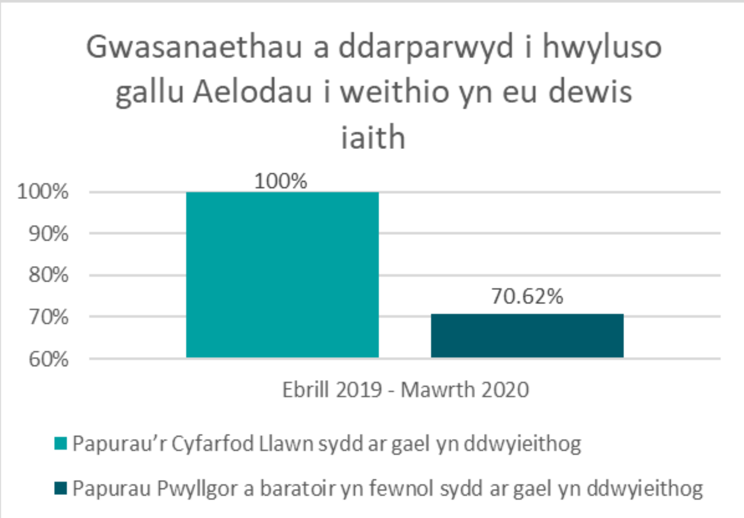

Ein targed yw lleihau cyfanswm ein hallyriadau carbon sy'n gysylltiedig â theithio busnes mewn ceir i fod yn is na llinell sylfaen 2017-2018 o 67%. Mae'r newid i gar trydan at ddefnydd pawb yn ystod 2018-2019 wedi arwain at ostyngiad yn ôl troed carbon y car at ddefnydd pawb (0.1% yn 2019-2020). Fodd bynnag, yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf gwelwyd gostyngiad yn y milltiroedd teithio awyr sydd, er yn gadarnhaol, wedi cynyddu canran gymharol y defnydd o geir.

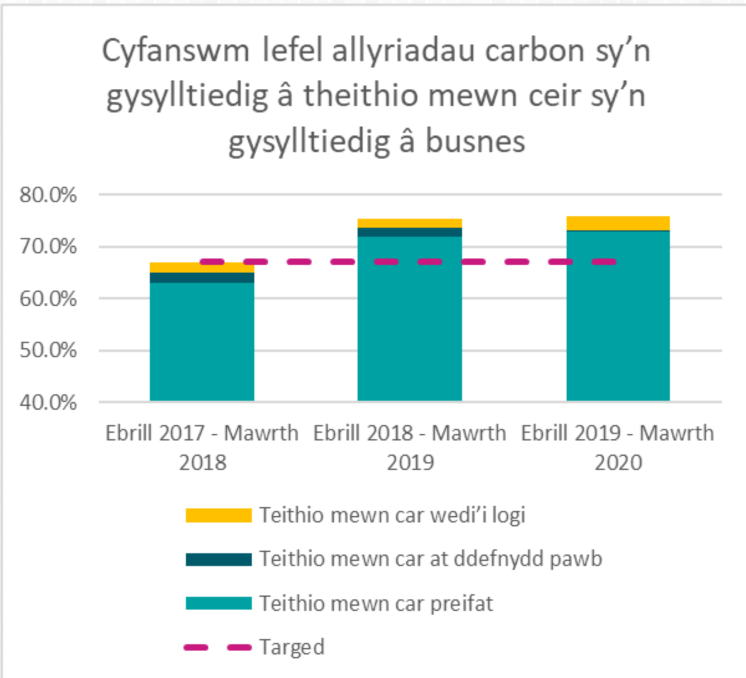

Dangosyddion 'Ymestyn'

Cynnydd yn ystod y flwyddyn:

Yn ystod y flwyddyn rydym wedi gweld peth cynnydd a pheth gostyngiad yng nghanran gwariant y Comisiwn gyda chyflenwyr o Gymru ar gyfer nifer o wahanol sectorau. Ar y cyfan, rydym wedi gweld cynnydd bach, gyda 39% o'r gwariant ar gyfer 2019-2020 gyda chyflenwyr o Gymru. Rydym yn gwneud gwaith i annog tendrau gan fwy o gyflenwyr o Gymru lle bo hynny'n bosibl ac rydym yn gobeithio gweld y ganran hon yn cynyddu dros y flwyddyn nesaf.

Arweiniodd y gwaith hyrwyddo a gweithgareddau digidol at gynnydd yng nghyrhaeddiad y cyfryngau cymdeithasol yn sgil rhai ymgyrchoedd allweddol trwy gydol y flwyddyn. Dechreuodd y digwyddiadau dathlu 20 mlynedd ym mis Mai 2019 gydag ymgyrch ddigidol, gan gynnwys lansio gwefan bwrpasol, a gyrhaeddodd y nifer fisol uchaf o bobl. Ac ym mis Hydref - Tachwedd 2019 cyrhaeddodd cyrhaeddiad y cyfryngau cymdeithasol ar ddiwygio'r Cynulliad uchafbwynt wrth i'r *Bil Senedd ac Etholiadau (Cymru)* fynd trwy broses ddeddfwriaethol y Cynulliad, cyn i'r Cynulliad ei basio ym mis Tachwedd 2019.

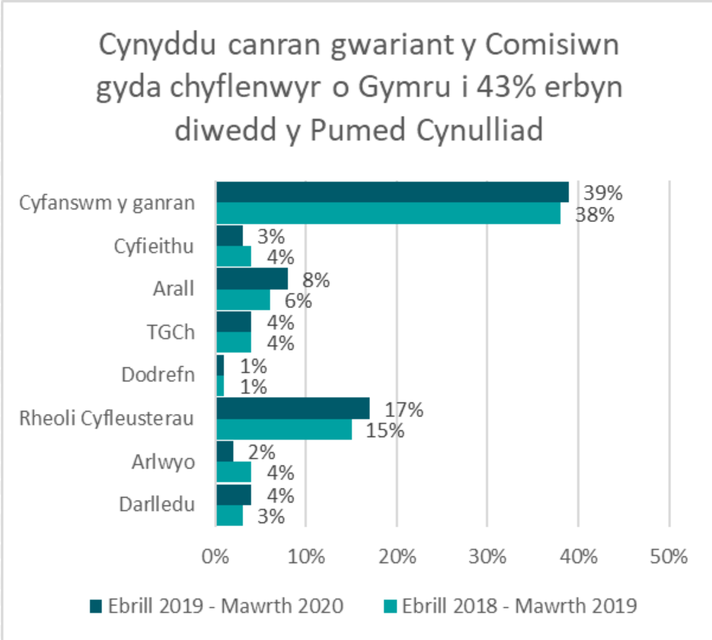

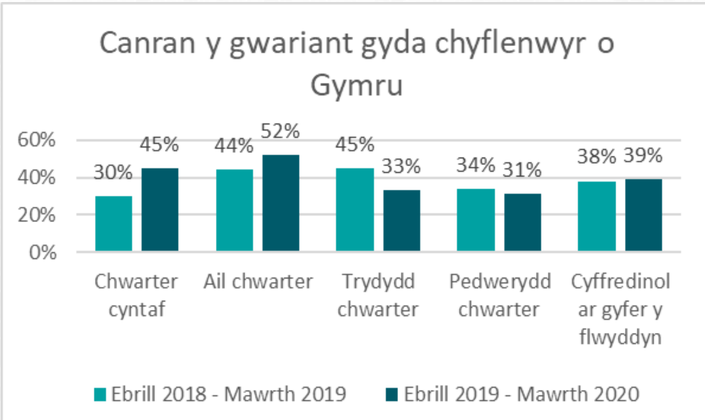

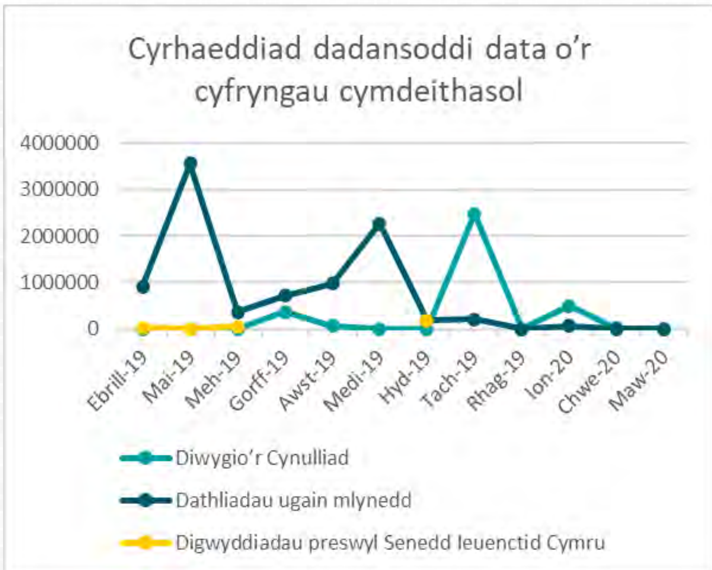

Manon Antoniazzi
Prif Weithredwr a Chlerc Senedd
Dyddiad: 15 Mehefin 2020

ATEBOLRWYDD

Llywodraethu corfforaethol

Mae'r adroddiad hwn, sydd wedi'i lofnodi gan y Prif Weithredwr a'r Clerc a hynny fel y Prif Swyddog Cyfrifyddu, yn unol â rheolau'r Trysorlys, yn cynnwys gwybodaeth am gydnabyddiaeth ariannol uwch-reolwyr a'r drefn archwilio.

Adroddiad y Cyfarwyddwyr

Y Comisiynwyr a deiliaid swyddi eraill

Mae gwybodaeth am y Llywydd a'r Comisiynwyr wedi'i chynnwys ar dudalennau 14-15.

Cynghorwyr Annibynnol

Mae gwybodaeth am y Cynghorwyr Annibynnol ac aelodau annibynnol y pwyllgorau wedi'i chynnwys ar dudalennau 16-17.

Yr uwch-reolwyr

Mae gwybodaeth am gyfrifoldebau'r Prif Weithredwr a Chlerc a'r uwch-reolwyr o ran cyfarwyddo prif weithgareddau'r Comisiwn yn ystod y flwyddyn wedi'i chynnwys ar dudalennau 20-21.

Buddiannau sylweddol sydd gan yr Aelodau

Mae Cofrestr o Fuddiannau Ariannol a Buddiannau Eraill yr Aelodau ar gael yn **www.senedd.wales** a **www.senedd.cymru**.

Digwyddiadau yn ymwneud â data personol

Roedd un achos o golli data personol lle roedd yn ofynnol rhoi gwybod i Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth rhwng 1 Ebrill 2019 a 31 Mawrth 2020. Roedd pum achos o dorri rheolau data personol wedi'u hadrodd yn fewnol, a gafodd eu hymchwilio a'u rheoli'n fewnol. Gan fod y tebygolrwydd o niwed neu ofid i destun y data yn yr achosion hyn yn isel, barnwyd nad oedd angen cymryd camau pellach.

Amrywiaeth, Cynhwysiant ac Ymgysylltu â Staff

Gellir gweld gwybodaeth am bolisïau a gweithgareddau'r Comisiwn yn ymwneud ag amrywiaeth, cynhwysiant ac ymgysylltu â staff yn yr Adroddiad Taliadau (tudalen 121 hyd 137.)

Archwilydd

Archwilydd Cyffredinol Cymru sy'n archwilio cyfrifon Comisiwn y Senedd. Mae'r Adroddiad Archwilio i'w weld ar dudalen 143. Y gost amcangyfrifedig o archwilio'r datganiadau ariannol hyn yn allanol yw £57,958 (£55,900 yn 2018-19). Ni chynhaliwyd unrhyw waith archwilio anstatudol ychwanegol yn ystod 2019-20 (2018-19, dim).

Datgelu gwybodaeth i Archwilydd Cyffredinol Cymru

Cyn belled ag y gwn:

- nid oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad yw ein harchwilydd yn ymwybodol ohoni; ac
- rwyf wedi cymryd yr holl gamau y dylwn fod wedi'u cymryd er mwyn sicrhau fy mod yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol, ac i gadarnhau bod ein harchwilydd yn ymwybodol o'r wybodaeth honno.

Y Cyfarwyddyd o ran Cyfrifon

Paratowyd y cyfrifon sydd i'w gweld rhwng tudalennau 138 a 153 yn unol â Chyfarwyddyd y Trysorlys a roddwyd o dan Adran 137 o *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006*. Mae'r datganiadau ariannol yn cydymffurfio â gofynion Llawlyfr Adroddiadau Ariannol Trysorlys Ei Mawrhydi a cheir nodiadau esboniadol i gyd-fynd â hwy. Mae'r cyfrifon hyn yn nodi effaith ariannol penderfyniadau'r Comisiwn yn ystod y flwyddyn ariannol bresennol a'r blynyddoedd ariannol blaenorol.

Mae gwybodaeth am y Senedd a'r Comisiwn hefyd ar gael ar wefan y Senedd: **www.senedd.wales** a **www.senedd.cymru**.

Manon Antoniazzi
Prif Weithredwr a Chlerc y Senedd
Dyddiad: 15 Mehefin 2020

Datganiad o gyfrifoldebau'r Comisiwn a'r Prif Swyddog Cyfrifyddu

Prif Weithredwr a Chlerc y Senedd, drwy rinwedd Adran 138 o *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006*, yw Prif Swyddog Cyfrifyddu'r Comisiwn.

Mae Prif Weithredwr a Chlerc y Senedd wedi paratoi'r datganiad o gyfrifon yn unol â Chyfarwyddyd a roddir gan Drysorlys Ei Mawrhydi a'r egwyddorion cyfrifyddu a'r gofynion datgelu sydd wedi'u nodi yn Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth. Paratoir y Cyfrifon Adnoddau ar sail cyfrifyddu croniadau. Maent yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol y Comisiwn ar ddiwedd y flwyddyn ac alldro ei adnoddau net; yr adnoddau a ddyrannwyd i gyflawni amcanion; datganiad o'r gwariant net cynhwysfawr; datganiad o'r sefyllfa ariannol; llif arian, a datganiad o'r newidiadau i ecwiti trethdalwyr yn ystod y flwyddyn ariannol.

Wrth baratoi'r cyfrifon, mae Prif Weithredwr a Chlerc y Senedd wedi:

- cydymffurfio â chyfarwyddyd Trysorlys Ei Mawrhydi o ran cyfrifon;
- cydymffurfio â'r gofynion perthnasol o ran cyfrifyddu a datgelu gwybodaeth, ac wedi bod yn gyson o ran gweithredu polisïau cyfrifyddu priodol;
- gwneud penderfyniadau ac amcangyfrifon rhesymol a gofalus;
- nodi a yw'r safonau cyfrifyddu priodol wedi'u dilyn, yn amodol ar unrhyw eithriadau a gaiff eu datgelu a'u hegluro yn y cyfrifon; a
- pharatoi'r cyfrifon ar sail busnes gweithredol.

Mae cyfrifoldebau perthnasol y Prif Swyddog Cyfrifyddu, gan gynnwys y cyfrifoldeb dros gywirdeb a chysondeb cyllid y Comisiwn a thros gadw cofnod priodol, wedi'u nodi mewn memorandwm a gyhoeddwyd gan Drysorlys Ei Mawrhydi.

Manon Antoniazzi
Prif Weithredwr a Chlerc y Senedd
Dyddiad: 15 Mehefin 2020

Datganiad Llywodraethu

Mae'r datganiad hwn, sydd wedi'i lofnodi gan y Prif Weithredwr a'r Clerc fel y Prif Swyddog Cyfrifyddu, yn nodi'r ffordd y caiff y Comisiwn ei lywodraethu a'i reoli a sut y mae'n atebol am yr hyn y mae'n ei wneud. Mae'n amlinellu sicrwydd ynghylch effeithiolrwydd fframwaith llywodraethu'r Comisiwn o ran cyflawni ei nodau strategol ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2020.

Y fframwaith llywodraethu

O dan delerau *Deddf Llywodraeth Cymru 2006*, mae'r Comisiwn yn dirprwyo ei swyddogaethau, gan gynnwys cyfrifoldeb am reoli staff, i'r Prif Weithredwr a'r Clerc (y Prif Weithredwr) yn ddarostyngedig i rai eithriadau ac amodau. Mae hyn yn cynnwys y trefniadau llywodraethu i hwyluso gweithrediad effeithiol y Comisiwn i gyflawni yn erbyn ei nodau strategol.

Mae'r fframwaith llywodraethu'n cynnwys y strwythurau, y systemau a'r prosesau, a'r diwylliant a'r gwerthoedd, sy'n cyfarwyddo ac yn rheoli'r Comisiwn. Mae'n diffinio atebolrwydd, cysylltiadau a chyfrifoldeb ymysg y rheini sy'n gweithio yn y sefydliad a chydag ef, yn penderfynu ar y rheolau a'r gweithdrefnau a ddefnyddir i bennu nodau ac amcanion y Comisiwn, ac yn darparu'r dull o gyflawni'r amcanion hynny ac o fonitro perfformiad. Mae'r fframwaith yn mynd i'r afael â'r canlynol: cynllunio strategol a gweithredol; rheoli risg a pherfformiad; llywodraethu gwybodaeth; caffael; a rheolaeth ariannol. Mae polisïau a chodau ymddygiad corfforaethol yn sicrhau bod pawb sy'n gweithio yn y Comisiwn, neu gyda'r sefydliad, yn ymwybodol o'r angen i weithredu'n unol â'r safonau llywodraethu uchaf. Hefyd, ceir polisïau clir yn ymwneud â thwyll, llygredigaeth, llwgrwobrwyaeth, a chwythu'r chwiban.

Cydymffurfio ag egwyddorion llywodraethu

Mae'r Comisiwn wedi mabwysiadu set o egwyddorion llywodraethu a darpariaethau ategol[14] ac mae'n cydymffurfio â hwy. Mae'r rhain yn cyd-fynd â chodau ymarfer Trysorlys EM a'r Cyngor Adrodd Ariannol, a'r Fframwaith Rhyngwladol: Llywodraethu Da yn y Sector Cyhoeddus. Mae adran sicrwydd y datganiad hwn (tudalen 113) yn disgrifio sut y casglwyd tystiolaeth o'r cydymffurfiad hwn drwy Fframwaith Sicrwydd y Comisiwn, sy'n cynnwys datganiadau sicrwydd gan uwch reolwyr.

Y strwythur llywodraethu

Y Comisiwn

Y Comisiwn yw'r corff corfforaethol sy'n gyfrifol am sicrhau bod eiddo, staff a gwasanaethau'n cael eu darparu i'r Senedd weithredu'n effeithiol. Mae'n cynnwys y Llywydd, sy'n Gadeirydd arno, a phedwar Comisiynydd. Mae mwy o wybodaeth am y Comisiwn wedi'i chynnwys yn adran trosolwg yr Adroddiad Blynyddol.

Prif Swyddog Cyfrifyddu'r Comisiwn yw'r Prif Weithredwr a'r Clerc, sy'n atebol i'r Comisiynwyr am gyflawni ei nodau strategol a blaenoriaethau, ac yn atebol yn bersonol i'r Senedd am drefn ac ansawdd y gwaith rheoli yn y Comisiwn, gan gynnwys ei ddefnydd o arian cyhoeddus a sut y mae'n gwarchod ei asedau. Cyflogeion y Comisiwn yw staff y Senedd.

Pwyllgorau'r Comisiwn

Fel rhan o'r fframwaith llywodraethu, mae gan y Comisiwn Bwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg a Phwyllgor Cynghori ar Daliadau, Ymgysylltu a'r Gweithlu. Mae manylion am eu haelodaeth ar gael yn adran trosolwg yr Adroddiad Blynyddol. Cyrff cynghori annibynnol yw'r rhain, heb bwerau gweithredol, ac maent yn llunio ac yn cyhoeddi eu hadroddiadau blynyddol eu hunain.[15]

Rôl y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg yw adolygu pa mor gynhwysfawr, dibynadwy a chywir yw'r sicrwydd a geir ac a yw'n bodloni anghenion y Comisiwn a'r Swyddog Cyfrifyddu. Mae'n canolbwyntio ar adroddiadau archwilio mewnol ac allanol gan gynnwys gweithredu argymhellion;

---

[14] https://senedd.wales/cy/abthome/about_us-commission_assembly_administration/comm-corporate-framework/Pages/governance_principles_supporting_provisions.aspx
[15] https://busnes.senedd.cymru/mgIssueHistoryHome.aspx?IId=13291

Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon y Comisiwn; adroddiadau ar reoli risg; prosiectau mawr, a threfniadau llywodraethu a rheoli mewnol.

Mae'r Pwyllgor Cynghori ar Daliadau, Ymgysylltu a'r Gweithlu yn gwneud argymhellion ar faterion yn ymwneud â thaliadau a thelerau gwasanaeth y Prif Weithredwr ac uwch swyddi eraill, a materion sy'n gysylltiedig â dull gweithredu strategol y Comisiwn o ran ymgysylltu a datblygu'r gweithlu. Mae hyn yn cynorthwyo'r Comisiwn i sicrhau bod trefniadau tâl yn bodloni'r safonau uchaf o ran cywirdeb ac atebolrwydd am ddefnyddio arian cyhoeddus.

Arall

Y tu hwnt i fframwaith llywodraethu'r Comisiwn, hefyd ceir Bwrdd Taliadau annibynnol sydd â swyddogaethau statudol i bennu'r cyflogau a'r cymorth ariannol arall sydd ar gael i'r Aelodau. Mae'r Bwrdd hwn yn llunio ac yn cyhoeddi ei adroddiad blynyddol ei hun.

Gwneud penderfyniadau a rheoli busnes

Mae'r Comisiwn yn cwrdd yn rheolaidd i roi cyfeiriad ac i oruchwylio'r modd y cyflawnir nodau ac amcanion strategol y Comisiwn. Mae'r Comisiwn yn dirprwyo ei swyddogaethau rheoli o ddydd i ddydd i'r Prif Weithredwr. Mae'r dirprwyad ffurfiol[16] yn amlinellu eithriadau a meysydd y mae'n rhaid i'r Prif Weithredwr ymgynghori â'r Comisiwn yn eu cylch. Hefyd, mae system wedi'i sefydlu o awdurdodau dirprwyedig i ymdrin â rheoli adnoddau, sy'n cynnwys cyllid, staffio a chyfrifoldebau adnoddau eraill, fel caffael. Caiff y gwaith o weinyddu'r Comisiwn ei rannu'n dair Cyfarwyddiaeth: Busnes; Adnoddau; ac Ymgysylltu a Chyfathrebu, gan adrodd i'r Prif Weithredwr. Mae'r Cyfarwyddwr Cyllid yn aelod o'r Gyfarwyddiaeth Adnoddau. Mae'r Cyfarwyddiaethau hynny wedi'u hisrannu wedyn yn wasanaethau, sy'n cael eu harwain gan y Penaethiaid Gwasanaeth.

Mae strwythur y Comisiwn ar gyfer gwneud penderfyniadau yn cynnwys Bwrdd Gweithredol a Thîm Arweinyddiaeth. Mae mwy o fanylion am y rhain i'w cael ar dudalen 22 yn adran trosolwg yr Adroddiad Blynyddol.

[16] https://senedd.wales/cy/abthome/about_us-commission_assembly_administration/comm-corporate-framework/Pages/delegation_of_assembly_commission_functions.aspx

Cynllunio a mesur perfformiad

Mae strategaeth y Comisiwn ar gyfer y Pumed Cynulliad, 2016-21[17], y cytunwyd arno ym mis Mehefin 2016, wedi cynnig cyfeiriad a chynllunio gwybodus ar lefel gorfforaethol a lefel gwasanaeth. Arweiniodd adolygiad o'r strategaeth hon yn ystod 2018-19, ochr yn ochr ag adolygiad trylwyr o gapasiti, at set ddiwygiedig o flaenoriaethau corfforaethol hyd at yr etholiad nesaf ym mis Mai 2021, fel yr amlinellwyd mewn dogfen 'Y Cynulliad ar Dudalen'.[18]

Ar ddiwedd 2019 a dechrau 2020, neilltuodd y Bwrdd Gweithredol amser i fwrw golwg ar y cynnydd yn erbyn y strategaeth a'r gwersi i'w dysgu o'r profiad. Fe wnaeth hyn ystyried ffactorau yn y dyfodol a allai lywio a dylanwadu ar gyfeiriad y sefydliad, a hynny er mwyn adolygu nodau a blaenoriaethau'r Chweched Senedd. Bydd angen i'r Bwrdd Gweithredol ailedrych ar flaenoriaethau'r sefydliad yng ngoleuni'r anghenion a'r senarios sy'n codi o bandemig y coronafeirws.

Mae'r Tîm Arweinyddiaeth yn cynnal adolygiadau rheolaidd ac mae'n craffu ar gynlluniau gwasanaeth a chapasiti. Mae hyn yn helpu i sicrhau bod ein hadnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithiol ar gyfer gofynion y Comisiwn nawr ac yn y dyfodol. Mae adnoddau bellach yn cael eu trefnu o fewn ac ar draws cyfarwyddiaethau a gwasanaethau mewn ffordd barhaus, sy'n golygu bod modd symud staff yn gyflym wrth i flaenoriaethau a phwysau ddod i'r amlwg.

Mae Adroddiad Perfformiad Corfforaethol y Comisiwn yn cynnwys Dangosyddion Perfformiad Allweddol, sy'n dangos perfformiad y Comisiwn ar draws gwasanaethau. Arweiniodd adolygiad o fesurau perfformiad at gyflwyno mesurau mwy perthnasol a heriol, sy'n canolbwyntio ar ganlyniadau.

[17] https://senedd.wales/cy/abthome/about_us-commission_assembly_administration/abt-commission/Pages/abt-commission.aspx

[18] https://senedd.wales/NAfW%20Documents/About%20the%20Assembly%20section%20documents/Commission-on-a-Page-cy.pdf

Cynnydd a pherfformiad

Yn y Datganiad Llywodraethu y llynedd, nodwyd nifer o feysydd i ganolbwyntio arnynt a'u datblygu; amlinellir y cynnydd isod:

Sicrhau ymgysylltiad gwleidyddol ac allanol effeithiol â rhanddeiliaid i gefnogi'r Llywydd a datblygiad y rhaglen ddiwygio, gan gynnwys *Bil y Senedd ac Etholiadau (Cymru)*;

Ym mis Gorffennaf 2018, cytunodd y Comisiwn i ddilyn strategaeth dau gam, gan ystyried lle'r oedd consenswsdigonol i fwrw ymlaen a lle'r oedd gwaith pellach i'w wneud o hyd.

Roedd y cam diwygio cyntaf i'w gyflawni mewn pryd ar gyfer etholiadau 2021, a hynny drwy *Ddeddf Senedd ac Etholiadau (Cymru)*, a ddaeth i rym ar ôl cael Cydsyniad Brenhinol ar 15 Ionawr 2020. Mae rhagor o wybodaeth am hyn i'w weld yn 35 yn yr Adroddiad Blynyddol.

Mae'r ail gam yn canolbwyntio ar gapasiti'r Senedd a'r system etholiadol. Ym mis Mehefin 2019, daeth y Comisiwn i'r casgliad na fyddai'n bosibl deddfu yn ystod y Senedd hon. Mae'r Pwyllgor ar Ddiwygio Etholiadol y Senedd, a sefydlwyd ym mis Medi 2019, yn ystyried adroddiad y Panel Arbenigol. Mae'r Pwyllgor yn bwrw ymlaen â gwaith ymgysylltu â rhanddeiliaid a'r cyhoedd mewn perthynas ag argymhellion 'cam 2' y Panel Arbenigol. Mae rhagor o wybodaeth am hyn i'w weld yn 35 yn yr Adroddiad Blynyddol.

Sefydlwyd Bwrdd Prosiect Diwygio'r Senedd, sy'n atebol i'r Prif Weithredwr, i oruchwylio'r gwaith o gynllunio a chyflawni strategaeth ddeddfwriaethol a rhaglen ddiwygio'r Comisiwn. Nid oedd ei gylch gwaith yn cynnwys goruchwylio'r gwaith o graffu ar y Bil. Mae'n cadw goruchwyliaeth strategol ar ymgysylltu â rhanddeiliaid, wedi'i lywio gan drafodaethau rheolaidd gyda'r Llywydd, er mwyn sicrhau bod yr elfennau o *Ddeddf Senedd ac Etholiadau (Cymru)* y mae'r Comisiwn yn gyfrifol amdanynt yn cael eu cyflawni'n effeithiol.

Mae Bwrdd Prosiect Diwygio'r Senedd yn gyfrifol am oruchwylio cefnogaeth i'r Llywydd a'r Comisiwn wrth iddynt ryngweithio â'r Pwyllgor ar Ddiwygio Etholiadol y Senedd.

Rhoddwyd Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth ar waith yn 2018 gyda Llywodraeth Cymru i lywio'r gwaith o baratoi elfennau pleidleisio yn 16 y Ddeddf. Bu hyn yn effeithiol o ran sicrhau fframwaith etholiadol cadarn ar

gyfer pleidleisio yn 16 yn etholiadau'r Senedd yng Nghymru, gan ragweld cyflwyno etholfraint cyfatebol fwy ar gyfer etholiadau llywodraeth leol hefyd, fel y cynigir ym Mil Llywodraeth Leol Llywodraeth Cymru. Sicrhaodd y Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth fod y Llywydd a'r Comisiwn yn cael cyngor polisi, cyfreithiol a drafftio arbenigol yn ystod hynt y Bil mewn perthynas â chofrestru pleidleiswyr.

Mae swyddogion y Comisiwn yn mynychu Bwrdd Cydlynu Etholiadol Cymru (BCEC) a Gweithgor Ymarferwyr Etholiadol Cymru. Mae Bwrdd Cydlynu Etholiadol Cymru yn chwarae rhan allweddol wrth gydlynu'r gwaith o gynllunio digwyddiadau etholiadol Cymru gyfan, gweithgarwch, a moderneiddio a diwygio etholiadol. Mae'n hwyluso cydweithredu gwell rhwng swyddogion canlyniadau, swyddogion cofrestru etholiadol a phartneriaid allweddol yng Nghymru. Mae'r trafodaethau wedi helpu i lywio gwaith polisi a chynllunio'r gweithredu y Comisiwn. Fe wnaeth y Llywydd hefyd fynychu Bwrdd Cydlynu Etholiadol Cymru yn ystod hynt y Bil.

Mae'r Comisiwn yn cyfrannu'n gadarnhaol i'r gwaith o godi ymwybyddiaeth pobl iau. Mae hyn yn cynnwys ymgysylltu'n uniongyrchol â phobl iau, gan gynnwys Aelodau'r Senedd Ieuenctid a gweithwyr addysg proffesiynol i sicrhau bod adnoddau'n effeithiol, a galluogi pobl iau i gyd-gynhyrchu'r adnoddau sy'n cael eu creu ar eu cyfer. Bydd yr adnoddau ar gael ym mis Mai 2020 ar y platfform Hwb.

Mae'r Comisiwn hefyd yn aelod o Grŵp Llywio Adnewyddu Democrataidd Llywodraeth Cymru ac mae'n rhan o'r is-grŵp pleidleisio yn 16. Mae'r grŵp hwn yn hwyluso cyfnewid gwybodaeth rhwng partneriaid allweddol ac ymgysylltu â rhanddeiliaid sy'n cynrychioli pobl ifanc, addysg a llywodraeth leol.

Mae diwygio'r Senedd yn sbardun pwysig i'r strategaeth gyfathrebu ar ei newydd wedd yn y cyfnod cyn etholiad 2021. Cytunodd y Comisiwn ar hyn ym mis Ionawr 2020.

Cynllunio'n effeithiol i sicrhau trosglwyddiad llyfn a threfnus wrth newid enw y Cynulliad, sydd wedi'i drefnu ar gyfer mis Mai 2020 pe bai'r Bil yn cael ei basio;

O dan gyfarwyddyd Bwrdd Prosiect Diwygio'r Senedd, sefydlwyd Tîm Integredig ar gyfer y Newid Enw i ddod â chynrychiolwyr ynghyd o

wasanaethau'r Comisiwn i gynllunio, cydlynu a gweithredu'r newid enw, ar draws y sefydliad a chyda phartneriaid allanol.

Bu'n gyfrifol am lunio arweiniad ar gyfer staff, Aelodau a'r cyhoedd. Mae wedi rhoi trefniadau llywodraethu syml ond effeithiol ar waith i lywio'r broses o gyflawni'r prosiect newid enw, gyda'r bwriad o alluogi gwaith craffu ôl-ddeddfwriaethol, fel y cytunodd y Comisiwn i'w wneud yn ystod y broses o graffu ar y Bil.

Mae'r tîm integredig wedi bod yn effeithiol wrth uwchgyfeirio risgiau a materion i'r bwrdd prosiect, ac wedi hynny i'r Bwrdd Gweithredol a'r Comisiwn benderfynu arnynt. Hefyd, lluniodd gynllun diwygiedig o ganlyniad i effaith y pandemig Covid-19, a hynny ddeufis cyn yr oedd y newid enw i fod i ddigwydd.

Bydd y newid enw yn digwydd ar 6 Mai 2020. Bydd gwerthusiad o'r prosiect a'r gwersi a ddysgwyd yn digwydd yn ystod 2020.

Dechrau cynllunio sut y gall ein gwasanaethau gefnogi Aelodau yn y Chweched Senedd orau;

Fel y soniwyd, mae'r Bwrdd Gweithredol eisoes wedi ystyried ei flaenoriaethau ar gyfer y Chweched Senedd, a hyn wedi'i lywio gan ysgogwyr allweddol ar gyfer newid fel Brexit, awydd y cyhoedd am ymgysylltu gwleidyddol a senarios posibl sy'n deillio o Newid Cyfansoddiadol a Diwygio'r Senedd.

Mae sawl adolygiad o feysydd gwaith sydd naill ai ar y gweill neu'n dechrau cael eu cynllunio, a fydd yn llywio'r gwasanaethau a gaiff eu darparu i'r Aelodau yn y Chweched Senedd. Mae hyn yn cynnwys adolygiad o'n gwasanaethau cyfathrebu; y cymorth y mae'r tîm Cymorth Busnes i'r Aelodau yn ei ddarparu i'r Aelodau fel cyflogwyr, cymorth i Aelodau pwyllgorau; ac argymhellion Pwyllgor, gan gynnwys yr adolygiad sy'n cael ei gynnal gan y Pwyllgor Safonau Ymddygiad a'r Pwyllgor ar Ddiwygio Etholiadol y Senedd. Bydd y newidiadau hyn yn cael eu hwyluso gan rannau o'r Strategaeth Pobl, fel y system recriwtio newydd ac adolygiad o'r fframwaith cymhwysedd ar gyfer staff (gweler tudalen 69), a fydd yn ein galluogi i gael y sgiliau iawn yn y lle iawn.

Roedd ymarfer cynllunio'r Tîm Arweinyddiaeth ar gyfer 2021-22 i fod i gael ei gynnal ym mis Mawrth 2020 ond cafodd ei ohirio tan fis Ebrill 2020 oherwydd y pandemig Covid-19. Mae hyn wedi ein helpu i ail-osod

disgwyliadau ac ymgorffori syniadau newydd. Mae gallu'r sefydliad i addasu'n gyflym i ffyrdd newydd o weithio yn profi i fod yn gyfle dysgu rhagorol a fydd hefyd yn llywio strategaeth y dyfodol.

Cwblhau ein hymateb i argymhellion y Pwyllgor Safonau Ymddygiad a gweithgareddau prif ffrwd ar draws y sefydliad i helpu i wreiddio diwylliant o urddas a pharch

Mae'r Comisiwn wedi ystyried holl argymhellion y Pwyllgor a gyfeiriwyd at y Comisiwn, ac mae nifer o newidiadau a gwelliannau wedi cael eu cyflwyno:

- Mae'r Comisiwn wedi darparu hyfforddiant ymwybyddiaeth ar draws y sefydliad a'i wreiddio yn ein rhaglenni cynefino a datblygiad proffesiynol.
- Fe wnaethom ni gynnal ymgyrch lwyddiannus Hawl i Herio, ac fe wnaeth tua 100 o bobl, gan gynnwys gan Aelodau, eu staff a staff y Comisiwn, lofnodi'r addewid
- Drwy wneud gwaith archwilio dienw, mae gan y sefydliad y sicrwydd bod y tudalennau Urddas a Pharch yn hawdd eu defnyddio ac yn hygyrch.
- Mae ein Swyddogion Cyswllt yn darparu gwasanaeth pwysig y gellir ymddiried ynddo, gan roi cyngor, arweiniad a chefnogaeth emosiynol yn uniongyrchol i ddefnyddwyr lle bo angen.
- Mae cymorth allanol arbenigol ar gael i unrhyw achwynwyr ynghylch aflonyddu rhywiol neu ymddygiad rhywiol amhriodol.
- Mae Arolwg Urddas a Pharch yn cael ei gynnal bob blwyddyn sy'n cynnwys cyfres o gwestiynau ynghylch profiadau ac ymwybyddiaeth o'r gweithdrefnau a'r prosesau cwyno. Mae'n cael ei anfon at yr Aelodau, eu staff, a staff y Comisiwn.
- Mae'r arolwg cyfrinachol Buddsoddwyr mewn Pobl hefyd wedi rhoi cyfle cadarnhaol i gael mwy o adborth annibynnol.

Bydd gwaith yn y dyfodol yn cynnwys ymgyrch i gynyddu ymwybyddiaeth ymhellach, ochr yn ochr â'r adolygiad parhaus o'n polisïau a'n harferion i sicrhau bod diwylliant o urddas a pharch yn parhau i fod wedi'i wreiddio drwy'r sefydliad. Mae'r gwaith yn cynnwys lansio rhaglen e-ddysgu ynglŷn â rheoli ar gyfer yr holl Aelodau, eu staff cymorth a staff y Comisiwn.

Wrth i argymhellion yr adroddiad gael eu gweithredu, nododd y Pwyllgor Safonau Ymddygiad fod angen archwiliad mwy pellgyrhaeddol o'r drefn Safonau i sicrhau bod y broses yn deg ac yn gyfartal i bawb – dyma yw un o'r prif nodau yn adroddiad y Pwyllgor. Mae'r Pwyllgor wedi cychwyn archwiliad trylwyr o'r Cod Ymddygiad a gweithdrefnau cysylltiedig. Rhoddodd y Prif Weithredwr, fel y Swyddog Cyfrifyddu, dystiolaeth i'r Pwyllgor ar ddechrau'r ymchwiliad yn amlinellu'r meysydd yn y broses safonau sy'n peri pryder.

Adolygu a datblygu gwaith y Senedd Ieuenctid, gan sicrhau arfer da parhaus mewn perthynas â diogelu a chysylltu'r gwaith yn effeithiol â gwaith y Senedd

Cododd risgiau newydd a dros dro mewn perthynas â diogelu, ac fe'u nodwyd o wrth baratoi ar gyfer penwythnos preswyl Senedd Ieuenctid Cymru. Yn sgil gwaith gofalus o ran rheoli prosiectau, cynllunio a thrafodaethau traws-wasanaeth, cafodd mesurau rheoli eu rhoi ar waith i liniaru'r risgiau hyn.

Mae tîm y Senedd Ieuenctid Cymru wedi ymgymryd â hyfforddiant manwl, ac wedi ymdrin ag enghreifftiau o'r byd go iawn. Mae arbenigwyr allanol wedi canmol eu gwaith. Ar lefel gorfforaethol, mae'r sefydliad wedi gweithio i fynd i'r afael â'r holl risgiau diogelu a nodwyd ac i liniaru yn eu herbyn, ac mae wedi penodi Swyddog Diogelu penodedig yn yr adran Adnoddau Dynol i arwain ar yr holl faterion diogelu sy'n ymwneud â'r Senedd Ieuenctid Cymru a'r sefydliad ehangach a mynd i'r afael â hwy.

Yn ystod mis Mehefin 2019, cynhaliodd y Senedd Ieuenctid Cymru sesiwn ar y cyd ag Aelodau o'r Senedd. Mae mwy o fanylion am hyn a gwaith arall y Senedd Ieuenctid Cymru i'w gweld ar dudalen 60 yr Adroddiad Blynyddol hwn.

Comisiynu adolygiad o recriwtio corfforaethol – edrych ar gylch bywyd cyfan y broses bresennol gyda'r nod o wella sut y gallwn fod yn fwy hyblyg wrth recriwtio yn y tymor hir. Bydd hyn yn rhedeg ochr yn ochr â (neu cyn) cyflwyno system recriwtio ar-lein newydd

Cynhaliwyd yr adolygiad a gwnaeth nifer o argymhellion, a gyflwynwyd yn ystod y flwyddyn. Mae newid i frandio, gan ganolbwyntio ar ein pobl, eisoes wedi gweld cynnydd yn nifer ac amrywiaeth y ceisiadau. Gwnaed nifer o newidiadau i'r broses a lluniwyd canllawiau newydd ar gyfer paneli dethol.

Bydd y System Recriwtio ac Olrhain Ar-lein newydd, sydd i'w chyflwyno yn 2020, yn gwella'r broses i ymgeiswyr yn sylweddol. Yn ogystal â rhyddhau'r Tîm Recriwtio o dasgau gweinyddol dwys fel y gallant ddarparu cymorth ac arweiniad mwy rhagweithiol, bydd buddion eraill o'r system newydd hon o ran llywodraethu yn cynnwys: sicrhau cydymffurfiad â deddfwriaeth diogelu data (gan gynnwys GDPR); a gwella ystadegau ac adrodd. Bydd hyn yn darparu allbynnau mwy cadarn ac yn caniatáu inni fonitro gwariant yn well, mesur enillion ar fuddsoddiad a defnyddio ein cyllideb recriwtio yn fwy effeithlon.

Rheolaeth ariannol a pherfformiad

Mae ein rheolaeth ariannol a pherfformiad yn adlewyrchu ethos gwelliant parhaus y Comisiwn. Rydym wedi parhau i wneud gwelliannau pellach o ran rheolaeth ariannol, adrodd a rhagweld i sicrhau ein bod yn gwneud y defnydd gorau o'r adnoddau sydd ar gael.

Yn gynnar yn y flwyddyn, cynhaliwyd cyfres o ymarferion i flaenoriaethu cynigion buddsoddi. Rhoddodd hyn eglurder i'r Bwrdd Gweithredol ynghylch y flaenraglen waith a'r gronfa brosiectau. Ym mhob chwarter, caiff cyllidebau gwasanaethau a phrosiectau eu profi er mwyn sicrhau bod unrhyw newid yn lefel y cyllid sydd ei angen yn cael ei nodi'n brydlon a, lle bo hynny'n briodol, bod arian yn cael ei ailddyrannu.

Cynhaliwyd archwiliad mewnol ar asedau sefydlog yn yr hydref a chafwyd canlyniad cadarnhaol, lle aseswyd bod y trefniadau asedau sefydlog yn cynnig sicrwydd 'sylweddol'. Dyma'r lefel uchaf o sicrwydd, lle mae'r fframwaith llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth yn ddigonol ac yn effeithiol.

Yn ystod y flwyddyn, mae nifer o fentrau wedi cael eu datblygu. Mae templed rheoli/rhagweld cyllidebau newydd wedi'i ddatblygu; mae hyn yn rhoi gwell syniad i ddeiliaid cyllidebau o'r gwariant gwirioneddol a'r gwariant a ragwelir, sydd yn ei dro yn galluogi gwell rheolaeth a chraffu mwy manwl. Cynhaliwyd ymarfer yn hydref 2019, ar draws pob gwasanaeth, i adolygu pob archeb prynu agored i gryfhau rheolaeth yn y maes hwn. Ymhellach, cynhaliwyd cyfres o sesiynau hyfforddi penodol ar gyfer gwasanaethau i wella dealltwriaeth, cydweithredu a chydymffurfiaeth.

Cafodd y ffaith bod gwaith rheoli ariannol effeithiol yn digwydd ei adlewyrchu yn y canlynol:

- archwiliad glân o gyfrifon 2018-19: adborth cadarnhaol gan Gadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg a dim meysydd i'w gwella yn cael eu nodi gan Swyddfa Archwilio Cymru;
- gostyngiad yn y Ffi Archwilio ar gyfer 2018-19 am y bedwaredd flwyddyn yn olynol, gan adlewyrchu'r gwelliant mewn arferion gwaith a phapurau, yn gysylltiedig â dull archwilio o'r newydd sydd wedi arwain arwain at broses archwilio effeithlon ac esmwyth; a
- chanlyniad cadarnhaol o'r archwiliad mewnol.

Mae'r Prif Weithredwr a Bwrdd Gweithredol y Comisiwn yn croesawu craffu a throsolwg ar bob agwedd ar reolaeth ariannol. Rydym wedi parhau i gael ein herio gan y Comisiwn a'r Pwyllgor Cyllid ynghylch lefel a defnydd adnoddau'r Comisiwn. Ym mis Mai 2019, cyhoeddodd y Pwyllgor Ddatganiad o Egwyddorion[19] i gyrff a ariennir yn uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru i'w hystyried wrth lunio ceisiadau cyllidebol.

Mae'r adrannau Cyllid ac Adnoddau Dynol wedi arwain ar lunio gwybodaeth am y sefydliad, nifer y staff a chyllidebau, a chywirdeb y wybodaeth honno. Mae hyn wedi sicrhau buddion ledled y sefydliad wrth ddatblygu perchnogaeth o'r wybodaeth hon ar draws pob gwasanaeth, a fydd yn gweithio'n dda i ni at y dyfodol.

Mae'r tîm Cyllid wedi bod yn allweddol wrth ddatblygu opsiynau ar gyfer strategaeth a chyflwyno'r gyllideb yn y dyfodol, sy'n golygu bod y Comisiwn a'r Pwyllgor Cyllid wedi croesawu'r broses hon fel un dryloyw.

Mae dyfyniad o'r adroddiad craffu ar y gyllideb ddrafft ar gyfer 2020-21 gan y Pwyllgor Cyllid ym mis Hydref 2019 yn nodi:

> Nid yw'r Comisiwn bellach yn defnyddio unrhyw danwariant o'r gyllideb ar gyfer Penderfyniad y Bwrdd Taliadau er mwyn ariannu prosiectau Mae'r Pwyllgor yn croesawu gwahanu cyllidebau'r Bwrdd Taliadau a'r Comisiwn, fel yr argymhellwyd gan y Pwyllgor. Mae'r Pwyllgor yn croesawu'r tryloywder y mae hyn yn ei gynnig i'r Cynulliad pan ofynnir iddo gymeradwyo'r cyllid ar gyfer y Comisiwn.

Nodi a rheoli risg

Mae'r system reolaeth fewnol yn seiliedig ar broses barhaus a ddyluniwyd i nodi, blaenoriaethu a mynd ati'n effeithiol i reoli'r risgiau o ran cyflawni nodau a blaenoriaethau strategol y Comisiwn, a chydymffurfio â pholisïau a gweithdrefnau.

Mae Bwrdd Gweithredol y Comisiwn yn cynnal adolygiadau o'i risgiau corfforaethol drwy gydol y flwyddyn. Mae'r Bwrdd Gweithredol hefyd yn gwneud gwaith rheolaidd i edrych tua'r gorwel ar gyfer risgiau sy'n codi, ac mae'n monitro'n agos ac yn adrodd ar y risgiau a nodir i sicrhau bod y rheolaethau'n ddigonol a bod cynnydd yn cael ei wneud ar gamau pellach i wella'r rheolaethau.

Ar ddechrau blwyddyn 2019-20, roedd y gofrestr risg gorfforaethol yn cynnwys rhai risgiau sylweddol sydd wedi aros ar y gofrestr oherwydd eu bod yn parhau i fod yn rhai difrifol, yn enwedig oherwydd eu heffaith bosibl, er gwaethaf ffocws craff ar gamau lliniaru.

Mae'r risgiau hyn yn ymwneud â'r materion a ganlyn:

- urddas a pharch (i'r Comisiwn ac i'r Aelodau);
- diwygio cyfansoddiadol;
- Brexit;
- seiberddiogelwch;
- cydymffurfio â'r Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol (GDPR); a
- diogelu.

Codwyd risg newydd yn ystod y flwyddyn ynghylch y contract cymorth ar gyfer Legislative Workbench, sef cyfres o gymwysiadau rheoli deddfwriaethol sy'n caniatáu i'r Senedd a Llywodraeth Cymru reoli deddfwriaeth drwy gydol ei chylch bywyd. Tua diwedd y flwyddyn ariannol, ychwanegwyd risg arall ynghylch achosion y coronafeirws (Covid-19).

Mae seiberddiogelwch yn risg gorfforaethol a adolygir yn rheolaidd, gan gynnwys gan y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg. Mae'r bygythiad hwn yn parhau i fod yn uchel ac mae'r Comisiwn wedi ymateb drwy barhau i gyflwyno ystod o fesurau diogelu ac ymgyrchoedd codi ymwybyddiaeth.

Bydd seiberddiogelwch yn parhau i gael sylw craff yn y dyfodol a bydd yn parhau i fod yn rhan o'r cynllun archwilio mewnol blynyddol, gyda diweddariadau rheolaidd i'r Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg.

Ymhlith y risgiau a gafodd eu dileu yn ystod y flwyddyn roedd: risgiau ynghylch capasiti'r Comisiwn i gyflawni yn erbyn nodau strategol y Comisiwn; a chapasiti adeiladau oherwydd y rheolaethau sydd ar waith i liniaru'r risgiau cymaint â phosibl; fodd bynnag, bydd y ddwy risg yn parhau i gael eu monitro ar lefel gwasanaeth. Mae newidiadau eraill i'r proffil risg yn cynnwys:

- dileu'r risg o ran diogelu'n benodol ynghylch y Senedd Ieuenctid, sydd bellach yn cael ei rheoli ar lefel gwasanaeth, ac yn lle hynny pennu risg ehangach o ran diogelu ar draws holl wasanaethau'r Comisiwn lle mae gweithgaredd yn ymwneud ag ymgysylltu â phobl ifanc;
- gwahanu'r risgiau o ran urddas a pharch i'r Comisiwn a safonau ymddygiad i'r Aelodau oherwydd y rheolaeth wahanol ar liniaru; ac
- asesu'r risg gyfansoddiadol ehangach, a fydd yn cynnwys Brexit.

Yn ogystal ag ystyried risgiau corfforaethol unigol yn fanwl a'u heffaith gronnus, mae'r Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg wedi cadw trosolwg ar effeithiolrwydd trefniadau rheoli risg. Croesawodd y Pwyllgor y gwaith asesu parhaus a gwelededd risgiau a'r ffocws ar newid ac ansicrwydd a'r system newydd sy'n hwyluso'r broses o gofnodi, dadansoddi ac adrodd ar risg.

Sicrwydd

Fframwaith sicrwydd

Mae Fframwaith Sicrwydd y Comisiwn wedi parhau i fod yn ffordd effeithiol o gasglu tystiolaeth ynghylch lefelau sicrwydd i lywio datganiadau sicrwydd ar lefel gwasanaeth. Mae hyn yn ei dro wedi llywio datganiadau sicrwydd ar lefel cyfarwyddiaeth. Mae gwaith craffu a herio'r broses ar gyfer casglu tystiolaeth o sicrwydd a'r datganiadau sicrwydd gan Gadeirydd annibynnol Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg y Comisiwn yn ychwanegu haen arall o sicrwydd.

Mae hyn yn rhoi hyder bod egwyddorion llywodraethu da yn cael eu deall yn dda ac yn cael eu cymhwyso ar draws y Comisiwn, a bod gwaith yn digwydd i fynd i'r afael ag unrhyw feysydd o wendid cymharol.

Archwilio mewnol

Yn ei rôl fel Pennaeth Archwilio Mewnol, mae Pennaeth Llywodraethu a Sicrwydd y Comisiwn yn darparu sicrwydd ar draws ystod o wasanaethau ac yn mynychu pob un o gyfarfodydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg.

Mae gwaith archwilio mewnol wedi cynnal y cydbwysedd archwiliadau ar draws gwasanaethau, gan gynnwys asedau sefydlog, rheoli absenoldeb a seiberddiogelwch. Mae’r achosion Covid-19 tuag at ddiwedd y flwyddyn ariannol wedi effeithio ar archwiliadau a drefnwyd ar gyfer y chwarter olaf. Adroddwyd ar y manylion hyn i'r Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg ac maent yn cael eu hadlewyrchu yn Adroddiad Blynyddol diwedd blwyddyn y Pennaeth Archwilio Mewnol.

Mae adroddiadau archwilio mewnol wedi nodi nifer o feysydd lle mae'r Comisiwn yn dangos arfer da o ran y systemau a'r rheolaethau sydd ar waith. Fodd bynnag, lle caiff gwendidau neu faterion eu nodi, mae'r rheolwyr yn parhau i gymryd camau cadarnhaol i fynd i'r afael ag argymhellion archwilio. Er enghraifft, mae'r Tîm Arweinyddiaeth wedi trafod canfyddiadau'r adroddiad rheoli absenoldeb yn fanwl ac wedi cytuno bod angen hyfforddi rheolwyr llinell ymhellach.

Mae Archwilio Mewnol ac Archwilio Cymru (fel archwilwyr allanol y Comisiwn) yn parhau i fod â pherthynas waith effeithiol yn unol â'r protocol gweithio ar y cyd. Mae Archwilio Cymru wedi ystyried y gwaith archwilio mewnol ar asedau sefydlog a chaffael.

Daw Barn ac Adroddiad Blynyddol y Pennaeth Archwilio Mewnol 2019-20 i’r casgliad y gall y Swyddog Cyfrifyddu gymryd sicrwydd cymedrol bod y trefniadau i sicrhau llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth fewnol wedi’u cynllunio a’u cymhwyso’n effeithiol yn effeithiol. Roedd y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg o'r farn bod yr adroddiad yn asesiad da o'r gwaith a wnaed yn ystod y flwyddyn.

Meysydd llywodraethu eraill

Lluniodd y Pennaeth Llywodraethu a Sicrwydd Adroddiad Blynyddol ar Dwyll, ac fe’i cyflwynodd i'r Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg ochr yn ochr â'i Farn ac Adroddiad Blynyddol ar gyfer 2019-20. Ni chafodd unrhyw achosion o dwyll na chwythu'r chwiban eu nodi yn ystod 2019-20.

Dywedodd yr Uwch-berchennog Risg Gwybodaeth fod un achos o golli data personol lle roedd yn ofynnol rhoi gwybod i Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth rhwng 1 Ebrill 2019 a 31 Mawrth 2020. Mae'r Comisiwn yn parhau i ddefnyddio fframweithiau allanol a fframweithiau a safonau a gydnabyddir yn rhyngwladol i arwain ein gwaith llywodraethu a sicrwydd ynghylch seiber-ddiogelwch. Mae'r rhain yn ein helpu i barhau i ddatblygu a chryfhau ein rheolaethau seiber-ddiogelwch a sicrhau bod risgiau sy'n gysylltiedig â diogelwch gwybodaeth a data yn cael eu trin yn briodol.

Mae'r Comisiwn yn gwneud gwaith ffurfiol i fonitro cydymffurfiaeth yn erbyn rhwymedigaethau cyfreithiol a rheoliadol, a chaiff adroddiadau ar hyn eu cyhoeddi ar wefan y Comisiwn. Enghreifftiau o hyn yw'r Adroddiad Cydraddoldeb Blynyddol, yr Adroddiad Blynyddol ar Gydymffurfiaeth â'r Cynllun Ieithoedd Swyddogol, yr Adroddiad Amgylcheddol Blynyddol, ac Adroddiad Blynyddol yr Uwch Berchennog Risg Gwybodaeth.

Mae'r Tîm Llywodraethu wedi datblygu modiwl llywodraethu penodol fel rhan o raglen Datblygu Rheolwyr y Comisiwn ac mae mewn cysylltiad â Phenaethiaid Gwasanaeth i dargedu a theilwra hyn ar gyfer timau penodol.

Mae cyfarfodydd rhwng y Tîm Llywodraethu a Phenaethiaid Gwasanaeth yn cael eu cynnal drwy gydol y flwyddyn ac, ochr yn ochr ag ymarfer y datganiad sicrwydd, maent yn helpu i nodi unrhyw feysydd sydd angen ffocws neu hyfforddiant pellach. Yna eir i'r afael â hyn drwy sesiynau briffio neu hyfforddiant pellach a ddarperir gan y Tîm Llywodraethu.

Sicrwydd annibynnol

Mae Cynghorwyr Annibynnol anweithredol y Comisiwn[51] yn darparu cefnogaeth a her adeiladol i'r Comisiwn a'i waith. Eleni, mae trefniadau'r Cynghorwyr Annibynnol newydd wedi parhau i sefydlu eu hunain fel rhai sy'n ychwanegu gwerth i'r Comisiwn. Ar wahân i'w rolau pwysig ar y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg a'r Pwyllgor Cynghori ar Daliadau, Ymgysylltu a'r Gweithlu, maent wedi helpu yn y gwobrau cydnabod staff cyntaf, wedi herio uwch reolwyr fel rhan o broses y Datganiad Sicrwydd ac wedi parhau i gynnig cefnogaeth yn ystod cyfnod anodd Covid-19.

Mae canlyniadau gweithgareddau cydnabyddiaeth allanol annibynnol hefyd yn bwysig i'r Comisiwn ac yn adlewyrchu'r diwylliant a'r amgylchedd cynhwysol y mae staff y Comisiwn yn gweithio ynddynt. Mae mwy o

wybodaeth am hyn i'w gweld yn adran defnyddio adnoddau'n ddoeth yr Adroddiad Blynyddol.

Adolygiad o effeithiolrwydd y trefniadau rheoli a llywodraethu mewnol

Canolbwynt yr adolygiad o effeithiolrwydd y trefniadau llywodraethu oedd proses hunan-adolygu a herio a gwblhawyd gan y Bwrdd Rheoli ym mis Chwefror 2020.

Ystyriodd yr adolygiad hwn y datganiadau sicrwydd gan Gyfarwyddwyr a gafodd eu llunio gan ystyried datganiadau sicrwydd manwl gan bob Pennaeth Gwasanaeth. Mynychodd Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg y cyfarfod i ddarparu her annibynnol.

Roedd yr adolygiad yn ymdrin â sicrwydd ynghylch y canlynol:

- y cynnydd o ran y llwyddiannau allweddol;
- ymwybyddiaeth o egwyddorion, rheolau a gweithdrefnau llywodraethu, a chydymffurfio â hwy, ac effeithiolrwydd y trefniadau llywodraethu;
- rheoli risgiau;
- y cynnydd o ran y meysydd a nodir i'w gwella; a
- meysydd i ganolbwyntio arnynt neu eu cryfhau.

Effaith Covid-19

Aeth y Comisiwn ati'n gyflym i sefydlu trefniadau llywodraethu ynghylch ymateb y sefydliad i bandemig Covid-19. Mae'r prosesau ar gyfer gwneud penderfyniadau wedi esblygu wrth i ddifrifoldeb y sefyllfa ddod i'r amlwg.

Ddiwedd mis Chwefror, cafodd is-grŵp o'r Tîm Arweinyddiaeth, dan gadeiryddiaeth y Pennaeth Llywodraethu a Sicrwydd, ei greu i ganolbwyntio'n benodol ar drefniadau parhad busnes. Datblygodd y grŵp hwn fatrics helaeth o drothwyon, wrth i gyfnodau'r feirws fynd rhagddynt, a'r camau arfaethedig i'w cymryd yn deillio o hynny. Er enghraifft, roedd y trothwyon yn cynnwys yr achos cyntaf o'r feirws a gadarnhawyd yng Nghymru, yr achos cyntaf a gadarnhawyd yng Nghaerdydd, a'r achos cyntaf a gadarnhawyd yn y Comisiwn. Roedd y gweithredoedd yn cynnwys cyfyngu ar

nifer yr ymwelwyr, gohirio digwyddiadau ymgysylltu, cau'r ystâd yn llwyr a chyflwyno trefniadau gweithio gartref.

Cytunodd y Comisiynwyr ar y trothwyon a'r camau yn eu cyfarfod ar 16 Mawrth. Ymhlith y penderfyniadau a wnaed oedd gohirio ein holl weithgareddau ymgysylltu â'r cyhoedd a oedd ar y gweill, gan gynnwys Senedd Clwyd a oedd wedi'i drefnu ar gyfer mis Mehefin 2020. Hefyd, cytunodd y Comisiwn ar y cynnig y dylai'r Bwrdd Gweithredol (wedi'i ategu gan y Prif Gynghorydd Cyfreithiol ac uwch swyddogion cymorth y Llywydd) gymryd cyfrifoldeb gweithredol, gyda'r Llywydd yn bwynt uwchgyfeirio ar gyfer penderfyniadau gwleidyddol. Roedd y Bwrdd Gweithredol yn y ffurf hon yn cwrdd yn wythnosol i ddechrau ond newidiodd i gyfarfodydd dyddiol wrth i'r sefyllfa newid yn gyflym. Mae'r broses hon ar gyfer gwneud penderfyniadau wedi bod yn effeithiol.

Y peth pwysicaf yn ein holl waith cynllunio a gwneud penderfyniadau fu'r angen i sicrhau y gall yr Aelodau barhau i gwrdd i ymgymryd â busnes hanfodol, sef: busnes sy'n gysylltiedig â Covid-19, y rhaglen ddeddfwriaethol, a busnes arall y mae'n rhaid ei wneud o fewn amser penodol. Yn cyd-fynd â'r broses gorfforaethol ar gyfer gwneud penderfyniadau corfforaethol mae'r penderfyniadau a wnaed gan y Pwyllgor Busnes, gan gynnwys argymell nifer o Reolau Sefydlog dros dro, y cytunwyd arnynt yn y Senedd. Mae hyn wedi sicrhau bod modd i fusnes seneddol barhau, a llwyddwyd i gynnal y Cyfarfod Llawn rhithwir cyntaf erbyn 1 Ebrill 2020.

Roedd prosesau'r Pwyllgor Busnes ar gyfer gwneud penderfyniadau, ynghyd â chynllunio effeithiol a defnyddio adnoddau arbenigol i gefnogi'r fenter hon, yn golygu mai'r Senedd oedd y senedd gyntaf yn y DU (ac un o'r cyntaf yn y byd) i gynnal cyfarfod llawn rhithwir. Wrth i'r flwyddyn ariannol newydd ddechrau, mae cyfarfodydd llawn rhithwir wythnosol yn parhau ac mae Pwyllgorau hefyd wedi dechrau cyfarfod eto, hefyd ar ffurf rithwir.

Ers i'r cyfyngiadau symud ddod i rym ar 23 Mawrth, mae'r Bwrdd Gweithredol wedi parhau i arwain yn strategol ar ymateb y Comisiwn, ac mae'r Tîm Arwain llawn wedi cymryd lle cyfarfod yr is-grŵp. Mae'r ddau fforwm (y Bwrdd Gweithredol a'r Tîm Arweinyddiaeth) yn cwrdd ar ffurf rithwir. Rydym wedi addasu'n gyflym i'r dull rhithwir o weithredu ac nid yw hyn wedi amharu ar y broses o wneud penderfyniadau. Mae'r holl benderfyniadau a wnaed i fynd i'r afael â risgiau a materion sy'n gysylltiedig â'n hymateb i Covid-19 wedi'u cofnodi ac mae modd i bawb yn y Tîm Arwain gael mynediad atynt drwy Microsoft Teams. Mae'r log penderfyniadau hwn

eisoes yn profi ei werth fel cofnod a bydd yn fwy gwerthfawr yn y dyfodol fel proc i'r cof pan fyddwn yn edrych yn ôl ac yn dod i gasgliadau a'r hyn a ddysgwyd.

Fel rhagofal, mae trefniadau wedi'u rhoi ar waith a fyddai'n caniatáu i'r Cyfarwyddwr Adnoddau gael ei benodi'n Swyddog Cyfrifyddu Dros Dro fel trefniant wrth gefn, os na fydd y Swyddog Cyfrifyddu presennol yn gallu cyflawni ei rôl dros dro.

Mae Covid-19 yn parhau i fod yn fater byw y mae'r Comisiwn yn ei reoli o ddydd i ddydd. Rydym yn parhau i ddilyn cyngor diweddaraf y llywodraeth ac rydym hefyd wedi sefydlu rhwydwaith sylweddol gyda Senedd y DU a seneddau eraill ledled y byd.

Meysydd ffocws a datblygu ar gyfer 2020-21

Mae'r sefydliad yn parhau i wynebu newid mawr yn y dyfodol. Mae cynlluniau'r Comisiwn ar gyfer diwygio etholiadol, goblygiadau Brexit ac agweddau eraill ar newid cyfansoddiadol a gweithrediad deddfwrfa fach gyda llwyth gwaith mawr sy'n cynyddu, yn golygu y bydd y Comisiwn yn parhau i weld pwysau sylweddol ar adnoddau y flwyddyn nesaf.

Y prif bryder strategol ar gyfer y flwyddyn i ddod o hyd yw ein gallu i barhau i gyflawni nodau a blaenoriaethau'r Comisiwn ar yr un pryd ag wynebu nifer o heriau digynsail: gan gynnwys goblygiadau ymadawiad y DU â'r Undeb Ewropeaidd wrth i'r cyfnod trosglwyddo ddod i ben, a'r ansicrwydd a ddaw yn sgil effeithiau parhaus pandemig Covid-19.

Bydd y meysydd ffocws a datblygu penodol ar gyfer 2020-21 yn cynnwys:

- gwerthuso'r hyn a ddysgwyd ac effeithiau hirdymor y pandemig Covid-19;
- cynllunio'n effeithiol ar gyfer dechrau'r Chweched Senedd;
- gwaith parhaus ynghylch seiberddiogelwch ac adolygu diogelwch ffisegol i gadw i fyny â newid;
- gwerthuso sut rydym yn rheoli prosiectau a rhaglenni, gan gynnwys effeithiolrwydd y Swyddfa Rhaglen a Newid;
- sbarduno'r rhaglen cymorth i Bwyllgorau;

- ail-fywiogi ein hymdrechion ynghylch cydymffurfio â diogelu data / GDPR;
- adfywio ymwybyddiaeth o lywodraethu ar draws y sefydliad; a
- rhoi ffocws o'r newydd i wasanaethau ynghylch ymgysylltu â'r cyhoedd, gyda chanlyniadau clir.

Datganiad i gloi

I grynhoi, rwy'n hyderus bod y sefydliad yn dangos safon uchel iawn o ran llywodraethu. Mae cryfder hyn yn arbennig o bwysig wrth i'r Comisiwn barhau i wynebu heriau sylweddol. Rwy'n fodlon bod y gwendidau a nodwyd drwy ein prosesau sicrwydd wedi cael sylw, neu eu bod yn y broses o gael sylw. Rwyf hefyd yn fodlon, yn ystod y flwyddyn, bod y systemau a'r prosesau yn ein fframwaith llywodraethu wedi'u gweithredu a'u datblygu'n effeithiol.

Manon Antoniazzi
Prif Weithredwr a Chlerc y Senedd
Dyddiad: 15 Mehefin 2020

Staff a thaliadau

Mae'r rhan hon o'r adroddiad yn nodi gwybodaeth ariannol a sylwebaeth am ddeiliaid swyddi yn y Comisiwn, staff ac eraill a delir gan y Comisiwn.

Y Polisi Taliadau

Y Bwrdd Taliadau annibynnol (y Bwrdd), a sefydlwyd gan Fesur Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Taliadau) 2010, sy'n gyfrifol am bennu Cyflogau a Lwfansau'r Aelodau. Daeth y Bwrdd yn weithredol ym mis Medi 2010. Mae'r Fonesig Dawn Primarolo wedi cadeirio'r Bwrdd ers mis Medi 2015.

Mae'r Cadeirydd yn cael ei thalu ar raddfa o £333 y diwrnod. Caiff pedwar aelod arall y Bwrdd (Ronnie Alexander, y Fonesig Jane Roberts, Trevor Reaney a Michael Redhouse) £267 y diwrnod. Fel Bwrdd annibynnol, mae'n cyhoeddi ei Adroddiad Blynyddol ei hun. Roedd y Penderfyniad ar Gyflogau a Lwfansau'r Aelodau, a gyhoeddwyd ym mis Ebrill 2019, yn pennu cyflog sylfaenol o £67,649 (£66,847 yn 2018-19) i Aelodau ar gyfer blwyddyn ariannol 2019–20. Roedd gan ddeiliaid y swyddi canlynol hawl i gael cyflogau ychwanegol fel a ganlyn:

Swydd	O 1 Ebrill 2019	O 1 Ebrill 2018
Y Llywydd	£43,338	£42,824
Y Dirprwy Lywydd	£22,197	£21,934
Comisiynwyr y Senedd	£13,741	£13,578
Cadeiryddion pwyllgorau (uwch) [20]	£13,741	£13,578
Cadeiryddion pwyllgorau (is) [21]	£9,154	£9,045
Aelod o'r Pwyllgor Busnes	£9,154	£9,045

Mae'r tabl hwn yn destun archwiliad

O fis Ebrill 2019, cafodd arweinydd grŵp gwleidyddol nad oes ganddo swyddogaeth weithredol lwfans deiliad swydd ychwanegol wedi'i gyfrifo gan ddefnyddio lefel sylfaenol o £13,741 (£13,578 yn 2018-19) a £1,057 (£1,044 yn 2018-19) ychwanegol am bob aelod o'r grŵp hyd at uchafswm cyflog o £38,052 (£37,601 yn 2018-19).

Nid yw'r Comisiwn yn rhoi buddion mewn nwyddau. Mae'r Aelodau o'r Senedd yn aelodau o Gynllun Pensiwn Aelodau o'r Senedd chaiff cyfrifon blynyddol eu cyhoeddi ar wahân ar gyfer y cynllun hwn ar wefan y Senedd [22].

Mae'r Comisiwn yn talu cyflogau a chostau cysylltiedig Gweinidogion Cymru a'r Cwnsler Cyffredinol ac maent yn cael eu codi ar gyfrifon adnoddau'r Comisiwn er hwylustod gweinyddol. Mae Cyfrifon Adnoddau Cyfunol Llywodraeth Cymru yn cynnwys gwybodaeth am y datgeliad.

Deiliaid swyddi yn y Comisiwn

Sefydlwyd y Comisiwn ym mis Mai 2007 o dan Adran 27 o *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006* (Deddf 2006). Mae'r Comisiwn yn cynnwys pum Comisiynydd: y Llywydd, sy'n cadeirio'r Comisiwn, a phedwar arall o Aelodau

[20] Y pwyllgorau oedd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg; y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Materion Gwledig; y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol; y Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu; Pwyllgor yr Economi, Seilwaith a Sgiliau; y Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau; y Pwyllgor Materion Allanol a Deddfwriaeth Ychwanegol; y Pwyllgor Cyllid; y Pwyllgor Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Chwaraeon a'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus. Sefydlwyd pwyllgor newydd, sef y Pwyllgor ar Ddiwygio Etholiadol y Senedd, ar 18 Medi 2019.

[21] Y pwyllgorau oedd: y Pwyllgor Deisebau; y Pwyllgor Safonau Ymddygiad. O 1 Mawrth 2020, talwyd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau Ymddygiad ar y gyfradd uwch.

[22] www.senedd.cymru

o’r Senedd a benodir gan y Senedd. Rhestrir y Comisiynwyr a wasanaethodd yn ystod 2019–20 ar dudalennau 14-15.

Nid yw manylion eu pensiwn wedi’u cynnwys isod gan mai dim ond rhan o’u tâl sy’n berthnasol i’w gwaith fel Comisiynwyr. Ni all eu pensiwn cronedig a'u Gwerthoedd Trosglwyddo sydd Gyfwerth ag Arian Parod (CETV) fel Comisiynwyr gael eu gwahanu o'r cyfansymiau a gronnwyd.

Mae costau cyflogau’r Llywydd a’r Dirprwy Lywydd[23] yn cael eu talu’n uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru ac nid ydynt yn cael eu talu o gyfrifon adnoddau’r Comisiwn.

Tabl 1: Cyfanswm tâl mewn ffigurau sengl

Enw a theitl	Cyflog		Buddion Pensiwn[24 25]		Cyfanswm	
	2019-20 £’000	2018-19 £’000	2019-20 £’000	2018-19 £’000	2019-20 £’000	2018-19 £’000
Elin Jones AS - Y Llywydd	110-115	105-110	31	33	140-145	140-145
Ann Jones AS - Y Dirprwy Lywydd	85-90	85-90	33	35	120-125	120-125

Mae’r tabl hwn yn destun archwiliad.

[23] https://senedd.wales/cy/abthome/about_us-commission_assembly_administration/abt-presiding-officer/Pages/abt_us-deputy-presiding-officer.aspx

[24] Mae gwerth y buddion pensiwn a gronnwyd yn ystod y flwyddyn yn cael ei gyfrifo fel (y cynnydd gwirioneddol yn y pensiwn wedi'i luosi ag 20) namyn (y cyfraniadau a wnaed gan yr unigolyn). Nid yw'r cynnydd gwirioneddol yn cynnwys cynnydd oherwydd chwyddiant neu unrhyw gynnydd neu ostyngiadau yn sgil trosglwyddo hawliau pensiwn. (Dangosir y buddion pensiwn i'r £1,000 agosaf).

[25] Gall rhai aelodau orfod talu treth Lwfans Blynyddol o ganlyniad i groniad pensiwn yn ystod y cyfnod cyfrifyddu.

Tabl 2: Y Llywydd a'r Dirprwy Lywydd - buddion pensiwn

Enw a theitl	Gwir gynnydd mewn pensiwn £'000	Cyfanswm y pensiwn cronedig £'000	CETV ar 31 Mawrth 2020 £'000	CETV ar 31 Mawrth 2019 £'000	Gwir gynnydd mewn CETV £'000
Elin Jones AS - Y Llywydd	0-2.5	40-45	774	717	17
Ann Jones AS - Y Dirprwy Lywydd	0-2.5	35-40	747	715	31

Mae'r tabl hwn yn destun archwiliad.

Clerc y Senedd (a benodir o dan Adran 26 o Ddeddf 2006) yw Prif Weithredwr y Comisiwn a'i Brif Swyddog Cyfrifyddu. Yn ymarferol, mae'r Comisiwn wedi dirprwyo'i gyfrifoldebau gweithredol i'r Prif Weithredwr a'r Clerc, gyda rhai eithriadau. Mae ei staff yn cael eu penodi o dan baragraff 3 o Atodlen 2 i Ddeddf 2006. Mae'r Comisiwn yn annibynnol ar Weinidogion Llywodraeth Cymru.

Mae gan y Comisiwn ddyletswydd i sicrhau bod y Senedd yn cael yr eiddo, y staff a'r gwasanaethau sydd eu hangen arni i ymgymryd â'i rhwymedigaethau statudol. Mae hyn yn sicrhau y gall y Senedd a'i phwyllgorau gynnull. Mae hefyd yn annog ymwybyddiaeth y cyhoedd o'r broses ddemocrataidd ac yn hybu ymgysylltiad â'r broses honno, ac mae'n cefnogi'r uchelgais o wneud y Senedd yn gorff seneddol hygyrch ac effeithiol sy'n ennyn hyder pobl Cymru.

Cynghorwyr Annibynnol ac aelodau pwyllgorau

Mae Comisiwn y Senedd yn penodi Cynghorwyr Annibynnol i sicrhau y caiff Comisiynwyr ac uwch dîm rheoli'r Senedd eu cynorthwyo a'u herio mewn modd adeiladol wrth eu gwaith. Rhestrir y Cynghorwyr Annibynnol a wasanaethodd yn ystod 2019–20 ar dudalennau 16-17.

Uwch-aelodau o staff y Comisiwn

Penodir staff y Comisiwn, yn unol ag amodau a thelerau a bennir gan y Comisiwn, yn ôl teilyngdod ar sail cystadleuaeth deg ac agored. Mae'r dull hwn yn unol â threfniadau'r gwasanaeth sifil. Nid yw staff yn aelodau o'r Gwasanaeth Sifil ond mae ganddynt hawl i fuddion o dan drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil.

Dangosir uwch-aelodau o staff y Comisiwn yn y tabl isod. Cytunwyd ar y swyddi cyfarwyddwyr hyn yn unol ag Offeryn Dirprwyo'r Comisiwn. Mae'r

Cyfarwyddwyr wedi dweud nad oes ganddynt unrhyw fuddiannau trydydd parti arwyddocaol a allai wrthdaro â'u dyletswyddau.

Mae'r uwch-reolwyr y mae'r adroddiad hwn yn berthnasol iddynt yn cael eu penodi am gyfnod penagored. Os terfynir eu cyflogaeth yn gynnar am unrhyw reswm ac eithrio camymddygiad neu ymddiswyddiad, bydd yr unigolyn yn cael iawndal, fel y nodir yng Nghynllun Iawndal y Gwasanaeth Sifil.

Enw	Teitl a phresenoldeb mewn cyfarfodydd
Manon Antoniazzi	Prif Weithredwr a Chlerc y Senedd Roedd Manon Antoniazzi yn bresennol mewn saith allan o saith cyfarfod y Comisiwn, pedwar allan o bedwar cyfarfod y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg a phedwar allan o bedwar cyfarfod y Pwyllgor Cynghori ar Daliadau, Ymgysylltu a Gweithlu.
Siwan Davies	Cyfarwyddwr Busnes y Senedd Roedd Siwan Davies yn bresennol mewn saith allan o saith cyfarfod y Comisiwn a dau allan o bedwar cyfarfod y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg.
Dave Tosh	Cyfarwyddwr Adnoddau'r Senedd Roedd Dave Tosh yn bresennol mewn pump allan o saith cyfarfod y Comisiwn, pedwar allan o bedwar cyfarfod y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg a phedwar allan o bedwar cyfarfod y Pwyllgor Cynghori ar Daliadau, Ymgysylltu a Gweithlu.
Craig Stephenson - hyd at 13 Medi 2019	Cyfarwyddwr Ymgysylltu Roedd Craig Stephenson yn bresennol mewn tri allan o dri chyfarfod y Comisiwn.
Arwyn Jones - o 9 Medi 2019	Cyfarwyddwr Cyfathrebu ac Ymgysylltu y Senedd Roedd Arwyn Jones yn bresennol mewn pedwar allan o bedwar cyfarfod y Comisiwn, dau allan o ddau gyfarfod y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg a dau allan o ddau gyfarfod y Pwyllgor Cynghori ar Daliadau, Ymgysylltu a Gweithlu.
Elisabeth Jones - hyd at 31 Mai 2019	Prif Gynghorydd Cyfreithiol

Heblaw Prif Weithredwr a Chlerc y Senedd, nid yw'r cyfarwyddwyr yn mynd i bob un o gyfarfodydd y Comisiwn a'i Bwyllgorau. Mae'r cyfarwyddwyr yn bresennol mewn cyfarfodydd sy'n cyfateb i'w cyfrifoldebau unigol.

Tabl 3: Cyfanswm cydnabyddiaeth mewn ffigurau sengl

Enw	Cyflog (£'000)		Buddion pensiwn (i'r £1,000 agosaf) [26]		Cyfanswm (£'000)	
	2019-20	2018-19	2019-20	2018-19	2019-20	2018-19
Manon Antoniazzi	135-140	130-135	54	51	190-195	180-185
Siwan Davies o 4 Chwefror 2019 ymlaen	90-95	10-15	35	6	125-130	15-20
Adrian Crompton hyd at 20 Gorffennaf 2018	-	35-40	-	8	-	45-50
Dave Tosh	110-115	110-115	47	38	155-160	145-150
Craig Stephenson hyd at 13 Medi 2019	45-50	100-105	22	92	65-70	190-195
Arwyn Jones O 9 Medi 2019 ymlaen	45-50	-	19	-	65-70	-
Elisabeth Jones hyd at 31 Mai 2019	10-15	80-85	22	16	35-40	95-100

Mae'r tabl hwn yn destun archwiliad.

Mae "cyflog" yn cynnwys cyflog gros, tâl goramser a lwfansau recriwtio a chadw.

Nid yw Prif Weithredwr a Chlerc y Senedd na'r Cyfarwyddwyr yn cael taliadau bonws na buddion mewn nwyddau.

Y cyflog cyfwerth â blwyddyn lawn 2019-20 i Elisabeth Jones oedd £101,346, i Craig Stephenson oedd £101,346 ac i Arwyn Jones oedd £86,228. Y cyflog cyfwerth â blwyddyn lawn yn 2018-19 i Adrian Crompton oedd £124,953 ac i Siwan Davies oedd £89,817.

Gadawodd Elisabeth Jones Gomisiwn y Senedd ar 31 Mai 2019 o dan delerau y cytunwyd arnynt a darparwyd ar gyfer y gost o £115-120,000 o fewn cyfrifon 2018-19 ac fe'u talwyd yn 2019-20. Gadawodd Craig Stephenson Gomisiwn y Senedd ar 13 Medi 2019 o dan delerau y cytunwyd arnynt a darparwyd ar

[26] Mae gwerth y buddion pensiwn a gronnwyd yn ystod y flwyddyn yn cael ei gyfrifo fel (y cynnydd gwirioneddol yn y pensiwn wedi'i luosi ag 20) namyn (y cyfraniadau a wnaed gan yr unigolyn). Nid yw'r cynnydd gwirioneddol yn cynnwys cynnydd oherwydd chwyddiant neu unrhyw gynnydd neu ostyngiadau yn sgil trosglwyddo hawliau pensiwn.

gyfer y gost o £125-130,000 o fewn cyfrifon 2018-19 ac fe'u talwyd yn 2019-20. Roedd y taliadau hyn yn rhan o Gynllun Ymadael Gwirfoddol ehangach y manylir arno yn nodyn 2D o'r cyfrifon hyn.

Mae swydd y Prif Gynghorydd Cyfreithiol, a ddaliwyd yn flaenorol gan Elisabeth Jones, wedi bod yn wag ers 31 Mai 2019. Darperir cyngor cyfreithiol i'r Comisiwn ar hyn o bryd gan Huw Williams ar sail ymgynghoriaeth dros dro. Yn ystod mis Mehefin a mis Gorffennaf 2019 darparwyd y gwasanaeth hwn i'r Comisiwn ar sail secondiad gan Huw Williams drwy Geldards LLP ar gost o £19,000. Rhwng 1 Awst 2019 a 31 Mawrth 2020, darparwyd y gwasanaeth hwn i'r Comisiwn gan Huw Williams ar sail ymgynghoriaeth ar gost o £80,000.

Cyflogau staff y Comisiwn

Datgelir y berthynas rhwng canolbwynt taliadau'r cyfarwyddwr sydd ar y cyflog uchaf yn ystod y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020 a thaliad canolrifol staff y Comisiwn yn y tabl a ganlyn. Cyflogau yw tâl blynyddol amser llawn cyfatebol yr holl staff (gan gynnwys staff asiantaeth a staff dros dro) fel ar 31 Mawrth 2020. Nid yw'n cynnwys cyfraniadau Yswiriant Gwladol na Blwydd-daliad y Cyflogwr. Nid oes unrhyw fuddion mewn nwyddau na bonysau sy'n gysylltiedig â pherfformiad yn daladwy yn 2019-20 nac yn 2018-19.

Mesur	2019-20 Cyflog £	2019-20 Cyflog £
Band y cyfarwyddwr sydd ar y cyflog uchaf	135,000 - 140,000	130,000 - 135,000
Cyfanswm taliad canolrifol	37,647	34,315
Cymhareb	3.65	3.86

Mae'r tabl hwn yn destun archwiliad.

Y prif ffactor sy'n cyfrannu at y cynnydd o oddeutu deg y cant yn y cyflog canolrifol yw'r canolbwynt cyflog yn symud o un pwynt cyflog i'r llall. Mae'r gymhareb ei hun wedi gostwng tua phump y cant, gan fod cyflog y Cyfarwyddwr ar y cyflog uchaf hefyd wedi symud i fyny un band.

Yn 2019-20, ac yn 2018-19, ni roddwyd unrhyw daliadau a oedd yn fwy na chyflog y cyfarwyddwr a oedd ar y cyflog uchaf. Roedd y taliadau yn amrywio

o £18,000, a oedd yn sicrhau bod gweithwyr yn cael Cyflog Byw, i £138,000 (£18,000 i £132,000 yn 2018-19).

Mae cyfanswm y tâl yn cynnwys cyflog. Nid yw'n cynnwys taliadau diswyddo, cyfraniadau pensiwn y cyflogwr na gwerth trosglwyddo pensiynau sy'n gyfwerth ag arian parod.

Pensiynau

Tabl 4: Uwch-reolwyr – buddion pensiwn

Gwir gynnydd mewn pensiwn [27] £'000	Cyfanswm y pensiwn cronedig [28] £'000	CETV ar 31 Mawrth 2020 [29] £'000	CETV ar 31 Mawrth 2019 £'000	Gwir gynnydd mewn CETV £'000
Prif Weithredwr a Chlerc y Senedd: *Manon Antoniazzi*				
2.5-5.0	15-20	257	206	31
Cyfarwyddwr Busnes y Senedd: *Adrian Crompton – hyd at 20 Gorffennaf 2018*				
Amherthnasol	Amherthnasol	Amherthnasol	891	Amherthnasol
Cyfarwyddwr Busnes y Senedd: *Siwan Davies*				
0-2.5	0-5	28	4	18
Cyfarwyddwr Adnoddau'r Senedd*: Dave Tosh*				
2.5-5.0	45-50	701	633	32
Cyfarwyddwr Gwasanaethau'r Comisiwn: *Craig Stephenson – hyd at 13 Medi 2019*				
0-2.5 ynghyd â chyfandaliad o 0-2.5	45-50 ynghyd â chyfandaliad o 140-145	1,059	1,033	14
Cyfarwyddwr Cyfathrebu ac Ymgysylltu: *Arwyn Jones - o 9 Medi 2019*				
0-2.5	0.5	10	-	6
Prif Gynghorydd Cyfreithiol: Elisabeth Jones				
0-2.5	40-45	884	856	23

Mae'r tabl hwn yn destun archwiliad.

[27] Gwir gynnydd yn y pensiwn a'r cyfandaliad cysylltiedig ar oedran pensiwn.

[28] Cyfanswm y pensiwn cronedig ar oedran pensiwn, a chyfandaliad cysylltiedig ar 31 Mawrth 2020 ar gyfer deiliaid swyddi cyfredol, ac ar y dyddiad y gwnaethant roi'r gorau i ddal swydd ar gyfer deiliaid swyddi blaenorol.

[29] Mae gwerth y buddion pensiwn a gronnwyd yn ystod y flwyddyn yn cael ei gyfrifo fel (y cynnydd gwirioneddol yn y pensiwn wedi'i luosi â 20) plws (y cynnydd gwirioneddol mewn unrhyw gyfandaliad) namyn (y cyfraniadau a wnaed gan yr unigolyn). Nid yw'r cynnydd gwirioneddol yn cynnwys cynnydd oherwydd chwyddiant neu unrhyw gynnydd neu ostyngiadau yn sgil trosglwyddo hawliau pensiwn.

Pensiynau'r Gwasanaeth Sifil

Darperir buddion pensiwn i staff y Senedd drwy drefniadau Cynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil. O 1 Ebrill 2015 cyflwynwyd cynllun pensiwn newydd ar gyfer gweision sifil – sef y Cynllun Pensiwn Gweision Sifil ac Eraill neu alpha, sy'n darparu buddion ar sail gyrfa ar gyfartaledd gydag oedran pensiwn arferol sy'n hafal i Oedran Pensiwn y Wladwriaeth yr aelod (neu 65 oed os yw'n uwch). O'r dyddiad hwnnw, ymunodd yr holl weision sifil newydd eu penodi a mwyafrif y rhai a oedd eisoes yn gweithio yn y gwasanaeth ag alpha. Cyn y dyddiad hwnnw, roedd gweision sifil yn cymryd rhan ym Mhrif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS). Mae pedair adran i Brif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil: tair adran sy'n darparu buddion ar sail cyflog terfynol (sef y cynlluniau classic, premium, classic plus) gydag oedran pensiwn arferol o 60; ac un adran sy'n darparu buddion ar sail gyrfa gyfan (nuvos) gydag oedran pensiwn arferol o 65.

Ni chaiff y trefniadau statudol hyn eu hariannu a chaiff costau'r buddion eu talu o swm o arian y bydd Senedd y DU yn pleidleisio arno bob blwyddyn. Bydd pensiynau sy'n daladwy o dan y cynlluniau classic, premium, classic plus, nuvos ac alpha yn cynyddu'n flynyddol yn unol â deddfwriaeth yn ymwneud â Chynyddu Pensiynau. Arhosodd aelodau presennol y PCSPS a oedd o fewn 10 mlynedd i'w hoedran pensiwn arferol ar 1 Ebrill 2012 yn y PCSPS ar ôl 1 Ebrill 2015. Bydd y rhai a oedd rhwng 10 mlynedd a 13 mlynedd a 5 mis i'w hoedran pensiwn arferol ar 1 Ebrill 2012 yn newid i alpha rywbryd rhwng 1 Mehefin 2015 a 1 Chwefror 2022. Mae pob aelod sy'n newid i alpha wedi bancio eu buddion o PCSPS, gyda'r rhai sydd â buddion cynharach yn un o adrannau cyflog terfynol PCSPS yn cael y buddion hynny yn seiliedig ar eu cyflog terfynol pan fyddant yn gadael alpha (Mae'r ffigurau pensiwn a ddyfynnir ar gyfer swyddogion yn dangos pensiwn a enillwyd ym Mhrif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS) neu'r cynllun alpha – fel y bo'n briodol. Os oes gan swyddog fuddion yn y PCSPS ac alpha, y ffigur a ddyfynnir yw gwerth cyfun ei fuddion yn y ddau gynllun.)

Gall yr aelodau a ymunodd o fis Hydref 2002 ddewis naill ai'r trefniant â buddion wedi'u diffinio priodol neu bensiwn cyfranddeiliaid 'prynu arian' gyda chyfraniad gan y cyflogwr (cyfrif pensiwn partnership).

Mae cyfraniadau gweithwyr yn gysylltiedig â chyflog ac maent yn amrywio rhwng 4.6 y cant ac 8.05 y cant o enillion pensiynadwy ar gyfer aelodau y

cynlluniau classic, premium, classic plus, nuvos ac alpha. Mae buddion yn y cynllun classic yn crynhoi ar gyfradd o 1/80 o gyflog pensiynadwy terfynol ar gyfer pob blwyddyn o wasanaeth. Yn ogystal â hyn, telir cyfandaliad sy'n gyfwerth â'r tair blynedd cyntaf o bensiwn pan fydd rhywun yn ymddeol. Mae buddion yn y cynllun premium yn crynhoi ar gyfradd o 1/60 o gyflog pensiynadwy terfynol ar gyfer pob blwyddyn o wasanaeth. Yn wahanol i gynllun classic, nid oes cyfandaliad awtomatig. Yn ei hanfod, cyfuniad yw'r cynllun classic plus, gyda'r buddion sy'n gysylltiedig â gwasanaeth cyn 1 Hydref 2002 yn cael eu cyfrifo'n fras fel y gwneir yn y cynllun classic a'r buddion am wasanaeth o fis Hydref 2002 ymlaen wedi'u cyfrifo fel y gwneir yn y cynllun premium. Gyda chynllun nuvos, mae aelod yn cronni pensiwn yn seiliedig ar ei gyflog pensiynadwy yn ystod y cyfnod y bu'n aelod o'r cynllun. Ar ddiwedd blwyddyn y cynllun (31 Mawrth), telir 2.3 y cant o gyflog pensiynadwy'r aelod yn ystod blwyddyn y cynllun i'w gyfrif pensiwn a chaiff y pensiwn cronedig ei uwchraddio yn unol â deddfwriaeth yn ymwneud â Chynyddu Pensiynau. Mae buddion cynllun alpha yn cronni mewn ffordd debyg i gynllun nuvos, heblaw bod y gyfradd gronni yn 2.32 y cant. Ym mhob achos, gall aelodau ddewis ildio pensiwn am gyfandaliad hyd at y terfynau a nodir yn *Neddf Cyllid 2004*.

Trefniant pensiwn cyfranddeiliaid yw'r cyfrif pensiwn partnership. Mae'r cyflogwr yn talu cyfraniad sylfaenol o rhwng 8 y cant a 14.75 y cant (yn dibynnu ar oedran yr aelod) i gynnyrch pensiwn cyfranddeiliaid a ddewisir gan y cyflogai gan y darparwr penodedig – sef Legal & General. Nid oes yn rhaid i'r cyflogai gyfrannu ond, os bydd yn gwneud hynny, bydd y cyflogwr yn rhoi cyfraniad cyfatebol hyd at derfyn o 3 y cant o gyflog pensiynadwy (yn ychwanegol at gyfraniad sylfaenol y cyflogwr). Mae cyflogwyr hefyd yn cyfrannu 0.5 y cant ychwanegol o gyflog pensiynadwy i dalu cost yswiriant budd risg a ddarperir yn ganolog (marwolaeth mewn swydd ac ymddeoliad oherwydd salwch).

Y pensiwn cronedig a ddyfynnir yw'r pensiwn y bydd hawl gan yr aelod i'w gael pan fydd yn cyrraedd oedran pensiwn, neu yn union ar ôl iddo beidio â bod yn aelod gweithredol o'r cynllun os yw eisoes wedi cyrraedd oedran pensiwn neu os yw'n hŷn na hynny. Oedran pensiwn aelodau cynlluniau classic, premium a classic plus yw 60 oed, a 65 yw'r oed ar gyfer aelodau cynllun nuvos, a'r oedran uchaf, sef 65 oed, neu Oedran Pensiwn y Wladwriaeth ar gyfer aelodau o alpha. (Mae'r ffigurau pensiwn a ddyfynnir ar gyfer uwch-aelodau o staff yn dangos pensiwn a enillwyd ym Mhrif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS) neu'r cynllun alpha – fel y bo'n briodol. Os

oes gan y swyddog fuddion yn y PCSPS ac alpha, y ffigur a ddyfynnir yw'r gwerth cyfunol o'i fuddion yn y ddau gynllun, ond noder y gallai cyfran o'r pensiwn hwnnw fod yn daladwy o wahanol oedrannau).

Ceir rhagor o fanylion am drefniadau Cynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil ar y wefan **www.civilservicepensionscheme.org.uk**

Y gwerth Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod (CETV)

Y Gwerth Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod (CETV) yw gwerth cyfalaf buddion'r cynllun pensiwn a gronnwyd gan aelod ar adeg benodol yn ôl asesiad yr actwari. Y budd–daliadau a gaiff eu prisio yw buddion cronedig yr aelod ac unrhyw bensiwn amodol i briod sy'n daladwy o'r cynllun. Taliad yw CETV a wneir gan gynllun neu drefniant pensiwn i ddiogelu buddion pensiwn mewn cynllun neu drefniant pensiwn arall pan fydd yr aelod yn gadael cynllun ac yn dewis trosglwyddo'r buddion a gronnwyd eisoes yn ei gynllun blaenorol. Mae'r ffigurau pensiwn a ddangosir yn nodi'r buddion a gronnwyd gan yr unigolion o ganlyniad i gyfanswm cyfnod ei aelodaeth o'r cynllun pensiwn, nid dim ond ei wasanaeth mewn swydd uwch sy'n destun datgeliad.

Mae'r ffigurau yn cynnwys gwerth unrhyw fuddion pensiwn mewn cynllun neu drefniant arall y mae'r unigolyn wedi'i drosglwyddo i drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Maent hefyd yn cynnwys unrhyw fuddion pensiwn ychwanegol a gronnwyd i'r aelod oherwydd iddynt brynu buddion pensiwn ychwanegol ar eu cost eu hunain. Cyfrifir CETV yn unol â *Rheoliadau Cynlluniau Pensiwn Galwedigaethol (Gwerthoedd Trosglwyddo) (Diwygio) 2008* ac nid yw'n ystyried unrhyw ostyngiad gwirioneddol na phosibl mewn buddion o ganlyniad i'r Dreth Lwfans Gydol Oes a all fod yn ddyledus pan hawlir buddion pensiwn.

Gwir gynnydd mewn CETV

Mae hyn yn adlewyrchu'r cynnydd mewn CETV a ariennir gan y cyflogwr. Nid yw'n cynnwys cynnydd yn y pensiwn cronedig oherwydd chwyddiant, cyfraniadau sy'n cael eu talu gan y gweithiwr (gan gynnwys gwerth unrhyw fuddion a drosglwyddwyd o gynllun neu drefniant pensiwn arall) ac mae'n defnyddio ffactorau prisio cyffredin y farchnad ar ddechrau ac ar ddiwedd y cyfnod.

Rhwymedigaethau pensiwn

Mae'r modd yr ymdrinnir â rhwymedigaethau pensiwn a manylion y cynlluniau pensiwn perthnasol wedi'u nodi yn y Datganiad o Bolisïau Cyfrifyddu yn y cyfrifon hyn.

Cynllun Ymadael Gwirfoddol

Gellir gweld manylion y rhwymedigaethau sy'n codi o ganlyniad i Gynllun Ymadael Gwirfoddol 2018-19 yn Nodyn 2 D (ar dudalen 173).

Nifer y staff

Niferoedd staff yn ôl categori

Mae'r holl uwch-reolwyr a'r holl staff yn cael eu cyflogi gan y Comisiwn. Roedd nifer cyfartalog y staff cyfwerth ag amser llawn a gyflogwyd gan y Comisiwn yn ystod y flwyddyn (gan gynnwys uwch-reolwyr) fel a ganlyn:

Tabl 5: Nifer gyfartalog y staff cyfwerth ag amser llawn

Categori	2019-20	2018-19
Staff a gyflogwyd	434.72	432.49
Staff ar secondiad	4.65	2.29
Staff dros dro / achlysurol	14.02	8.01
Cyfanswm	**453.39**	**442.79**

Mae'r tabl hwn yn destun archwiliad.

Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, roedd y Comisiwn yn cyflogi 459 o staff cyfwerth ag amser llawn (454 ar 31 Mawrth 2019).

Tabl 6: Cyfansoddiad staff yn ôl rhywedd a band cyflog*

Categori	**31 Mawrth 2020**				
	Menywod	Dynion	Anneuaidd	Hunaniaeth Rhywedd Arall	**Cyfanswm**
Cyfarwyddwyr	2	2	0	0	**4**
Staff	245	234	0	0	**479**
Cyfanswm	**247**	**236**	**0**	**0**	483

Categori	**31 Mawrth 2019**				
	Menywod	Dynion	Anneuaidd	Hunaniaeth Rhywedd Arall	**Cyfanswm**
Cyfarwyddwyr	3	2	0	0	**5**
Staff	241	232	0	0	**473**
Cyfanswm	**244**	**234**	**0**	**0**	**478**

*Yn y tablau uchod caiff staff a gyflogir eu nodi fel niferoedd cyfwerth ag amser llawn. Fodd bynnag, nodir fod y dadansoddiad o ran rhywedd yn niferoedd gwirioneddol.

Nid yw cynghorwyr annibynnol wedi'u cynnwys yn y ffigurau cyfwerth ag amser llawn na'r dadansoddiad rhywedd uchod.

Data absenoldeb salwch

Y gyfradd absenoldeb salwch gyffredinol am y flwyddyn oedd 4.00 y cant (3.66 y cant yn 2018-19), neu 8.80 (7.75 yn 2018-19) diwrnodau gwaith cyfartalog y pen. Mae'r Comisiwn yn cadw ffocws strategol ar reoli absenoldeb ac mae'n cefnogi yn hyn o beth drwy gymorth rheolwyr llinell, yr Adran Adnoddau Dynol ac Iechyd Galwedigaethol. Mae absenoldeb sy'n gysylltiedig â materion iechyd meddwl a lles bellach i gyfrif am 29% o'r absenoldeb (yn is na'r 35% yn 2018-19). Rydym yn parhau i ganolbwyntio ar sut y gallwn gefnogi staff er mwyn gwella eu llesiant.

Rydym wedi parhau â'n gwaith ar gynlluniau i gefnogi a gwella iechyd a llesiant. Eleni, darparwyd amrywiaeth o sesiynau ymwybyddiaeth ar ganser, dementia, a'r menopos, ac rydym yn parhau i ganolbwyntio ar iechyd meddwl, ac yn darparu sesiynau hyfforddiant ar reoli emosiynau, straen a deall iechyd meddwl a llesiant ar gyfer rheolwyr.

Buom yn canolbwyntio hefyd ar les dynion, a dathlwyd Diwrnod Rhyngwladol Iechyd Dynion gyda brecwast a thrafodaeth banel am faterion iechyd meddwl dynion ac am ganser y prostad a chanser y coluddyn. Cafwyd nifer o weithgareddau drwy gydol mis Tachwedd, fel MOT iechyd dynion gyda'r Ymgynghorydd Iechyd Galwedigaethol, i gefnogi'r diwrnod hwnnw.

Cynhaliwyd arolwg lles hefyd, â'r nod o ddeall y meysydd yr oedd staff yn teimlo a oedd yn bwysig o ran llesiant, fel bod modd i ni ganolbwyntio ar y gweithgareddau hynny fel rhan o strategaeth llesiant ar ei newydd wedd. Rydym o'r farn y bydd y gwaith hwn yn cefnogi ac yn gwella lles gweithwyr, ac yn arwain at leihad parhaus o ran lefelau absenoldeb.

Anabledd

Mae gennym gamau ar waith i gefnogi gweithwyr sy'n nodi bod ganddynt anabledd. Mae ein Polisi Llenwi Swyddi Gwag yn cyfeirio at ein harfer o roi cyfweliad i ymgeiswyr sy'n diwallu gofynion sylfaenol y rôl, ac mae hyn hefyd yn berthnasol yn fewnol i weithwyr sydd am gael dyrchafiad.

Gwneir addasiadau rhesymol, lle bynnag y bo hynny'n bosibl, yn dilyn trafodaethau rhwng gweithwyr a rheolwyr ar gyfer gweithwyr mewn swydd neu sy'n dychwelyd i'r gwaith yn dilyn anaf neu ddatblygiad salwch a allai gael effaith ar eu gallu i wneud eu gwaith.

Perthynas â'r undebau llafur

Mae Fforwm Partneriaeth Comisiwn y Senedd yn gorff sy'n cynnwys rheolwyr a chynrychiolwyr Ochr yr Undebau Llafur. Arweiniodd adolygiad diweddar o Gytundeb y Bartneriaeth at greu cyfarfod partneriaeth strategol, a chyfarfod partneriaeth gweithredol, i sicrhau bod cyfle i drafod materion eang ar draws y Comisiwn, ac mae'r ddau yn cwrdd bob chwarter. Gall y naill ochr a'r llall godi pynciau i'w trafod; yn gyffredinol, maent yn bynciau sy'n cael effaith ar draws Comisiwn y Senedd. Mae gan bob un o'r tri undeb swyddogol (PCS, FDA a Prospect) eu cynrychiolwyr eu hunain ond mae'r tri yn gweithio gyda'i gilydd yn rheolaidd i gynrychioli holl aelodau eu hundebau.

Amrywiaeth a chynhwysiant

Un o flaenoriaethau'r Comisiwn ar gyfer y cyfnod hwn o'r Senedd yw y gall yr holl Aelodau, staff ac ymwelwyr weithio mewn amgylchedd diogel sy'n rhoi ystyriaeth i urddas a pharch. Felly mae'n bwysig bod y Senedd yn parhau i fod yn hygyrch i bobl Cymru a thu hwnt: gan ei gwneud yn berthnasol, yn hawdd ac yn ystyrlon i bobl ryngweithio â'i gwaith a chyfrannu ato. Mae'n bwysig hefyd ein bod yn gyflogwr cynhwysol, sy'n galluogi ein holl staff i gyflawni eu potensial llawn.

Mae rhagor o wybodaeth i'w chael yn yr Adroddiad Blynyddol ar Amrywiaeth a Chynhwysiant.

Manon Antoniazzi
Prif Weithredwr a Chlerc y Senedd
Dyddiad: 15 Mehefin 2020

Atebolrwydd ac archwilio

Datganiad am gyflenwad y Senedd a nodiadau ategol

a) Crynodeb o Alldro Adnoddau 2019-20

		Cyllideb	Alldro	2019-20	2018-19
		Cyfanswm £'000	Cyfanswm £'000	Cyfanswm alldro net o'i gymharu â'r gyllideb: tanwariant / (gorwariant) £'000	Alldro £'000
Adnoddau i'w defnyddio gan Gomisiwn y Senedd	Nodyn SOS 01	40,291	39,818	473	38,216
Adnoddau mewn perthynas â phenderfyniadau'r Bwrdd Taliadau	Nodyn SOS 01	15,697	14,956	741	14,731
Gwariant a reolir yn flynyddol	Nodyn SOS 01	1,650	1,562	88	1,418
		57,638	**56,336**	**1,302**	**54,365**

Mae'r tabl hwn yn destun archwiliad.

Ceir eglurhad o'r gwahaniaeth rhwng y gyllideb a gymeradwywyd a'r alldro yn SOS 01 ac yn yr Adroddiad ar Berfformiad.

Mae'r nodiadau ar dudalennau 154 i 182 yn rhan o'r Cyfrifon hyn

b) Gofyniad arian parod net 2019-20

		Cyllideb	Alldro	2019-20	2018-19
				Cyfanswm alldro net o'i gymharu â'r gyllideb: tanwariant / (gorwariant)	**Alldro**
		£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Gofyniad arian parod net	Nodyn SOS 03	54,088	53,482	606	50,156

Mae'r tabl hwn yn destun archwiliad.

Mae SOS 03 i'w weld yn yr Atodiad – adrodd ar reoleidd-dra, tudalen 183.

Nodiadau i gyd-fynd â'r Cyfrifon Adnoddau

(Datganiad am gyflenwad y Senedd)

SOS 01. Dadansoddiad o'r alldro adnoddau net 2019-20

Gwariant Refeniw	Alldro £'000	Dadansoddiad o'r gyllideb a gymeradwywyd £'000	Alldro o'i gymharu â'r gyllideb a gymeradwywyd £'000	Dadansoddiad o'r gyllideb ddiwygiedig £'000	Alldro o'i gymharu â'r gyllideb ddiwygiedig £'000	Alldro 2018-19 £'000
Cyflogau staff a chostau cysylltiedig	23,596	23,784	188	24,749	1,153	23,507
Costau nad ydynt yn ymwneud â staff	15,795	15,262	(533)	15,262	(533)	14,712
Gwariant refeniw gros	**39,391**	**39,046**	**(345)**	**40,011**	**620**	**38,219**
Incwm refeniw gros wedi'i gymhwyso	(220)	(220)	0	(220)	0	(181)
Gwariant refeniw net	**39,171**	**38,826**	**(345)**	**39,791**	**620**	**38,038**
Gwariant cyfalaf	647	500	(147)	500	(147)	178
Alldro adnoddau net (gwariant y Comisiwn)	**39,818**	**39,326**	**(492)**	**40,291**	**473**	**38,216**
Cyflogau a Lwfansau Aelodau a chostau cysylltiedig	14,956	16,197	1,241	15,697	741	14,731
Alldro adnoddau	**54,774**	**55,523**	**749**	**55,988**	**1,214**	**52,947**
Costau Cyllid Pensiwn yr Aelodau	1,562	1,500	(62)	1,650	88	1,418
Cyfanswm alldro adnoddau net	**56,336**	**57,023**	**687**	**57,638**	**1,302**	**54,365**

Mae'r tabl hwn yn destun archwiliad

Mae'r nodiadau ar dudalennau 154 i 182 yn rhan o'r Cyfrifon hyn

Dadansoddiad o alldro adnoddau net – Sylwebaeth reoli

Yr alldro adnoddau, cyn costau cyllid pensiwn, ar gyfer 2019-20 oedd £54.8 miliwn yn erbyn cyllideb o £56.0 miliwn gan arwain at danwariant cyffredinol o £1.2 miliwn (2.2 y cant).

Yn y blynyddoedd blaenorol mae Comisiwn y Senedd wedi adleoli adnoddau nas defnyddiwyd o'r gyllideb Cyflogau a Lwfansau Aelodau er mwyn ariannu gofynion blaenoriaeth yn hytrach na gorfod gofyn am Gyllideb Atodol.

O 2019-20 mae'r Comisiwn wedi sefydlu cronfa Prosiect fel bod cyllidebau'r Comisiwn a'r Bwrdd Taliadau yn cael eu cadw ar wahân. Roedd tanwariant o oddeutu 5 y cant yn erbyn adnoddau'r Bwrdd Taliadau, yn bennaf oherwydd lefel uchel o drosiant ymhlith staff cymorth Aelodau o'r Senedd.

Roedd y tanwariant gweithredol ar adnoddau i'w defnyddio gan y Comisiwn yn £0.5 miliwn neu 1.2 y cant. Daw'r tanwariant o fewn targedau'r Comisiwn, ond mae'n uwch nag y byddai wedi bod heb yr amhariad a ddeilliodd yn sgil y pandemig Covid-19 yn chwarter olaf y flwyddyn. Yn ystod 2019-20, aethpwyd ymlaen â nifer o feysydd buddsoddi. Roedd y rhain yn cynnwys digwyddiadau i nodi 20 mlynedd o ddatganoli, datblygu gwefan newydd, gwaith seilwaith yn Nhŷ Hywel, ailosod offer TGCh yn raddol, sef systemau clyweledol a systemau darlledu yn benodol, a thechnoleg i gefnogi'r Cyfarfod Llawn, y pwyllgorau a gwaith ymchwil. Roedd cyflogau staff a chostau cysylltiedig wedi'u tanwario o oddeutu pump y cant yn erbyn y gyllideb o ganlyniad i lefel uchel o drosiant staff. Defnyddiwyd y tanwariant hwn i ariannu'r gronfa brosiect.

O ran cyllideb Gwariant a Reolir yn Flynyddol y Comisiwn, mae hi'n gyllideb ar gyfer yr addasiad cyfrifyddu nad yw'n arian parod mewn perthynas â rhwymedigaeth ariannol Cynllun Pensiwn Aelodau'r Senedd yn y dyfodol. Gosodwyd y gyllideb ar gyfer 2019-20 ym mis Tachwedd 2018 a gwnaed yr amcangyfrif a oedd yn ofynnol ar gyfer gwariant a reolir yn flynyddol o £1.5 miliwn ar sail data a oedd ar gael ar y pryd.

Ym mis Mehefin 2019 cafodd y Comisiwn amcangyfrifon wedi'u diweddaru gan gynghorwyr proffesiynol. Roedd y cyfrifiadau newydd yn adlewyrchu newidiadau hysbys i'r newidynnau sy'n effeithio ar yr amcangyfrif o rwymedigaethau'r cynllun, ac a arweiniodd at amcangyfrif diwygiedig o oddeutu £1.65 miliwn ar gyfer 2019-20.

Mae'r nodiadau ar dudalennau 154 i 182 yn rhan o'r Cyfrifon hyn

Cyflwynodd y Comisiwn gyllideb atodol gwariant a reolir yn flynyddol o £1.65 miliwn er mwyn sicrhau bod digon wrth gefn i ymdopi ag unrhyw amrywiad o'r amcangyfrif yn y ffigurau diwedd blwyddyn terfynol. Y ffigur diwedd blwyddyn a gadarnhawyd oedd £1.56 miliwn a oedd yn golygu bod tanwariant o £0.1 miliwn. Dychwelodd y gyllideb atodol hefyd £0.5 miliwn o danwariant rhagamcanol yng nghyllideb Cyflogau a Lwfansau'r Aelodau.

SOS 02. Cysoni'r alldro â'r gwariant gweithredu net.

	Noder	2019-20 £000	2018-19 £'000
Alldro Adnoddau Net	SOS 01	56,336	54,365
Gwariant cyfalaf	4	(647)	(178)
Taliadau uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru		761	728
Incwm sy'n daladwy i Gronfa Gyfunol Cymru	SOS 05	-	-
Gwariant gweithredu net		**56,450**	**54,915**

Mae'r tabl hwn yn destun archwiliad

Mae'r taliadau uniongyrchol ar Gronfa Gyfunol Cymru, sef £761,220 (£728,112 yn 2018-19) yn deillio o gostau cyflogau'r Llywydd, y Dirprwy Lywydd, Archwilydd Cyffredinol Cymru, ac Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, ac o gostau cyflogau a threuliau y Comisiynydd Safonau, y Comisiynydd Safonau Dros Dro a Chadeirydd Swyddfa Archwilio Cymru. Caiff y cyflogau a'r treuliau hyn eu talu gan y Comisiwn ond, gan eu bod yn daliadau uniongyrchol o'r Gronfa, ni chânt eu cynnwys yn yr alldro adnoddau net.

Tystysgrif ac adroddiad archwilydd annibynnol Archwilydd Cyffredinol Cymru i'r Senedd

Adroddiad ar archwilio'r datganiadau ariannol

Barn

Rwy'n ardystio fy mod wedi archwilio datganiadau ariannol Comisiwn y Senedd (a alwyd Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru hyd 5 Mai 2020) am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020 o dan *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006*. Mae'r rhain yn cynnwys Datganiad Cyflenwad, Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr, Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol, y Datganiad Llif Arian, y Datganiad o'r Newidiadau yn Ecwiti'r Trethdalwyr a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys crynodeb o bolisïau cyfrifyddu arwyddocaol. Paratowyd y datganiadau ariannol hyn o dan y polisïau cyfrifyddu a nodir ynddynt. Y fframwaith adrodd ariannol a ddefnyddiwyd wrth eu paratoi yw cyfraith berthnasol a Llawlyfr Adroddiadau Ariannol Trysorlys EM yn seiliedig ar y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRSs) fel y'u mabwysiadwyd gan yr Undeb Ewropeaidd.

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Comisiwn Senedd ar 31 Mawrth 2020, a'r gofyniad arian parod net, yr alldro adnoddau net, a'r costau gweithredu net, ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; ac
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â chyfarwyddiadau Trysorlys Ei Mawrhydi a gyhoeddwyd o dan *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006*.

Sail dros y farn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU (ISAs (UK)). Disgrifir fy nghyfrifoldebau o dan y safonau hynny ymhellach yn yr adran ar gyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio datganiadau ariannol yn fy adroddiad. Rwy'n annibynnol ar y corff yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adroddiadau Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio a gefais yn ddigonol ac yn briodol i fod yn sail i'm barn.

Mater i'w bwysleisio

Tynnwn eich sylw at Nodyn 04 yn y datganiadau ariannol, sy'n disgrifio'r ansicrwydd perthnasol o ran pris yng nghyd-destun y pris a roddir ar adeiladau'r Senedd a'r Pierhead yn sgil y pandemig COVID-19 presennol. Nid yw ein barn ar y mater hwn wedi newid.

Casgliadau sy'n ymwneud â busnes gweithredol

Nid oes gennyf ddim i'w adrodd mewn perthynas â'r materion a ganlyn y mae'r Safonau Archwilio Rhyngwladol yn y DU yn ei gwneud yn ofynnol i mi roi gwybod i chi amdanynt:

- nid yw'r defnydd o'r sail busnes gweithredol o ran cyfrifyddu wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol; neu
- nid yw'r Prif Swyddog Cyfrifyddu wedi datgelu yn y datganiadau ariannol unrhyw ansicrwydd o bwys a all achosi amheuaeth sylweddol ynghylch gallu'r corff i barhau i fabwysiadu'r sail busnes gweithredol o ran cyfrifyddu am gyfnod o ddeuddeng mis o leiaf o'r dyddiad y caiff y datganiadau ariannol eu hawdurdodi i'w cyhoeddi.

Gwybodaeth arall

Nid yw deddfwriaeth a chyfarwyddyd a roddwyd i Gomisiwn y Senedd yn manylu ar gynnwys na ffurf y wybodaeth arall sydd i'w chyflwyno gyda'r datganiadau ariannol. Y Prif Swyddog Cyfrifyddu sy'n gyfrifol am y wybodaeth arall yn yr adroddiad blynyddol a'r datganiadau ariannol . Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys y wybodaeth sydd yn yr adroddiad blynyddol ac eithrio'r datganiadau ariannol a'm hadroddiad archwilio arnynt. Nid yw fy marn ar y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall ac, ar wahân i'r graddau a nodir yn benodol yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd yn hyn o beth.

Mewn cysylltiad â'm gwaith archwilio o'r datganiadau ariannol, fy nghyfrifoldeb i yw i ddarllen y wybodaeth arall er mwyn nodi unrhyw anghysondebau o bwys yn y datganiadau ariannol a archwiliwyd ac i nodi unrhyw wybodaeth arwyddocaol sy'n ymddangos yn anghywir, a hynny ar sail y wybodaeth a gaf wrth gynnal yr archwiliad, neu oherwydd unrhyw anghysondeb o bwys a welaf rhwng y datganiadau a'r wybodaeth a gaf. Os byddaf yn gweld unrhyw gamddatganiadau neu anghysondebau o bwys, byddaf yn ystyried goblygiadau hynny ar gyfer fy adroddiad.

Barn am reoleidd-dra

Yn fy marn i, ym mhob ffordd berthnasol, mae'r gwariant a'r incwm yn y datganiadau ariannol wedi'u cymhwyso at y dibenion a fwriadwyd gan Senedd ac mae'r trafodion ariannol yn y datganiadau ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu rheoli.

Adrodd ar ofynion eraill

Barn am faterion eraill

Gan nad yw deddfwriaeth a chyfarwyddyd a roddwyd i Gomisiwn y Senedd yn manylu ar gynnwys a ffurf y wybodaeth arall sydd i'w chyflwyno gyda'r datganiadau ariannol, ni allaf gadarnhau fod y wybodaeth arall o fewn yr Adroddiad Blynyddol (ac eithrio'r datganiadau ariannol) wedi'i pharatoi yn briodol.

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad, mae'r wybodaeth a roddir yn yr Adroddiad Blynyddol yn gyson â'r datganiadau ariannol.

Er nad oes gofynion deddfwriaethol i lunio Adroddiad Taliadau, mae Comisiwn y Senedd wedi paratoi adroddiad o'r fath, ac yn fy marn i mae'r rhan honno y mae'n arferol iddi gael ei archwilio wedi'i pharatoi yn unol â chyfarwyddiadau Trysorlys EM.

Materion y cyflwynaf adroddiad arnynt fel eithriad

Yng ngoleuni'r wybodaeth a'r ddealltwriaeth o'r corff a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi camddatganiadau o bwys yn yr Adroddiad Blynyddol na'r Datganiad Llywodraethu.

Nid oes gennyf unrhyw sylwadau ar y materion a ganlyn, y cyflwynaf adroddiad i chi arnynt os, yn fy marn i:

- nad yw cofnodion cyfrifyddu priodol wedi cael eu cadw;
- nad yw'r datganiadau ariannol a'r rhan o'r Adroddiad Taliadau sydd i'w harchwilio yn gytûn â'r cofnodion a'r adroddiadau cyfrifyddu;
- nad yw gwybodaeth a nodir yn benodol gan Drysorlys Ei Mawrhydi am daliadau a thrafodion eraill wedi cael ei datgelu; neu

- nad wyf wedi cael yr holl wybodaeth a'r esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Adroddiad

Nid oes gennyf unrhyw sylwadau i'w gwneud ar y datganiadau ariannol hyn.

Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r Prif Swyddog Cyfrifyddu am y datganiadau ariannol

Fe yr eglurir yn llawnach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau'r Prif Swyddog Cyfrifyddu, mae'r Prif Swyddog Cyfrifyddu yn gyfrifol am baratoi'r a'r datganiadau ariannol, yn unol â *Deddf Llywodraeth Cymru 2006* a chyfarwyddiadau Trysorlys EM a wnaed o dani, am sicrhau eu bod yn rhoi darlun cywir a theg, ac am unrhyw reolaeth fewnol y mae'r Prif Swyddog Cyfrifyddu yn penderfynu sy'n angenrheidiol i sicrhau bod modd paratoi datganiadau ariannol sy'n rhydd o gamddatganiadau o bwys, boed hynny oherwydd twyll neu wall.

Wrth baratoi'r datganiadau ariannol, mae'r Prif Swyddog Cyfrifyddu yn gyfrifol am asesu gallu'r corff i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu materion sy'n berthnasol i fusnes gweithredol fel y bo'n briodol, a defnyddio'r sail busnes gweithredol o ran cyfrifyddu oni bai y bernir ei fod yn amhriodol.

Cyfrifoldebau'r Archwilydd dros archwilio'r datganiadau ariannol

Fy amcanion i yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch a yw'r datganiadau ariannol yn gyffredinol yn rhydd o gamddatganiadau o bwys, boed hynny oherwydd twyll neu wall, ac i gyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn i. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n warant y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â Safonau Rhyngwladol Archwilio yn y DU bob amser yn canfod camddatganiad o bwys pan fydd yn bodoli. Gall camddatganiadau godi o ganlyniad i dwyll neu wall ac fe'u hystyrir yn rhai o bwys os gellir yn rhesymol ddisgwyl iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Mae disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd ar gyfer archwilio'r datganiadau ariannol ar gael ar wefan y Cyngor Adroddiadau Ariannol: **www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities**. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o fy adroddiad archwilio.

Cyfrifoldebau am reoleidd-dra

Y Prif Swyddog Cyfrifyddu sy'n gyfrifol am sicrhau rheoleidd-dra trafodion ariannol.

Mae'n ofynnol i mi gael tystiolaeth ddigonol i roi sicrwydd rhesymol bod y gwariant a'r incwm wedi'u cymhwyso at y dibenion a fwriadwyd gan y Senedd a bod y trafodion ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu rheoli.

Anthony J Barrett
Archwilydd Cyffredinol Cynorthwyol Cymru
17 Mehefin 2020

24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Cyfrifoldeb y Swyddog Cyfrifyddu yw cynnal a chadw a sicrhau cywirdeb gwefan Senedd Cymru; nid yw'r gwaith y mae Archwilwyr yn ymgymryd ag ef yn ystyried y materion hyn ac, oherwydd hyn, nid yw Archwilwyr yn derbyn unrhyw gyfrifoldeb am unrhyw newidiadau a allai fod wedi'u gwneud i'r datganiadau ariannol ers iddynt gael eu cyflwyno am y tro cyntaf ar y wefan.

Mae Archwilydd Cyffredinol Cymru wedi ardystio ac adrodd ar y cyfrifon hyn yn y ffurf y cawsant eu drafftio'n wreiddiol. Cyfieithiad o'r fersiwn Saesneg wreiddiol yw'r fersiwn hon. Senedd Cymru sy'n gyfrifol am gywirdeb y cyfieithiad, nid yr Archwilydd Cyffredinol.

DATGANIADAU ARIANNOL

Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr:

Ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020

Incwm o weithrediadau	**Noder**	**2019-20 £'000**	**2018-19 £'000**
Incwm o werthu nwyddau a gwasanaethau	SOS 05	220	181
Cyfanswm yr incwm gweithredu		**220**	**181**
Gwariant gweithredu			
Costau cyflogau Aelodau, deiliaid swyddi a staff	2a	30,604	28,432
Costau eraill yr Aelodau	2b	8,709	8,592
Costau cyllid pensiwn yr Aelodau	2a a 9	1,562	1,418
Dibrisiant a thaliadau amhariad	3	2,213	2,319
Costau gweinyddol eraill	3	13,582	14,335
Cyfanswm y gwariant gweithredu		**56,670**	**55,096**
Gwariant gweithredu net		**56,450**	**54,915**
Gwariant net am y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth		**56,450**	**54,915**
Gwariant net cynhwysfawr arall			
Eitemau na fyddant yn cael eu hailddosbarthu i gostau gweithredu net:			
Enillion net ar ailbrisio eiddo, offer a chyfarpar	4	(4,639)	-
(Enillion)/ colled actwaraidd ar rwymedigaethau'r cynllun pensiwn	2a a 9	(159)	1,631
Gwariant net cynhwysfawr am y flwyddyn		**51,652**	**56,546**

Mae'r holl weithgareddau'n parhau.

Nid oes unrhyw enillion na cholledion sylweddol heblaw'r rhai sydd wedi'u cynnwys yn y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr.

Mae'r nodiadau ar dudalennau 154 i 182 yn rhan o'r Cyfrifon hyn

Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol

Ar 31 Mawrth 2020

Asedau anghyfredol:	**Noder**	**31 Mawrth 2020 £'000**	**31 Mawrth 2019 £'000**
Eiddo, offer a chyfarpar	4	63,059	59,986
Asedau anniriaetrhol	5	-	-
Cyfanswm yr asedau anghyfredol		**63,059**	**59,986**
Asedau cyfredol:			
Stoc		10	13
Symiau masnachol a symiau i'w derbyn	6	1,878	1,724
Arian parod ac eitemau sy'n cyfateb i arian parod	7	60	292
Cyfanswm yr asedau cyfredol		**1,948**	**2,029**
Cyfanswm yr asedau		**65,007**	**62,015**
Rhwymedigaethau cyfredol:			
Symiau masnachol a symiau taladwy eraill	8	(3,876)	(4,929)
Cyfanswm y rhwymedigaethau cyfredol		**(3,876)**	**(4,929)**
Cyfanswm asedau llai rhwymedigaethau cyfredol		**61,131**	**57,086**
Rhwymedigaethau anghyfredol:			
Darpariaethau	9	(19,602)	(18,148)
Cyfanswm y rhwymedigaethau anghyfredol		**(19,602)**	**(18,148)**
Cyfanswm asedau llai cyfanswm rhwymedigaethau		**41,529**	**38,938**
Ecwiti trethdalwyr a chronfeydd wrth gefn eraill			
Y gronfa gyffredinol		40,699	41,344
Y gronfa bensiwn wrth gefn	9	(19,431)	(18,028)
Y gronfa ailbrisio wrth gefn		20,261	15,622
Cyfanswm ecwiti		**41,529**	**38,938**

Manon Antoniazzi
Prif Weithredwr a Chlerc y Senedd
Dyddiad: 15 Mehefin 2020

Mae'r nodiadau ar dudalennau 154 i 182 yn rhan o'r Cyfrifon hyn

Datganiad Llif Arian

Ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020

	Nodyn	2019-20 £'000	2018-19 £'000
Llif arian o weithgareddau gweithredu			
Gwariant gweithredu net	SOS 02	(56,450)	(54,915)
Addasiadau ar gyfer trafodion nad ydynt yn rhai arian parod:			
Dibrisiad, amorteiddiad ac amhariad	4 a 5	2,213	2,319
Gostyngiad o ran stoc		3	6
(Cynnydd)/gostyngiad mewn symiau masnachol a symiau i'w derbyn	6	(154)	21
(Gostyngiad)/cynnydd mewn symiau masnachol a symiau taladwy eraill	8	(1,053)	664
Cynnydd/(gostyngiad) mewn symiau taladwy sy'n ymwneud ag eitemau nad ydynt wedi'u cynnwys yn y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr		232	(219)
(Defnyddio) / creu darpariaethau		51	-
Costau cyllid pensiynau	9	1,562	1,418
All-lif arian net o weithgareddau gweithredu		**(53,596)**	**(50,706)**
Llif arian o weithgareddau buddsoddi			
Prynu eiddo, offer a chyfarpar	4	(647)	(178)
All-lif arian net o weithgareddau buddsoddi		**(647)**	**(178)**
Llif arian o weithgareddau cyllido			
O Gronfa Gyfunol Cymru (cyflenwad)		53,542	50,448
O Gronfa Gyfunol Cymru (taliadau uniongyrchol)		761	728
Taliadau i Gronfa Gyfunol Cymru		(292)	(73)
Mewnlif arian net o weithgareddau cyllido		**54,011**	**51,103**
(Gostyngiad)/cynnydd net mewn arian parod ac eitemau sy'n cyfateb i arian parod	SOS 03	(232)	219
Arian parod ac eitemau sy'n cyfateb i arian parod ar ddechrau'r flwyddyn	7	292	73
Arian parod ac eitemau sy'n cyfateb i arian parod ar ddiwedd y flwyddyn	**7**	**60**	**292**

Mae'r nodiadau ar dudalennau 154 i 182 yn rhan o'r Cyfrifon hyn

Datganiad o'r Newidiadau yn Ecwiti'r Trethdalwyr

Ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020

	Nodyn	Y gronfa gyffredinol £'000	Y gronfa a ilbrisio wrth Gefn £'000	Y gronfa bensiwn wrth gefn £'000	Ecwiti'r trethdalwyr £'000
Balans ar 31 Mawrth 2018		**43,957**	**15,622**	**(14,979)**	**44,600**
Gwariant net cynhwysfawr am y flwyddyn		(54,915)	-	(1,631)	(56,546)
Trosglwyddo rhwng cronfeydd wrth gefn		1,418	-	(1,418)	-
Cronfa Gyfunol Cymru					
▪ Cyflenwad (awdurdodedig)		51,538	-	-	51,538
▪ Cyflenwad (heb ei dynnu)		(1,090)	-	-	(1,090)
▪ Taliadau uniongyrchol		728	-	-	728
Swm sy'n daladwy i Gronfa Gyfunol Cymru					
▪ Cyflenwad		(292)	-	-	(292)
Balans ar 31 Mawrth 2019		**41,344**	**15,622**	**(18,028)**	**38,938**
Gwariant net cynhwysfawr am y flwyddyn		(56,450)	4,639	159	(51,652)
Trosglwyddo rhwng cronfeydd wrth gefn	9	1,562		(1,562)	-
Cronfa Gyfunol Cymru					
▪ Cyflenwad (awdurdodedig)	SOS 03	54,088	-	-	54,088
▪ Cyflenwad (heb ei dynnu)	SOS 03	(546)	-	-	(546)
▪ Taliadau uniongyrchol		761	-	-	761
Swm sy'n daladwy i Gronfa Gyfunol Cymru					
▪ Cyflenwad		(60)	-	-	(60)
Balans ar 31 Mawrth 2020		**40,699**	**20,261**	**(19,431)**	**41,529**

Mae'r nodiadau ar dudalennau 154 i 182 yn rhan o'r Cyfrifon hyn

Nodiadau sy'n cyd-fynd â'r Cyfrifon

01. Datganiad ar y polisïau cyfrifyddu

Paratowyd y datganiadau ariannol hyn ar sail cyfrifyddu croniadau yn unol â Llawlyfr Adroddiadau Ariannol (FReM) 2019-20 a addaswyd mewn modd priodol ar gyfer cyfansoddiad Senedd Cymru a'r Comisiwn fel y nodir yn *Neddf Llywodraeth Cymru 2006*. Mae'r polisïau cyfrifyddu a geir yn y Llawlyfr Adroddiadau Ariannol yn dilyn y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS) i'r graddau eu bod yn ystyrlon ac yn briodol i'r sector cyhoeddus.

Pan fo'r Llawlyfr Adroddiadau Ariannol yn caniatáu dewis polisi cyfrifyddu, dewiswyd y polisi cyfrifyddu mwyaf priodol ar gyfer amgylchiadau penodol y Comisiwn er mwyn cyflwyno darlun cywir a theg. Cafodd polisïau cyfrifyddu'r Comisiwn eu cymhwyso'n gyson wrth ymdrin ag eitemau yr ystyriwyd eu bod yn berthnasol i'r cyfrifon. Yn ogystal â'r datganiadau a baratowyd o dan y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol, mae'r Llawlyfr Adroddiadau Ariannol hefyd yn ei gwneud yn ofynnol bod y Comisiwn yn paratoi dau ddatganiad cyflenwad ychwanegol.

Adolygiad o safonau newydd

Cwblhawyd adolygiad o bob safon a dehongliad newydd a gyhoeddwyd ac a ddaeth i rym yn 2019-20 gan y Bwrdd Safonau Cyfrifyddu Rhyngwladol (IASB) a'r Pwyllgor Dehongli Adroddiadau Ariannol Rhyngwladol (IFRIC) yn ystod y flwyddyn.

Roedd y safonau a'r dehongliadau / diwygiadau a ganlyn, nad ydynt wedi'u cymhwyso yn y datganiadau ariannol hyn, wedi eu cyhoeddi ond nid ydynt wedi dod i rym eto:

- IFRS 16 Prydlesau;
- Diwygiadau i IAS 1 - Dosbarthiad rhwymedigaethau fel rhai cyfredol neu anghyfredol;
- Diwygiadau i IAS 3 - Diffiniad o fusnes;
- Diwygiadau i IAS 1 ac IAS 8 - Menter ddatgelu - Diffiniad o ddeunydd; ac

- IFRS 17 Contractau Yswiriant.

Nid yw'r Comisiwn yn disgwyl y byddai mabwysiadu'r safonau a'r dehongliadau uchod yn cael effaith sylweddol ar y datganiadau ariannol mewn cyfnodau yn y dyfodol, heblaw am IFRS 16.

IFRS 16 - Prydlesau

Mae IFRS 16 - Prydlesau yn darparu model cyfrifyddu prydlesau sengl, sy'n ei gwneud yn ofynnol i ddeiliaid prydlesau gydnabod asedau o dan brydles a’r rhwymedigaethau sy'n cynrychioli'r hawl i ddefnyddio'r eitem ar brydles a'r taliadau priodol am y brydles yn y dyfodol.

Caiff y gost rhent o ran prydlesi gweithredol a gydnabuwyd o'r blaen yn y datganiad incwm ei ddisodli gan dâl dibrisiant a thâl cyllid. Bydd hyn yn berthnasol i bob prydles berthnasol oni bai bod cyfnod y brydles yn llai na 12 mis neu os oes gwerth isel i’r ased sylfaenol. Mae'r Comisiwn wedi mabwysiadu lefel de minimis o £5,000.

Mae IFRS 16 yn rhoi diffiniad mwy cyfyng o brydles nag IAS 17 ac IFRIC 4 ac mae’n ei gwneud yn ofynnol i asedau a rhwymedigaethau gael eu cydnabod i ddechrau yn ôl gwerth gostyngedig isafswm taliadau’r brydles, ac y caiff yr asedau, sydd i'w disgrifio fel asedau ‘hawl i’w defnyddio’, eu cyflwyno o dan eiddo, offer a chyfarpar. Felly, bydd gweithredu IFRS 16 yn cynyddu gwerth asedau eiddo, offer a chyfarpar a gwerth rhwymedigaethau prydles. Mae'r Comisiwn wedi dewis peidio â chymhwyso IFRS 16 i asedau anniriaethol.

Effaith ar gyfrifon 20-21

Ar gyfer prydlesau a lofnodwyd ar 31 Mawrth 2021 (dyddiad y cais cychwynnol), yr adroddir arnynt ar hyn o bryd o dan Nodyn 10, byddai effaith mabwysiadu'r safon newydd yn cynyddu'r ased eiddo, offer a chyfarpar oddeutu £112 miliwn a bydd gwerth rhwymedigaethau’r brydles hefyd yn cynyddu oddeutu £112 miliwn.

Codir Costau Dibrisiant a Chostau Cyllid, sy’n cymryd lle taliadau rhenti, ar y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr (SoCNE). Codir taliadau rhent ar rwymedigaeth y brydles yn y dyfodol.

Bydd mabwysiadu IFRS 16 yn arwain at ostyngiad o tua £2.8 miliwn yn yr all-lif arian parod net o weithgareddau gweithredu, wedi'i wrthbwyso gan gynnydd cyfatebol o ran all-lif arian parod net sy’n deillio o weithgareddau

cyllido. Fodd bynnag, ni fydd effaith o ran llif arian cyffredinol yn deillio o fabwysiadu'r safon newydd.

Confensiwn cyfrifyddu

Paratowyd y cyfrifon hyn o dan y confensiwn cost hanesyddol, a addaswyd i ystyried ailbrisio asedau sefydlog yn unol â'r Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol.

Eiddo, offer a chyfarpar

Y lefel sylfaenol ar gyfer cyfalafu ased diriaethol yw £5,000 gan gynnwys TAW na ellir ei adennill.

Caiff tir ac adeiladau eu prisio gan gwmni proffesiynol bob tair blynedd o leiaf. Ni chaiff asedau diriaethol eraill eu hailbrisio, ond cedwir hwy ar werth teg, gan na fyddai'r symiau dan sylw yn arwyddocaol, ym marn y Comisiwn.

Amhariad asedau

Caiff eiddo, offer a chyfarpar eu hadolygu bob blwyddyn i sicrhau na phriodolir gwerth uwch i asedau na'r symiau y gellid eu hadennill. Os yw'r symiau hyn yn llai na gwerth llyfr net yr asedau, fe'i nodir yn golled amhariad yn y Datganiad Gwariant Net.

Asedau sy'n cael eu hadeiladu

Caiff gwerth asedau sy'n cael eu hadeiladu ei nodi yn seiliedig ar gost hanesyddol gan yr ystyrir bod hyn yn cyfateb mewn modd derbyniol â gwerth teg. Pan ddechreuir defnyddio'r ased, fe'i trosglwyddir i'r categori priodol a chaiff ei chynnwys mewn adolygiadau ailbrisio ac amhariad dilynol.

Asedau anniriaethol

Caiff trwyddedau meddalwedd eu cyfalafu fel asedau sefydlog anniriaethol a'u hamorteiddio ar sail llinell syth dros oes ddisgwyliedig yr ased.

Asedau a gafwyd yn rhodd

Caiff asedau a gafwyd yn rhodd eu cyfalafu yn ôl eu gwerth cyfredol wrth eu derbyn, ac fel rheol cânt eu hailbrisio yn yr un modd ag asedau a brynwyd. Mae gwerth asedau a gafwyd yn rhodd yn cael ei gredydu â gwerth y rhodd gwreiddiol ac ailbrisiadau dilynol. Caiff gwerth asedau a gafwyd yn rhodd ei

gynnwys yn y Gronfa wrth Gefn Gyffredinol yn unol â phenderfyniad Trysorlys Ei Mawrhydi o dan y Rhaglen Clear Line of Sight.

Dibrisiant

Nid yw asedau sy'n cael eu hadeiladu yn cael eu dibrisio. Cyfrifir dibrisiant ar gyfradd a fydd yn lleihau gwerth adeiladau ac asedau diriaethol eraill drwy randaliadau cyfartal dros gyfnod eu hoes ddefnyddiol amcangyfrifedig. Caiff asedau eu dadansoddi yn ôl eu helfennau perthnasol i adlewyrchu eu hoes economaidd amrywiol. Ni chânt eu dibrisio yn ystod y flwyddyn y cawsant eu caffael.

Isod, rhestrir oes arferol asedau:

Ased	Oes ased
Tir ac Adeiladau:	50 mlynedd neu gyfnod arall a bennir gan brisiwr cymwysedig (RICS)
Offer sefydlog:	10 mlynedd, neu gyfnod arall a bennir gan y cyflenwr pan gaiff ei brynu neu ei brisio.
Dodrefn a gosodiadau:	Pump i ddeng mlynedd
Offer TGCh, cyfarpar clyweledol a darlledu:	Pedair i chwe blynedd
Seilwaith TGCh:	10 mlynedd
Asedau anniriaethol (meddalwedd):	Pum mlynedd
Cerbydau modur:	Pedair blynedd
Asedau a gafwyd yn rhodd:	I'w hasesu ar ôl eu cael

Yr elfen ddibrisiant a wireddir o'r gronfa ailbrisio wrth gefn

Bydd gwerth asedau ar ôl eu hailbrisio yn destun dibrisiant. Gall elfen o'r dibrisiant ddod i law felly oherwydd cynnydd yn y prisiad, a byddai'n fwy na'r dibrisiant a fyddai'n cael ei gyfrifo o ddefnyddio cost hanesyddol yr asedau. Byddai'r swm sy'n ymwneud â gormodedd o'r fath yn elw a wireddir ar y prisiad, ac mae i'w drosglwyddo o'r Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn i'r Gronfa Gyffredinol, pan gaiff yr ased ei werthu.

Cydrannau asedau

Caiff asedau eiddo eu hadolygu drwy'r prisiadau proffesiynol bob tair blynedd i gadarnhau a oes unrhyw ran o'r asedau sydd ag oes ddefnyddiol

sylweddol wahanol. Lle bo hyn yn wir, bydd yr ased yn cael ei rhannu'n gydrannau a bydd y rhannau gwahanol yn cael eu dibrisio dros eu hoes ddefnyddiol briodol. Caiff asedau a brynwyd yn y cyfnod interim eu hadolygu gan y tîm Cyllid a Rheolwyr Asedau.

Mae asedau TGCh wedi'u "grwpio" gyda TGCh; offer clyweledol a darlledu; seilwaith TGCh, ac asedau anniriaethol. Bydd y gwahanol rannau yn cael eu dibrisio dros gyfnod eu hoes ddefnyddiol briodol.

Datganiad o wariant cynhwysfawr

Mae incwm a chostau gweithredu yn ymwneud yn uniongyrchol â gweithgareddau gweithredu'r Comisiwn. Mae incwm yn cynnwys taliadau am nwyddau a gwasanaethau a ddarperir ar sail cost lawn i gwsmeriaid allanol. Dangosir incwm a chostau heb gynnwys TAW os gellir ei adennill.

Mae'r Comisiwn yn ad-dalu Aelodau mewn cysylltiad â threuliau neu gostau yr eir iddynt ym mhob blwyddyn ariannol yn unol â'r Penderfyniad ar Gyflogau a Lwfansau'r Aelodau, yn ddarostyngedig i'r cyfyngiadau amrywiol ar dreuliau neu gostau a nodir yn y Penderfyniad.

Stoc

Nodir y stoc, gan gynnwys nwyddau i'w hailwerthu yn siop y Comisiwn, yn ôl y gost neu'r pris gwerthadwy net, pa un bynnag yw'r isaf.

Cyfnewid arian tramor

Caiff trafodion mewn arian cyfred tramor eu trosi i sterling yn ôl y cyfraddau cyfnewid sydd mewn grym ar ddyddiad y trafodion dan sylw.

Arian parod ac eitemau sy'n cyfateb i arian parod

Mae arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod yn cynnwys arian mewn llaw a balansau cyfredol gyda Gwasanaeth Bancio'r Llywodraeth a gyda banciau masnachol y gellir ei drosi'n hawdd yn symiau penodol o arian parod ac nad oes risg sylweddol y bydd eu gwerth yn newid.

Prydlesau

Asedau ar brydles: Caiff prydlesau tir ac eiddo sy'n trosglwyddo'n sylweddol yr holl risgiau a gwobrau a ddaw yn sgil perchnogaeth eu dosbarthu fel prydlesau cyllid. Caiff yr asedau ar brydles eu mesur i ddechrau ar swm sy'n

gyfartal â'r gwerth isaf eu gwerth teg a gwerth presennol y taliadau prydles isaf. Yn dilyn y gydnabyddiaeth gychwynnol, caiff yr asedau eu hailbrisio, yn unol â'r polisi cyfrifyddu ar gyfer tir ac adeiladau.

Caiff asedau a ddelir o dan brydlesau eraill eu dosbarthu fel prydlesau gweithredu ac nid ydynt yn cael eu cydnabod yn y datganiad o'r sefyllfa ariannol.

Taliadau prydles: Caiff rhenti sy'n daladwy o dan les weithredol eu cynnwys yn y datganiad o wariant cynhwysfawr yn y cyfnod y maent yn berthnasol iddo.

Cyflwyno adroddiadau fesul rhan

Mae'r rheolwyr yn fodlon nad oes gan y sefydliad, o dan ofynion IFRS 8, unrhyw ddatgeliad ychwanegol i'w wneud.

Buddion i weithwyr

Mae cyflogau, taliadau a chost yr holl fuddion sy'n ymwneud â chyflogaeth, gan gynnwys rhwymedigaethau sy'n gysylltiedig â gwyliau blynyddol nad ydynt yn cael eu hawlio, yn cael eu cydnabod yn ystod cyfnod gwasanaeth staff.

Pensiynau

Cynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil ac Eraill

Mae staff a gyflogir yn uniongyrchol gan y Comisiwn a staff a secondiwyd i'r Comisiwn yn gymwys i fod yn aelodau o'r Cynllun. Cynllun buddion diffiniedig nas ariennir sy'n cynnwys nifer o gyflogwyr yw hwn ac felly ni all y Comisiwn nodi ei gyfran o'r asedau a'r rhwymedigaethau sylfaenol. Cwblhawyd prisiad y Cynllun fel yr oedd ym mis Mawrth 2016 ar 26 Chwefror 2019. Codir symiau sy'n daladwy i'r Cynllun ar y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr pan fyddant yn ddyledus.

Ceir y manylion yng nghyfrifon adnoddau Swyddfa'r Cabinet: Cyfrifon Blwydd-dal Sifil (**https://www.civilservicepensionscheme.org.uk/about-us/resource-accounts/**).

Cynllun Pensiwn Aelodau o'r Senedd

Sefydlwyd cynllun pensiwn i Aelodau o'r Senedd yn wreiddiol o dan *Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998* ac mae'n parhau i fod mewn grym o dan *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006*. Cynllun â buddion wedi'u diffinio yw, ac mae'n gymwys i gyflogau'r Aelodau a chyflog deiliaid swyddi. Telir cost pensiynau Aelodau o'r Senedd drwy gyfrwng taliadau a gyfrifir ar sail gronnus, a chaiff y rhwymedigaeth i dalu buddion yn y dyfodol ei rhoi ar gyfrifon y Cynllun. Byddai unrhyw ddyledion yn y gronfa sy'n codi oherwydd diffyg o ran asedau yn cael eu talu drwy gynyddu'r swm y mae'r Comisiwn yn ariannu. Wrth gyflwyno adroddiad ar asedau a rhwymedigaethau'r Cynllun, mae'r Comisiwn wedi cadw at Safon Ryngwladol Cyfrifo 19. Yn unol â'r safon honno, mae gofyn i Ymddiriedolwyr y Cynllun gynnal dadansoddiad sensitifrwydd ar gyfer pob rhagdybiaeth actwaraidd sylweddol ar ddiwedd y cyfnod adrodd, gan ddangos sut yr effeithir ar rwymedigaeth ddiffiniedig o ran buddiant gan newidiadau yn y rhagdybiaeth actwaraidd berthnasol ar y dyddiad hwnnw.

Mae Cynllun Pensiwn Aelodau o'r Senedd yn paratoi ei Gyfrifon Blynyddol ei hun, sydd ar wahân i Gyfrifon y Comisiwn, ac mae'r rhain i'w gweld ar wefan y Senedd[30].

Treth ar Werth

Caiff y Comisiwn ei drin fel un o Gyrff y Goron at ddibenion *Deddf Treth ar Werth 1994* a, chan hynny, at ddibenion Adran 41 o'r Ddeddf honno (cymhwyso i'r Goron), caiff ei drin fel un o adrannau'r llywodraeth, a gall y TAW ar nwyddau a gwasanaethau a gyflenwir i'r Senedd fod yn adferadwy. Codir TAW ar y Comisiwn yn ôl y gyfradd safonol yng nghyswllt ei weithgareddau masnachol, fel siop y Senedd.

Darpariaethau

Er mwyn paratoi'r datganiadau ariannol mae angen gwneud amrywiaeth o amcangyfrifon a thybiaethau sy'n effeithio ar y modd y cymhwysir polisïau cyfrifyddu a'r symiau a nodir. Mae'r Comisiwn yn cydnabod darpariaeth yn llawn yn y flwyddyn y bu'r digwyddiad. Mae pob amcangyfrif a dyfarniad o'r fath yn cael eu hadolygu yn barhaus a chaiff unrhyw ddiwygiadau i amcangyfrifon cyfrifyddu eu cydnabod yn y cyfnod y caiff yr amcangyfrif ei

[30] https://senedd.wales/cy/memhome/pay-expenses-financial-interests-standards/Pages/mem-pay.aspx

ddiwygio ynddo ac mewn unrhyw gyfnod yr effeithir arnynt yn y dyfodol. Y meysydd mwyaf arwyddocaol o amcangyfrifon a dyfarniadau allweddol yw:

- Cynllun Pensiwn Aelodau o'r Senedd Mae manylion am y rhagdybiaethau actwaraidd yn Nodyn 02.A ac yn yr Adroddiad Blynyddol a'r Cyfrifon ar gyfer y Cynllun Pensiwn.

- Dadfeilio. Mae'r Comisiwn o'r farn, yn gyffredinol, nad oes angen gwneud darpariaeth ar gyfer dadfeilio o ystyried lefel isel yr ôl-groniad o ran gwaith cynnal a chadw, yr adolygiad blynyddol, a chytuno ar y flaenraglen waith 10 mlynedd. Gofynnir am gyngor ynghylch materion penodol a gwneir darpariaeth lle bernir ei bod yn briodol

02. A - Costau sy'n gysylltiedig ag Aelodau a staff

Mae gwybodaeth am nifer yr Aelodau a staff (a datgeliadau perthnasol eraill) i'w chael yn yr Adran Atebolrwydd – Adroddiad ar Daliadau a Staff.

Costau sy'n gysylltiedig ag Aelodau a staff

Tabl 7: Mae costau staff yn cynnwys

Categori	Staff £'000	Aelodau a deiliaid swyddi £'000	Cyfanswm 2019-20 £'000	Cyfanswm 2018-19 £'000
Cyflogau				
Staff Parhaol, Aelodau a deiliaid swyddi	16,997	5,289	22,286	21,512
Staff dros dro a staff asiantaeth	-	-	-	9
Staff ar secondiad	227	-	227	85
Costau nawdd cymdeithasol				
Staff parhaol, Aelodau a deiliaid swyddi	1,839	667	2,506	2,427
Staff dros dro a staff asiantaeth	-	-	-	1
Staff ar secondiad	15	-	15	10
Costau pensiwn eraill				
Staff parhaol, Aelodau a deiliaid swyddi	4,590	1,052	5,642	4,478
Staff dros dro a staff asiantaeth	-	-	-	1
Staff ar secondiad	26	-	26	16
Is-gyfanswm costau cyflogau Aelodau, deiliaid swyddi a staff	23,694	7,008	30,702	28,539
Namyn yr adenillion am y secondiadau allanol	(98)	-	(98)	(107)
Cyfanswm costau cyflogau Aelodau, deiliaid swyddi a staff	**23,596**	**7,008**	**30,604**	**28,432**

Mae'r Comisiwn yn talu cyflogau a chostau cysylltiedig Gweinidogion Cymru, fel yr esbonnir yn yr Adroddiad Taliadau yn y cyfrifon hyn. Caiff y symiau a delir i Weinidogion Cymru eu datgelu yng nghyfrifon adnoddau cyfunol Llywodraeth Cymru. Ar 31 Mawrth 2020, roedd 60 Aelod o'r Senedd mewn swydd. Ar ddiwedd y flwyddyn roedd 42 o ddeiliaid swyddi, yr oedd 14 ohonynt yn y Cabinet: un Prif Weinidog, un Gweinidog sydd hefyd yn Gwnsler

Cyffredinol, saith Gweinidog, un Dirprwy Weinidog a Phrif Chwip a phedwar Dirprwy Weinidog.

Trefniadau Pensiwn y Gwasanaeth Sifil

Ar gyfer 2019-20 roedd cyfraniadau cyflogwr o £4.567miliwn (£3.443 miliwn yn 2018-19) yn daladwy ar un o bedair cyfradd yn yr ystod 26.6 y cant i 30.3 y cant o dâl pensiynadwy, yn seiliedig ar fandiau cyflog. Bydd actiwari'r cynllun yn adolygu cyfraniadau'r cyflogwr bob pedair blynedd yn dilyn proses brisio lawn. Mae'r cyfraddau cyfrannu yn adlewyrchu'r buddion wrth iddynt gronni, yn hytrach na phryd y telir y costau, ac maent yn adlewyrchu profiadau'r cynllun yn y gorffennol.

Caiff cyflogeion newydd ers 1 Ebrill 2015 ymuno naill ai â chynllun alpha neu'r cynllun partnership. Cynllun pensiwn cyfartaledd gyrfa â buddion wedi'u diffinio yw alpha; cynllun pensiwn cyfraniadau diffiniedig yw'r cynllun partnership.

Trefniant pensiwn cyfranddeiliaid yw'r cyfrif pensiwn partnership. Ar y dyddiad y paratowyd y Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol, roedd y cyfraniadau i ddarparwyr y pensiwn partnership yn £23,455 (£16,318 yn 2018-19). Nid oedd unrhyw gyfraniadau wedi'u rhagdalu bryd hynny.

Ceir rhagor o fanylion am drefniadau Cynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil ar y wefan **www.civilservicepensionscheme.org.uk**

Cynllun Pensiwn Aelodau o'r Senedd

Mae'r Senedd yn darparu cynllun â buddion wedi'u diffinio, a lywodraethir gan adran 18 o *Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998*. Mae Adran 20(4) o *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006* ac Atodlen 11 i'r Ddeddf honno yn rhoi dilyniant i'r Cynllun. Nid yw *Deddf Llywodraeth Cymru 2006* wedi effeithio ar statws cyfreithiol y Cynllun.

Mae'r Cynllun yn darparu buddion i Aelodau'r Senedd a deiliaid swyddi. Mae pob Aelod o'r Senedd yn aelodau o'r Cynllun o'r dyddiad y maent yn ymuno â'r Senedd, oni bai eu bod yn benodol yn dewis peidio â gwneud hynny.

Cyflwynodd y Bwrdd Taliadau fel rhan o'i Benderfyniad ar gyfer y Pumed Senedd gynllun pensiwn cyfartalog gyrfa newydd ar gyfer Aelodau. Cymeradwywyd y Cynllun gan Drysorlys EM yn unol â *Deddf Pensiynau Gwasanaethau Cyhoeddus 2013* a'i gyflwyno i ddod i rym o 6 Mai 2016. Mae

Aelodau a oedd yn 55 oed neu'n hŷn ar 1 Ebrill 2012 yn cael 'Diogelwch Trosiannol' ac yn parhau i gael eu buddion wedi'u cyfrifo ar sail cyflog terfynol am bum mlynedd arall tan 5 Mai 2021.

Mae gan y Cynllun gyfradd gronnus o 1/50fed ac mae'r oedran pensiwn yn gysylltiedig ag Oedran Pensiwn y Wladwriaeth. Y gyfradd cyfraniadau aelodau yw 10.5 y cant ar gyfer aelodau newydd a'r rhai a symudodd i'r cynllun pensiwn cyfartalog gyrfa newydd ar 6 Mai 2016. Mae Aelodau a oedd yn 55 oed neu'n hŷn ar 1 Ebrill 2012 yn cael 'Diogelwch Trosiannol' ac yn parhau i gael eu buddion wedi'u cyfrifo ar sail cyflog terfynol am bum mlynedd arall tan 5 Mai 2021. Bydd yr aelodau hyn yn parhau i gyfrannu ar eu cyfradd gyfredol o naill ai 10 y cant neu 6 y cant ar gyfer croniad 40fed neu 50fed yn y drefn honno. Cyfradd cyfraniadau'r cyflogwr ar hyn o bryd yw 19.9 y cant ac mae'n destun cap. Bydd prisiad actwaraidd nesaf y Cynllun yn digwydd fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2020.

Caiff yr Oedran Ymddeol Arferol ei gysylltu ag Oedran Pensiwn y Wladwriaeth (neu 65 oed, pa un bynnag sydd uchaf). Bydd unrhyw bensiwn Cyflog Terfynol a gronnir cyn 6 Mai 2021 yn parhau i fod yn daladwy ar oedran ymddeol arferol, sef 65 mlwydd oed.

Caiff asedau'r Cynllun eu cadw ar wahân i asedau Comisiwn y Senedd, gan Mobius Life Limited, a chânt eu rheoli gan bedwar rheolwr buddsoddi . Mae'r Ymddiriedolwyr yn buddsoddi mewn cronfa Twf Amrywiol ("DGF"), cronfa Enillion Real Cynaliadwy, cronfa Enillion Absoliwt, cronfa Marchnadoedd Preifat, cronfa Mynegai Ecwiti moesegol, cronfa Eiddo ynghyd â chronfa Mynegai Cysylltiedig â Giltiau. Yn ystod y flwyddyn, gwnaeth yr Ymddiriedolwyr benderfyniad i symud yr arian a fuddsoddwyd yn flaenorol yng nghronfa Enillion wedi'u Targedu Byd-eang Invesco Perpetual i gronfa Enillion Real Cynaliadwy BNY Mellon.

Bwrdd Taliadau'r Senedd yw'r corff annibynnol sy'n gyfrifol am bennu cyflogau, pensiynau a lwfansau Aelodau o'r Senedd a'u staff. Mae manylion y cyflogau a'r lwfansau wedi'u cynnwys yn nogfen Penderfyniad y Bwrdd a gyhoeddwyd ym mis Ebrill 2019.

Y prif amcan cyllido yw cynnal cronfa o asedau y disgwylir iddi fod yn ddigonol i ddarparu'r buddion a addawyd i aelodau a'u buddiolwyr. Mae'r amcan hwn yn unol â chyngor Ymddiriedolwyr y Cynllun, gan ystyried cyngor gan yr Actiwari. Y nod yw sicrhau bod buddion cronnus yn cael eu talu yn ystod cyfranogiad aelodau o Gynllun Pensiwn Aelodau o'r Senedd a bod y

taliadau sy'n cael eu talu gan y Senedd ar gyfer buddion cronnus yn rhesymol sefydlog dros amser. Ymdrinnir â'r amcanion hyn drwy bennu cyfradd cyfrannu a fynegir fel canran lefel o gyflog pensiynadwy o'r enw Cyfradd Cyfraniad Safonol. Mae'r gyfradd safonol hon yn golygu y byddai'n ddigonol i gyllido'r buddion o dan y Cynllun, cyhyd â bod y profiad hwnnw yn unol â'r tybiaethau actwaraidd a wnaethpwyd. Gan ddibynnu ar faint y gronfa gronnus a phrofiad gwirioneddol y Cynllun fel y'i datgelir gan y prisiadau actwaraidd bob tair blynedd, efallai y bydd yn rhaid talu cyfraniadau mwy neu daliadau llai am gyfnod i ganiatáu, yn benodol, ar gyfer amorteiddio'r symiau dros ben neu'r diffygion.

Sefydlwyd y Cynllun Pensiwn ym 1999 ac mae'n anaeddfed, gydag incwm cyfraniadau yn dal i fod yn fwy na gwariant rheolaidd ar fuddion. Mae hyd cyfnod cyfartalog rhwymedigaethau'r cynllun, wedi'i bwysoli, oddeutu 20 mlynedd.

Tabl 8: Mae'r symiau a gydnabuwyd yn y Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol fel a ganlyn

	Noder	31 Mawrth 2020 £'000	31 Mawrth 2019 £'000
Gwerth cyfredol rhwymedigaethau'r cynllun		(54,679)	(55,178)
Gwerth teg asedau'r cynllun		35,248	37,150
Rhwymedigaeth net		**(19,431)**	**(18,028)**
Swm yn y Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol			
Rhwymedigaethau		(19,431)	(18,028)
Asedau		-	-
Rhwymedigaeth net	**9**	**(19,431)**	**(18,028)**

Tabl 9: Dadansoddiad o'r swm a godwyd ar y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr

	2019-20 £'000	2018–19 £'000
Cost cyfredol y gwasanaeth	2,090	1,974
Llog ar rwymedigaeth pensiwn	1,347	1,304
Llog ar asedau'r cynllun	(915)	(909)
	2,522	**2,369**
Dyrannwyd yn y cyfrifon fel a ganlyn:		
Costau pensiwn eraill	960	951
Costau cyllid pensiynau	1,562	1,418
	2,522	**2,369**

Tabl 10: Dadansoddiad o'r swm a gydnabuwyd yn y Datganiad o'r Newidiadau yn Ecwiti'r Trethdalwyr (SCITE)

	2019-20 £'000	2018-19 £'000
Gwir enillion heb gynnwys llog ar asedau'r cynllun	(3,220)	388
Enillion a cholledion profiad sy'n codi ar rwymedigaethau pensiwn	(635)	(370)
Newidiadau mewn tybiaethau	4,014	(1,649)
(Colledion)/enillion actwaraidd net a gydnabyddir yn SCITE	**159**	**(1,631)**

Tabl 11: Newidiadau yng ngwerth y rhwymedigaethau yn ystod y flwyddyn

	31 Mawrth 2020 £'000	31 Mawrth 2019 £'000
Rhwymedigaethau ar 1 Ebrill	55,178	50,385
Cost presennol y gwasanaeth (heb gynnwys cyfraniadau'r Aelodau)	2,090	1,974
Cyfraniadau'r Aelodau (gan gynnwys symiau net a drosglwyddwyd i mewn)	502	497
Buddion a dalwyd yn ystod y flwyddyn	(1,059)	(1,001)
Llog ar rwymedigaeth pensiwn	1,347	1,304
Colledion/(enillion) actwaraidd	(3,379)	2,019
Rhwymedigaethau ar 31 Mawrth	**54,679**	**55,178**

Tabl 12: Newidiadau mewn asedau yn ystod y flwyddyn

	31 Mawrth 2020 £'000	**31 Mawrth 2019 £'000**
Asedau ar 1 Ebrill	37,150	35,406
Llog ar asedau'r cynllun	915	909
Gwir enillion heb gynnwys llog ar asedau'r cynllun	(3,220)	388
Cyfraniadau'r cyflogwr	960	951
Cyfraniadau gan yr Aelodau (gan gynnwys symiau net a drosglwyddwyd i mewn)	502	497
Buddion a dalwyd a threuliau	(1,059)	(1,001)
Gwerth teg asedau'r cynllun wrth gau'r cyfrifon ar 31 Mawrth	**35,248**	**37,150**

Mae'r Comisiwn yn disgwyl cyfrannu £996,470 at Gynllun Pensiwn yr Aelodau yn 2020-21.

Dyma brif gategorïau asedau'r cynllun fel canran o holl asedau'r cynllun:

Tabl 13: prif gategorïau asedau'r cynllun fel canran o holl asedau'r cynllun

	2019–20	**2018–19**
Ecwitïau	38%	45%
Buddsoddiadau amgen	20%	5%
Eiddo	9%	9%
Llog Sefydlog ac Arian Parod	33%	41%
	100%	**100%**

Cynhaliodd y Bwrdd Pensiwn adolygiad o strategaeth fuddsoddi'r Cynllun yn 2019. O ganlyniad i'r adolygiad, buddsoddodd asedau'r Cynllun mewn amrywiaeth o gronfeydd gwahanol fel a ganlyn:

- Baillie Gifford Diversified Growth
- BNY Mellon Sustainable Real Return
- Legal & General Investment Management ("LGIM") Managed Property
- Partners Group Generations

- LGIM Ethical Global Equity Index
- LGIM Over 5 Year Index-Linked Gilt

Rhagwelir y bydd y strategaeth hon yn sicrhau lefel debyg o enillion disgwyliedig i strategaeth fuddsoddi flaenorol y Cynllun.

Er gwaethaf y camau i reoli arallgyfeirio ac anwadalrwydd y mae'r Bwrdd wedi'u cyflwyno yn ystod y blynyddoedd diwethaf, sicrhaodd portffolio buddsoddi'r Cynllun enillion o oddeutu –12% dros y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2020. Y gwir enillion o asedau'r cynllun yn 2019-2020 oedd colled o £2.2 miliwn (£1.420 miliwn o enillion yn 2018-19). Effaith y feirws Covid-19 ar y marchnadoedd ariannol yn ystod chwarter olaf y flwyddyn oedd yn gyfrifol am yr enillion negyddol. Fodd bynnag, perfformiodd y strategaeth fuddsoddi yn gymharol dda o'i chymharu â'r marchnadoedd ecwiti dros yr un cyfnod, a oedd oddeutu -20% yn llai.

Y prif dybiaethau actwaraidd ar ddyddiad paratoi'r Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol:

Tabl 14: Y prif dybiaethau actwaraidd ar ddyddiad paratoi'r Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol

Tybiaethau	31 Mawrth 2020	31 Mawrth 2019
Cyfradd y disgownt	2.25%	2.45%
Cynnydd mewn enillion yn y dyfodol – yn fwy na'r gyfradd ddisgownt	-1.75%	-1.90%
Cynnydd mewn enillion yn y dyfodol – yn fwy na'r gyfradd ddisgownt	0.25%	0.10%
Hyd oes ddisgwyliedig ar ôl 65 oed (blynyddoedd):		
Dynion	23.7	24.5
Menywod	25.1	25.9
Gweddwon	23.9	24.6

Sensitifrwydd i'r prif ragdybiaethau

Pe bai cyfradd wirioneddol yr elw sy'n uwch na'r enillion yn newid 0.5 y cant y flwyddyn, byddai cyfanswm y rhwymedigaeth actwaraidd yn newid tua 2.5 y cant, a byddai newid o tua £1.4 miliwn yng nghyfanswm y rhwymedigaethau.

Pe bai cyfradd wirioneddol yr elw sy'n uwch na'r pensiwn yn newid 0.5 y cant, byddai cyfanswm y rhwymedigaeth actwaraidd yn newid tua 9 y cant, a byddai newid o tua £4.9 miliwn yng nghyfanswm y rhwymedigaethau.

Os rhagdybir bod yr hirhoedledd ar ôl ymddeol yn fwy o ddwy flynedd, byddai hyn yn cynyddu cyfanswm y rhwymedigaeth actwaraidd tua 6 y cant, a byddai'n cynyddu cyfanswm y rhwymedigaethau tua £3.3 miliwn.

Mae'r symiau ar gyfer y cyfnod cyfredol a'r pedwar cyfnod blaenorol fel a ganlyn:

Tabl 15: Y symiau ar gyfer y cyfnod cyfredol a'r pedwar cyfnod blaenorol

	31 Mawrth 2020 £'000	31 Mawrth 2019 £'000	31 Mawrth 2018 £'000	31 Mawrth 2017 £'000	31 Mawrth 2016 £'000
Rhwymedigaeth buddion diffiniedig	54,679	55,178	50,385	49,456	38,352
Asedau'r cynllun	35,248	37,150	35,406	33,713	29,669
Rhwymedigaeth net	(19,431)	(18,028)	(14,979)	(15,743)	(8,683)
Enillion a cholledion profiad sy'n codi ar rwymedigaethau pensiwn	(635)	(370)	297	160	338
Gwir enillion heb gynnwys llog ar asedau'r cynllun	(3,220)	388	669	3,615	(1,041)

Mae rhagor o wybodaeth am Gynllun Pensiwn Aelodau o'r Senedd[31] ar gael yn Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon y cynllun am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020.

[31] https://senedd.wales/cy/memhome/pay-expenses-financial-interests-standards/Pages/mem-pay.aspx

02. B - Costau eraill yr Aelodau

Mae Costau Eraill yr Aelodau, sef £8.709 miliwn (£8.592 miliwn yn 2018-19), yn y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr yn cynnwys:

Categori	2019–20 £'000	2018–19 £'000
Costau Swyddfa	889	982
Costau ychwanegol	244	272
Cyfanswm staff yr Aelodau	7,370	7,119
Costau teithio	206	219
Cyfanswm costau eraill yr Aelodau	**8,709**	**8,592**

Mae costau staff yr Aelodau yn cynnwys saith taliad ymadael, sef cyfanswm o £35,907 a wnaed yn 2019-20, (yn 2018-19, un taliad gwerth £2,859).

Mae gan y Senedd gynllun rhanddeiliaid grŵp (cyfraniad diffiniedig) gydag AVIVA y mae'r Comisiwn yn gwneud cyfraniad misol o 10 y cant iddo o'r cyflog gros ar gyfer staff cymorth Aelodau o'r Senedd. Hefyd, gall gweithwyr ddewis gwneud cyfraniad misol rheolaidd. Roedd y Cynllun yn cydymffurfio â deddfwriaeth ar gofrestru awtomatig a dyddiad ail-gyflwyno'r Cynllun oedd 1 Ionawr 2020. Y cyfraniadau pensiwn cyflogwr a dalwyd yn 2019-20 oedd £700,461 (£681,557 yn 2018-19).

Yn ystod y flwyddyn, cynhaliodd Grŵp Llywodraethu'r Cynllun yn fewnol ("y Grŵp") adolygiad o Aviva, fel darparwr y Cynllun, a chytunodd y Grŵp fod Aviva yn parhau i fod yn addas at y diben fel darparwr y Cynllun.

02. C - Y Comisiynydd Safonau

Yn unol â thelerau Mesur Comisiynydd Safonau Cynulliad Cenedlaethol Cymru 2009, y Comisiwn sy'n talu cyflog y Comisiynydd ac unrhyw gostau cysylltiedig y mae'n eu hysgwyddo. Y Comisiwn sy'n gyfrifol am sicrhau bod y cyflogau a'r lwfansau y cytunwyd arnynt yn y telerau ac amodau sy'n gysylltiedig â phenodi'r Comisiynydd, ac unrhyw rwymedigaethau rhesymol a ysgwyddir wrth iddo ymgymryd â'i ddyletswyddau, yn cael eu codi ar gyfrif Cronfa Gyfunol Cymru.

Y Comisiynydd Safonau oedd Syr Roderick Evans o 1 Rhagfyr 2016 hyd fis Tachwedd 2019. Ym mis Tachwedd 2019 ymddiswyddodd Syr Roderick o'i swydd a phenodwyd Douglas Bain yn Gomisiynydd Dros Dro. Mae rhagor o wybodaeth am Douglas Bain a'i waith fel Comisiynydd Safonau Dros Dro ar gael yn **http://comisiynyddsafonaucymru.org/**

Cymorth Staffio

Ers mis Tachwedd 2018 cefnogir y swyddfa gan ddau aelod o staff y Comisiwn sydd ar secondiad ar sail amser cyflawn i gynorthwyo gyda'r cynnydd yn y gwaith achos sy'n cael ei ystyried, i ddarparu gwasanaeth i gwsmeriaid ac i sicrhau bod y swyddfa'n cael ei chynnal yn effeithiol. Yn 2019-20 nodir costau staff ar gyfer blwyddyn lawn o’r trefniadau secondiad o’i gymharu â chostau rhan-amser a chost secondiad am ran o’r flwyddyn yn y flwyddyn flaenorol.

Oriau a chostau staffio

Natur y gost	2019-20		2018-19	
	Oriau	Costau	Oriau	Costau
Oriau'r Comisiynydd	220	-	336	-
Costau Comisiynwyr	-	£17,900	-	£26,105
Oriau Comisiynydd dros dro	171	-	81	-
Costau Comisiynydd dros dro	-	£12,898	-	£5,481
Oriau staff cymorth	2,995	-	1,333	-
Costau staff cymorth	-	£123,630	-	£44,798
Cyfanswm Oriau / Costau	**3,386**	**£154,428**	**1,750**	**£76,384**

02. D – Y Cynllun Ymadael Gwirfoddol (VES)

Lansiodd Comisiwn y Senedd Gynllun Ymadael Gwirfoddol ar gyfer pob gwasanaeth ar 22 Tachwedd 2018. Y dyddiad cau ar gyfer ceisiadau oedd 18 Ionawr 2019. Rhoddwyd cymeradwyaeth i ymadael i gyfanswm o 24 o bobl.

Ar 31 Mawrth 2019 nid oedd yr un o'r staff y rhoddwyd cymeradwyaeth iddynt wedi gadael ac roedd rhwymedigaeth ar y Comisiwn i wneud taliadau i 24 aelod o staff yn ystod 2019-20. Cyfanswm cost y rhwymedigaeth hon ar 31 Mawrth 2019 oedd £1,104,000. Gadawodd pob un o'r 24 aelod o staff y Comisiwn a chael eu taliadau yn ystod 2019-20. Nid oes dim rhwymedigaeth yn weddill ar 31 Mawrth 2020.

Band cost y pecyn ymadael	**Cyfanswm nifer y pecynnau ymadael yn ôl band cost 2018-19**
£0 - £20,000	5
£20,001 - £40,000	5
£40,001 - £60,000	8
£60,001 - £80,000	3
£80,001 - £100,000	1
£100,000 - £150,000	2
Cyfanswm nifer y pecynnau ymadael	24
Cyfanswm y gost adnoddau (£000s)	**1,104**

Ni wnaed dim taliadau diswyddo i staff y Comisiwn yn 2019-20, (dim yn 2018-19) yn ychwanegol at y Cynllun Ymadael Gwirfoddol.

Mae dau Gyfarwyddwr wedi'u cynnwys yn nifer y pecynnau ymadael a ddangosir uchod ac felly datgelir y manylion yn yr adroddiad ar Daliadau a Staff.

03. Costau gweinyddol eraill

Mae'r costau gweinyddol eraill gwerth £15.8 miliwn (£16.7 miliwn yn 2018-19) yn y Datganiad o Wariant Cynhwysfawr yn cynnwys:

	2019–20 £'000	2018–19 £'000
Prydlesau – adeiladau	2,794	2,800
Prydlesau – eraill	75	102
Costau adeiladau a chyfleusterau	5,669	5,342
Costau TGCh	2,705	2,786
Treuliau gweinyddol	1,737	1,629
Costau cysylltiedig â staff	602	1,676
Costau gweinyddol eraill	**13,582**	**14,335**
Dibrisiant, amorteiddiad a thaliadau amhariad	2,213	2,319
Cyfanswm y costau gweinyddol eraill	**15,795**	**16,654**

Y gost amcangyfrifedig o archwilio'r datganiadau ariannol hyn yn allanol oedd £57,958 (£55,900 yn 2018-19). Ni chynhaliwyd dim gwaith archwilio anstatudol ychwanegol yn ystod 2019-20 (2018-19, dim).

04. Eiddo, offer a chyfarpar

	Tir ac adeiladau £'000	TGCh £'000	Dodrefn a gosodiadau[32] £'000	Asedau sy'n cael eu hadeiladu £'000	2018-19 Cyfanswm £'000
Cost neu brisiad					
Ar 1 Ebrill 2019	**61,641**	**6,817**	**1,376**	**12**	**69,846**
Ychwanegiadau	-	349	131	167	647
Ailddosbarthu	-	-	12	(12)	-
Ailbrisiad	(510)	-	-	-	(510)
Ar 31 Mawrth 2020	**61,131**	**7,166**	**1,519**	**167**	**69,983**
Dibrisiant					
Ar 1 Ebrill 2019	**(3,432)**	**(5,628)**	**(800)**	**-**	**(9,860)**
Costau yn ystod y flwyddyn	(1,717)	(413)	(83)	-	(2,213)
Ailbrisiad	5,149	-	-	-	5,149
Ar 31 Mawrth 2020	**-**	**(6,041)**	**(883)**	**-**	**(6,924)**
Gwerth llyfr net ar 31 Mawrth 2020	**61,131**	**1,125**	**636**	**167**	**63,059**
Gwerth llyfr net ar 31 Mawrth 2019	**58,209**	**1,189**	**576**	**12**	**59,986**

Gwerth llyfr y tir a'r adeiladau a ddelir o dan drefniadau prydles ar 31 Mawrth 2020 yw £4.250 miliwn (£3.803 miliwn ar 31 Mawrth 2019).

Cynhaliwyd yr ailbrisiad diweddaraf o'r tir a'r adeiladau gan DS Gibbon FRICS o Avison Young (UK) Cyf, fel ar 31 Mawrth 2020, yn unol â Safonau Prisio Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig. Cafodd y Senedd a'r Pierhead eu hailbrisio ar gost adnewyddu dibrisiedig (DRC) fel procsi ar gyfer y gwerth cyfredol. Roedd dull y prisiwr yn cynnwys cyfrifo cost codi adeiladau cyfatebol modern a dibrisio'r gost i gyfrif am oes a bywyd economaidd yr adeiladau yn y dyfodol.

Mae'r prisiwr wedi datgelu'r wybodaeth a ganlyn mewn ymateb i'r ansicrwydd posibl sy'n gysylltiedig â phandemig COVID-19:

> Mae'r Coronafeirws Newydd (COVID-19), a gafodd ei ddisgrifio fel pandemig byd-eang gan Sefydliad Iechyd y Byd ar 11 Mawrth 2020, wedi effeithio ar farchnadoedd ariannol ledled y byd. Mae nifer o wledydd wedi cyflwyno cyfyngiadau teithio.

[32] Mae dodrefn a gosodiadau yn cynnwys 'asedau a gafwyd yn rhodd', gan gynnwys y byrllysg a gafwyd gan Senedd De Cymru Newydd pan agorwyd y Senedd.

Gwelwyd effaith ar weithgarwch y farchnad mewn nifer o sectorau. Fel ar ddyddiad y prisiad, credwn y gallwn roi llai o bwyslais ar dystiolaeth flaenorol o'r farchnad fel cymhariaeth i roi barn ar werth. Yn wir, mae'r ymateb presennol i COVID-19 yn golygu ein bod yn wynebu set ddigyffelyb o amgylchiadau fel sail ar gyfer llunio barn.

Felly, caiff ein prisiadau eu hadrodd ar sail ansicrwydd perthnasol ynghylch y pris ('material valuation uncertainty'), fel yn VPS 3 a VPGA 10 o'r RICS Red Book Global. O ganlyniad, dylid bod yn llai sicr - ac yn fwy gofalus – wrth ymdrin â'n prisiad nag mewn amgylchiadau arferol

Ni nododd yr adolygiadau amhariadau unrhyw arwyddion o amhariad ar 31 Mawrth 2020 ac felly ni nodwyd unrhyw amhariadau.

	Tir ac adeiladau £'000	TGCh £'000	Dodrefn a gosodiadau [33] £'000	Cerbydau £'000	Asedau sy'n cael eu hadeiladu £'000	2018–19 Cyfanswm £'000
Cost neu brisiad						
Ar 1 Ebrill 2018	**61,641**	**15,147**	**1,701**	**80**	**-**	**78,569**
Ychwanegiadau	-	-	166	-	12	178
Gwarediadau	-	(8,330)	(491)	(80)	-	(8,901)
Ar 31 Mawrth 2019	**61,641**	**6,817**	**1,376**	**-**	**12**	**69,846**
Dibrisiant						
Ar 1 Ebrill 2018	**(1,716)**	**(13,448)**	**(1,211)**	**(80)**	**-**	**(16,455)**
Costau yn ystod y flwyddyn	(1,716)	(510)	(80)	-	-	(2,306)
Wedi'i ryddhau wrth ei waredu	-	8,330	491	80	-	8,901
Ar 31 Mawrth 2019	**(3,432)**	**(5,628)**	**(800)**	**-**	**-**	**(9,860)**
Gwerth llyfr net ar 31 Mawrth 2019	**58,209**	**1,189**	**576**	**-**	**12**	**59,986**
Gwerth llyfr net ar 31 Mawrth 2018	**59,925**	**1,699**	**490**	**-**	**-**	**62,114**

[33] Mae dodrefn a gosodiadau yn cynnwys 'asedau a gafwyd yn rhodd', gan gynnwys y byrllysg a gafwyd gan Senedd De Cymru Newydd pan agorwyd y Senedd.

05. Asedau anniriaethol

Mae'r asedau anniriaethol yn cynnwys meddalwedd a thrwyddedau meddalwedd ar gyfer y prif systemau a ddefnyddir gan y Comisiwn:

	Meddalwedd £'000	Cyfanswm 2020 £'000
Cost neu brisiad		
Ar 1 Ebrill 2019 ac ar 31 Mawrth 2020	**884**	**884**
Amorteiddiad		
Ar 1 Ebrill 2019 ac ar 31 Mawrth 2020	**(884)**	**(884)**
Gwerth llyfr net ar 31 Mawrth 2019 a 2020	**-**	**-**

	Meddalwedd £'000	Cyfanswm 2019 £'000
Cost neu brisiad		
Ar 1 Ebrill 2018	**2,317**	**2,317**
Gwaredu	(1,433)	(1,433)
Ar 31 Mawrth 2019	**884**	**884**
Amorteiddiad		
Ar 1 Ebrill 2018	**(2,304)**	**(2,304)**
Costau yn ystod y flwyddyn	(13)	(13)
Gwaredu	1,433	1,433
Ar 31 Mawrth 2019	**(884)**	**(884)**
Gwerth llyfr net ar 31 Mawrth 2019	**-**	**-**
Gwerth llyfr net ar 31 Mawrth 2018	13	13

06. Symiau masnachol a symiau i'w derbyn

	31 Mawrth 2020 £'000	31 Mawrth 2019 £'000
Symiau sy'n ddyledus cyn pen blwyddyn:		
Symiau masnachol i'w derbyn	115	87
Symiau eraill i'w derbyn	21	22
Rhagdaliadau	1,485	1,290
TAW y gellir ei hadennill	257	325
	1,878	**1,724**

Nid oedd unrhyw symiau i'w derbyn gan ddyledwyr ar ôl mwy na blwyddyn.

07. Arian parod ac eitemau sy'n cyfateb i arian parod

	2020 £'000	2019 £'000
Balans ar 1 Ebrill	292	73
Newid net mewn balansau arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod	(232)	219
Balans ar 31 Mawrth	**60**	**292**
Balansau ar 31 Mawrth a oedd yn cael eu cadw gan:		
Gwasanaeth Bancio'r Llywodraeth	44	204
Banciau masnachol ac arian parod mewn llaw	16	88
Balans ar 31 Mawrth	**60**	**292**

08. Symiau masnachol taladwy a rhwymedigaethau cyfredol eraill

	31 Mawrth 2020 £'000	31 Mawrth 2019 £'000
Symiau sy'n ddyledus cyn pen blwyddyn:		
TAW	15	15
Trethi eraill a nawdd cymdeithasol	805	773
Symiau masnachol taladwy	1,083	735
Croniadau	1,913	3,114
Symiau sy'n daladwy i Gronfa Gyfunol Cymru	60	292
	3,876	**4,929**

Nid oedd unrhyw symiau'n daladwy gan ddyledwyr ar ôl mwy na blwyddyn.

09. Darpariaethau ar gyfer rhwymedigaethau a thaliadau

	Cynllun pensiwn Aelodau o'r Senedd £'000	Darpariaeth dadfeilio £'000	2019-20 Cyfanswm £'000	2018-19 Cyfanswm £'000
Balans ar 1 Ebrill	**18,028**	**120**	**18,148**	**15,099**
(Gostyngiad) / cynnydd yn y ddarpariaeth	(159)	51	(108)	1,631
Costau cyllid pensiynau	1,562	-	1,562	1,418
Balans ar 31 Mawrth	**19,431**	**171**	**19,602**	**18,148**

O dan IAS 19, cydnabyddir atebolrwydd o £19.431 miliwn ar gyfer Cynllun Pensiwn Aelodau o'r Senedd. Darperir rhagor o wybodaeth am hyn yn Nodyn 02.A. Gellir dod o hyd i wybodaeth ychwanegol am y darpariaethau dadfeilio yn adran y darpariaethau, Nodyn 01 – Datganiad o bolisïau cyfrifyddu.

O'r cyfanswm darpariaeth o £19.602 miliwn (£18.148 miliwn yn 2018-19), ni ddisgwylir i unrhyw swm grisialu o fewn blwyddyn (£0 miliwn yn 2018-19).

10. Ymrwymiadau o dan brydlesau

(a) Prydlesau gweithredol

Yn y tabl isod, nodir yr ymrwymiadau o dan brydlesau gweithredol i dalu rhenti yn ystod y flwyddyn ar ôl y cyfnod ariannol hwn, wedi'u dadansoddi yn ôl y cyfnod yr achosir y taliadau.

Categori	31 Mawrth 2020 £'000	31 Mawrth 2019 £'000
Tir ac adeiladau:		
Dim hwyrach na blwyddyn	2,796	2,777
Yn hwyrach na blwyddyn ond cyn pen pum mlynedd	11,156	11,040
Yn hwyrach na phum mlynedd	19,389	22,149
	33,341	**35,966**
Eraill – car, argraffwyr a chopiwyr:		
Dim hwyrach na blwyddyn	14	31
Yn hwyrach na blwyddyn ond cyn pen pum mlynedd	9	6
	23	**37**

(b) Prydlesau ariannol

Nid oes unrhyw rwymedigaethau o dan brydlesau ariannol ar hyn o bryd.

11. Ymrwymiadau cyfalaf ac eraill

Nid oedd unrhyw ymrwymiadau cyfalaf o dan gontract ar 31 Mawrth 2020 nac ar 31 Mawrth 2019.

12. Ymrwymiadau ariannol eraill

Mae gan y Comisiwn gontractau eraill sy'n cyfeirio at derfynu contractau'n gynnar ond nid oes taliadau wedi'u pennu ar gyfer hynny. Byddai'r Comisiwn yn mynd yn groes i gontract pe bai'n ei derfynu'n gynnar, a gallai'r contractwr hawlio iawndal am yr elw y byddai wedi'i ennill pe bai'r contract wedi parhau am y cyfnod llawn. Gan fod y ffigur hwn yn amrywio ar gyfer pob contract, nid yw'r contractau hyn wedi'u cynnwys yn y nodyn hwn.

13. Offerynnau Ariannol

Nid yw'r Comisiwn yn cyhoeddi nac yn masnachu mewn offerynnau ariannol fel rhoi benthyciadau ac nid yw wedi benthyca arian gan neb arall. Mae'n dibynnu'n bennaf ar gyllid o Gronfa Gyfunol Cymru am ei ofynion arian parod ac, felly, nid yw'n agored i risgiau hylifedd. Hefyd, nid oes ganddo adneuon arwyddocaol, ac mae'r holl asedau a'r rhwymedigaethau perthnasol mewn sterling, felly nid yw'n agored i risg cyfradd llog na risg arian cyfred.

14. Trafodion â phartïon cysylltiedig

Mae'r Comisiwn yn ymgymryd â nifer o drafodion gyda Llywodraeth Cymru ac adrannau eraill y llywodraeth a chyrff cyhoeddus eraill, gan gynnwys Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi. Yn ogystal, mae trafodion rheolaidd yn digwydd gydag Chynllun Pensiwn Aelodau'r Senedd (gweler yr adroddiad ar Daliadau a staff, tudalen 121). Yn ôl Rheolau Sefydlog y Senedd, mae'n ofynnol i'r Senedd, ar sail cynnig gan y Comisiwn, ethol Ymddiriedolwyr i Gynllun Pensiwn yr Aelodau.

Gall y Senedd roi cyfarwyddyd arbennig neu gyffredinol i'r Comisiwn at ddibenion arfer swyddogaethau Comisiwn y Senedd, neu yng nghyswllt hynny.

Nid yw'r Comisiwn wedi cael unrhyw drafodion perthnasol uniongyrchol â Chomisiynwyr, uwch-reolwyr nac unrhyw aelodau agos o'u teuluoedd nag unrhyw sefydliad lle mae gan Gomisiynwyr, uwch-reolwyr neu unrhyw aelodau agos o'u teuluoedd swydd sy'n eu galluogi i reoli neu ddylanwadu ar benderfyniadau.

Roedd Caroline Jones, un o Gomisiynwyr y Pumed Senedd, yn ymddiriedolwr Cynllun Pensiwn Aelodau o'r Senedd o 25 Ionawr 2018. Ymddiswyddodd Caroline Jones fel ymddiriedolwr ar 5 Mehefin 2018.

Daeth Bob Evans, sydd hefyd yn Gynghorydd annibynnol i Bwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg Comisiwn y Senedd yn gynrychiolydd y Comisiwn i'r Bwrdd Pensiwn ar 20 Rhagfyr 2018.

Sefydlwyd Bwrdd Taliadau annibynnol gan Fesur Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Taliadau) 2010. Y Bwrdd Taliadau sy'n pennu cyflogau a lwfansau holl Aelodau a deiliaid swyddi'r Senedd. Gall Aelodau gyflogi aelodau o'r teulu fel eu staff cymorth. Fodd bynnag, caniateir hyn yn unig pan na fydd yr Aelod o'r

Senedd yn chwarae unrhyw ran yn y broses ddethol deg ac agored, a gaiff ei chynnal gan staff y Comisiwn ar eu rhan.

Y Comisiwn sy'n penderfynu ar y polisïau ar gyflogau ac amodau staff y Comisiwn. Nid oes cyfyngiadau ar gyflogi aelodau o deuluoedd Comisiynwyr neu uwch-reolwyr i weithio i'r Comisiwn.

Mae'r Cyfarwyddwyr wedi dweud nad oes ganddynt unrhyw fuddiannau trydydd parti arwyddocaol a allai wrthdaro â'u dyletswyddau. Mae Cofrestr o Fuddiannau Ariannol a Buddiannau Eraill Aelodau o'r Senedd ar gael yn **www.senedd.wales** a **www.senedd.cymru**.

15. Digwyddiadau dilynol

Ar 6 Mai 2020 daeth Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn Senedd Cymru neu Welsh Parliament, ac fe gyfeirir at y sefydliad yn gyffredin fel y Senedd. Roedd y ddeddfwriaeth a oedd yn cyflwyno'r enw newydd hefyd yn diwygio termau allweddol eraill, gan gynnwys Comisiwn y Cynulliad, a ddaeth, o 6 Mai 2020 yn Gomisiwn y Senedd.

Atodiad - adrodd ar reoleidd-dra

Adrodd ar reoleidd-dra

Caiff cyllideb Comisiwn y Senedd ei hawdurdodi gan y Senedd drwy gynigion cyllideb ffurfiol. Mae'r cynigion hyn yn awdurdodi gwariant cyfalaf a refeniw y Comisiwn, yn ogystal ag incwm y ceir ei gadw a'r swm y gellir ei dynnu o Gronfa Gyfunol Cymru.

Paratowyd y Datganiad a'r nodiadau ategol yn unol â Llawlyfr Adroddiadau Ariannol 2019-20 y Llywodraeth (FReM) a addaswyd mewn modd priodol ar gyfer cyfansoddiad Senedd Cymru a'r Comisiwn fel y nodir yn *Neddf Llywodraeth Cymru 2006*.

SOS 03 Cysoni'r gofyniad arian parod net â'r (gostyngiad)/cynnydd mewn arian parod

	31 Mawrth 2020 £'000	31 Mawrth 2019 £'000
Gofyniad arian parod net	(53,482)	(50,156)
O'r Gronfa Gyfunol (cyflenwad) – y flwyddyn gyfredol	54,088	51,538
Symiau sy'n ddyledus o Gronfa Gyfunol Cymru sydd heb eu defnyddio	(546)	(1,090)
Symiau a dalwyd i'r Gronfa Gyfunol	(292)	(73)
(Gostyngiad)/ cynnydd mewn arian parod	(232)	219

Mae'r tabl hwn yn destun archwiliad.

SOS 04 Cysoni Canlyniad Adnoddau Net â'r Gofyniad Arian Parod Net 2019-20

	Noder	Cyllideb £'000	Alldro £'000	Cyfanswm alldro net o'i gymharu â'r gyllideb: tanwariant / (gorwariant) £'000	Alldro 2018-19 £'000
Alldro Adnoddau Net	SOS 01	57,638	56,336	1,302	54,365
Addasiadau croniadol					
Eitemau nad ydynt yn arian parod	Gweler isod	(3,900)	(3,775)	(125)	(3,737)
Newidiadau mewn cyfalaf gweithio ar wahân i arian parod		350	921	(571)	(472)
Gofyniad Arian Parod Net		**54,088**	**53,482**	**606**	**50,156**

Eitemau nad ydynt yn arian parod	Noder	Cyllideb £'000	Alldro £'000	Alldro o'i gymharu â'r gyllideb 2019-20 £'000	Alldro 2018-19 £'000
Dibrisiant ac amorteiddiad a dadgydnabod	4 a 5	(2,250)	(2,213)	(37)	(2,319)
Cost Cyllid Pensiynau IAS 19 a newidiadau eraill mewn darpariaeth		(1,650)	(1,562)	(88)	(1,418)
		(3,900)	**(3,775)**	**(125)**	**(3,737)**

Mae'r tabl hwn yn destun archwiliad.

SOS 05 Dadansoddiad o'r incwm sy'n daladwy i Gronfa Gyfunol Cymru

	Cyllideb 2019-20 £'000	Alldro 2019-20 £'000	Alldro 2018-19 £'000
Incwm gweithredu y gellir ei gadw	220	220	181
Is-gyfanswm	220	220	181
Swm a gadwyd	220	220	181
Swm sy'n daladwy i Gronfa Gyfunol Cymru	-	-	-

Ni chafwyd unrhyw incwm gweithredu arall yn 2019–20 (dim yn 2018-19).

Mae'r tabl hwn yn destun archwiliad.

Senedd Cymru
Welsh Parliament